

MÄTBARHETENS ÅTERVERKAN

Hur prestationsbaserade utvärderingssystem påverkar forskar- och publiceringspraktiker, disciplinära normer samt skapandet av forskarsubjekt vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet

Jonatan Nästesjö

Examensarbete (30 högskolepoäng) i biblioteks- och informationsvetenskap för masterexamen inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Fredrik Åström

År: 2016

© Jonatan Nästesjö

Title

Effects of Accountability: How performance-based evaluation systems affect research practices, publication practices, disciplinary norms, and the subjectivation of scholars at the faculties of Humanities and Theology at Lund University

Abstract

In order to enhance the accountability and legitimacy of public research, performance-based research funding systems have been introduced in numerous countries during the last decades. Although this development has gathered considerable interest in recent years, it is thus far not clear how performance measures shape research practices and academic subjectivity. Combining bibliometric studies and qualitative interviews, this thesis investigates how scholars at the faculty of Humanities and Theology at Lund University respond to the implementation of a performance-based research funding system. The aim is to provide an in-depth study of how research practices, disciplinary norms, and academic subjectivity is affected by the increased role of bibliometric measurement in research evaluation.

Publication patterns from 2002 to 2014 depicts a substantial increase of publication output as well as scholar's average publication rate. Furthermore, they demonstrate a steady increase in the number and the proportion of journal publications, especially English-language ones, as well as journal publications indexed in *Web of Science*. While these changes are in line with the incentives of the evaluation system under study, no radical shift in publication practices can be detected. Thus, it seems as the evaluation system primarily strengthens already existing tendencies in the academic field.

The interview study shows that disciplinary differences, career stage, and academic age are important factors in understanding how evaluation systems can affect research practices and academic subjectivity. It is evident that the use of bibliometric indicators in research evaluation does not only evoke a conflict between disciplinary norms and external demands, but also affect the disciplinary norms as such by constituting a powerful discourse of what a good academic subject is. This is particularly applicable for international publications, which the informants perceive as a hierarchical mechanism in research assessment, essential to their future career. This career driven mind-set, which should be comprehended as a survival driven mind-set, impels humanities scholars to adapt to dominant trends in academia; trends that are enhanced by the implementation of an evaluation system unilaterally defining researcher's achievements and professional subjectivity in terms of international publications. Regarding this, evaluation systems and bibliometric indicators exists as an instrument of governmentality, producing a field of realities that scholars must act upon as they constitute themselves as a good and successful academic subject.

Keywords

Research evaluation, performance-based research funding systems, accountability, humanities, research practices, publication patterns, disciplinary norms, academic subjectivity, governmentality, library and information studies, Sweden

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Inledning	5
1.1	Syfte och forskningsfrågor.....	7
1.3	Disposition	9
2.	Bakgrund	10
2.1	Den svenska modellen för medelstilldelning.....	10
2.2	Humaniora som ”problem”	11
2.3	Användning av bibliometriska fördelningsmodeller på lägre nivåer.....	13
2.4	Tidigare forskning av utvärderingssystem och effekter av att använda kvantitativa indikatorer	14
2.4.1	Reaktivitet: strategiskt beteende och målförskjutning.....	15
2.4.2	Imitation: värdering och standardisering	17
3.	Teoretiskt ramverk	21
3.1	Governmentality: styrning och subjektivitet.....	21
3.2	Prestationsbaserade utvärderingssystem som en teknologi för styrning.....	23
4.	Metod	26
4.1	Bibliometriska data	26
4.2	Kvalitativa intervjuer: motivering och urval.....	28
4.3	Att intervjua forskare: mina frågor och positionering som metod.....	29
4.4	Den sociala kontextens betydelse: etiska överväganden	30
5.	Publicering, incitament och andra arbetsuppgifter	33
5.1	”Det finns egentligen bara incitament för publicering”	33
5.2	”Det är mer ett kollegialt tryck”	35
5.3	”Det finns en hets att publicera så mycket som möjligt på så kort tid som möjligt”	37
6.	Förändringar i publiceringsmönster under tidsperioden 2002-2014	41
6.1	Ökad produktivitet: publikationsmängd och genomsnitt.....	41
6.2	Använda publikationskanaler av humanvetenskapliga forskare.....	43
6.3	Internationalisering: det engelska språket som nytt paradigm.....	46
6.4	Den engelskspråkiga tidskriftsartikelns genomslag.....	50
6.5	Representation i WoS och frågan om peer review.....	51
7.	Publiceringspraktiker, normsystem och styrning	53
7.1	”Det är redan praxis i vårt fält”	53
7.2	”Det skapar ju olika slags hierarkier och olika slags värderingar av vad som är bra forskning”	55
7.3	”Ett ideal som delvis motverkas av ökade krav på att publicera sig internationellt”	58
7.4	”Att spela spelet”	61
8.	Avslutande diskussion	65

8.1	Utvärdering, meritering och de akademiska karriärvillkoren	65
8.2	Ett konfliktfyllt forskarsubjekt	68
8.3	En utblick mot framtiden.....	69
9.	Referenser.....	71
10.	Bilaga 1. Intervjuguide.....	79
11.	Bilaga 2. Enkätfrågor	81

1. Inledning

Etymologiskt härstammar ordet *kvalitet* från latinets *qualitas*, härlett ur pronomet *qualis*, som beskriver attributen eller egenskaperna hos ett subjekt eller ett fenomen (Hellquist 1922, s. 373). Det är således ett begrepp som ursprungligen är av ontologisk och deskriptiv karaktär genom att det relaterar till frågan *vad är*. I sin färd genom historien har emellertid begreppets innebörd kommit att förändras och idag betecknar det snarast en värdering; kvalitet avser huruvida något kan fastställas som bra eller dåligt (Liedman 2013). Därmed svarar inte längre ordet kvalitet i första hand på frågan *vad är*, utan hur något *bör vara*.

Kvalitetsbegreppets innehållsliga transformation kan manifesteras i den utvärderingsdiskurs som sedan ett antal decennier tillbaka präglar diskussionen om högre utbildning och forskning (Engwall & Nybom 2007; Djelic 2012; Gustavsson 2016). Vetenskaplig kvalitet definieras i det här sammanhanget genom prestationsbaserade utvärderingssystem bestående av kvantitativa indikatorer som skall tappa forskning på information så att dess resultat kan mätas, jämföras och värderas. Grundläggande för en sådan utveckling är föreställningen om att den vetenskapliga produktionen av kunskap är ett medel för att uppnå sociala och ekonomiska mål, vilket kräver en mer aktiv mål- och resultatstyrning (Whitley 2007; Ozga 2008; Elzinga 2012; Nybom 2013; Hasselberg, Rider & Waluszewski 2013).

Ovanstående utveckling hänger samman med en övergripande trend av att professionellt arbete och offentliga institutioner regelbundet måste försvara, upprätthålla eller erövra sitt berättigande i återkommande kvalitetskontroller. På bred basis talas det om att vår samtid numera utgörs av ett ”gransknings”- eller ”utvärderingssamhälle” (Power 1997; Dahler-Larsen 2012a; Lindgren 2014) som samspelar med en styrningstrend ofta sammanfattad i termen *New Public Management* (Almqvist 2006; Hall 2012, s. 29-42). Samtidigt har praktikerna för utvärdering genomgått ett paradigmskifte. Singulära och expertisbaserade utvärderingar har ersatts av större utvärderingssystem i vilka utvärderingens praktiker standardiseras, oberoende av den utvärderade verksamhetens aktiviteter eller egenheter (Dahler-Larsen 2012a; 2012b; Hall 2012, s. 31). I relation till singulära utvärderingar antas sådana generella utvärderingssystem ha större konstitutiva effekter, dvs. att de förändrar de praktiker och beteenden som skall utvärderas (Dahler-Larsen 2012b). Enligt Dahler-Larsen (2007; 2014) skall inte dessa konstitutiva effekter förstås som oavsiktliga konsekvenser av att utvärdera

professionellt arbete. Tvärtom befinner sig de indikatorer som används vid utvärdering i en konstitutiv relation till den verklighet som de försöker beskriva, definiera och mäta.

Under de senaste årtiondena har fördelningen av finansiella medel till akademisk forskning i allt högre utsträckning kommit att utgå från prestationsbaserade utvärderingsmodeller. I en studie genomförd 2010 fann Hicks att fjorton europeiska länder implementerat olika typer av ”performance-based research systems” (Hicks 2011). För svenskt vidkommande introducerades 2009 en prestationsbaserad resursfördelningsmodell bestående av fältnormaliserade citerings- och publikationsmått samt graden av extern finansiering. Fördelningsmodellen kan karakteriseras som ”[a] strong research evaluation system” då utvärderingen av forskningskvalitet är institutionaliserad, formaliserad samt sammankopplad med medelstildelning (Whitley 2007, s. 7). I relation till svaga utvärderingssystem antas dess starka motsvarighet i högre grad påverka forskare genom att forskningsmål och utvärderingskriterium inom olika vetenskapsfält standardiseras.

I prestationsbaserade utvärderingssystem definieras vetenskaplig kvalitet utifrån ett antal uppställda kvantitativa indikatorer. Det innebär att kvalitetsbegreppet avsågs sin rent deskriptiva eller ontologiska karaktär för att istället verka normativt; indikatorerna syftar till att registrera, mäta och jämföra utvalda forskarpraktiker, vilket medför att vissa praktiker premieras på andras bekostnad (Espeland & Sauder 2007; Lamont 2012; Dahler-Larsen 2007; 2014). Detta är, som Miller framhåller, inskrivet i själva kvantifieringens logik då ”what is counted becomes what counts” (Miller 2001, s. 382). Prestationsbaserade utvärderingssystem utgör således ett instrument för styrning då det ställer krav på forskare att göra sig mätbara; de måste utforma sina praktiker på ett sådant sätt så att de ”räknas”. I det här avseendet uppvisar prestationsbaserade utvärderingssystem stora likheter med vad Foucault en gång kallade för *governmentality*; en styrningsform som inte utgår från förbudets makt, utan tvärtom syftar till att genom externa tekniker låta subjekt reglera och styra sig själva mot specifika mål och slutpunkter (Foucault 1983; 1991).

De mål och slutpunkter som är vägledande i den i Sverige antagna resursfördelningsmodellen präglas av produktivitet och internationalisering. Utan att stimulera till överpubliceringar skall systemet ge incitament för forskare att öka antalet publikationer samt publicera mer i internationella peer reviewed-tidskrifter (SOU 2007: 81, s. 249, 394). Modellens utformning har fått kritik då den utgår från naturvetenskapliga publiceringspraktiker vilket innebär att lite hänsyn tas till de differentierade praktiker och normer för publicering som präglar humanvetenskaperna (Nelhans 2013). Enligt arkitekterna bakom fördelningsmodellen är emellertid en förändring av forskares publiceringsbeteende ett explicit mål. Detta gäller i synnerhet för forskare inom humanvetenskaperna som ”med den föreslagna modellen får [...]

kraftfulla incitament att öka aktiviteten på den internationella publiceringsmarknaden” (SOU 2007: 81, s. 418).

Men hur påverkas humanvetenskapliga forskare av att prestationsbaserade fördelningssystem implementeras? Vilken roll spelar ökade krav på internationell publicering för forskare när de utformar sina praktiker och identiteter, samt när de reflekterar över villkoren för en akademisk karriär? Och hur upplever och hanterar individuella forskare den metriska kultur som har börjat att etableras inom universitetsfältet? Dessa frågor står i centrum i föreliggande undersökning.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

I uppsatsen studeras forskarpraktiker, publiceringsmönster och disciplinära normer hos forskare verksamma vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet. Syftet är att undersöka huruvida de incitament som införs vid implementeringen av ett nationellt prestationsbaserat resursfördelningssystem får effekter i en lokal kontext. Som Hammarfelt och de Rijcke (2015) påpekar så har konsekvenserna av att införa utvärderingssystem för forskning ofta studerats på en makronivå, vilket innebär att vi i nuläget vet relativt lite om hur de påverkar individuella forskare samt specifika vetenskapsfält och forskarpraktiker (se även Aagaard 2015; Gläser 2007). Här kan föreliggande uppsats utgöra ett viktigt bidrag.

Uppsatsens syfte kan också formuleras utifrån ett mer analytiskt perspektiv som relaterar till hur vi kan förstå prestationsbaserade utvärderingssystem som en teknologi för styrning. Likt Dahler-Larsen (2007) framhåller så skapar prestationsbaserade utvärderingssystem normativa incitamentsstrukturer där vissa typer av handlingar och praktiker belönas. Målet är att detta skall få de aktörer som utvärderas att aktivt välja lösningar som ger utslag i prestationsmodellerna. I uppsatsen är syftet att undersöka huruvida skapandet av sådana incitamentsstrukturer har potentialen att forma och omforma professionella praktiker och identiteter, dvs. vilken styrande roll utvärderingssystem och dess incitament har för skapandet av forskarsubjekt.

Undersökningen består av bibliometriska data för samtliga publikationer publicerade av humanvetenskapliga forskare vid Lunds universitet mellan åren 2002 och 2014 samt elva kvalitativa intervjuer med forskare från sju humanistiska discipliner. Tidsspannet för det bibliometriska materialet innebär att konsekvenserna av 2009 års införande av en nationell prestationsbaserad resursfördelningsmodell kan studeras. Här är den grundläggande frågan huruvida humanvetenskapliga forskares publiceringspraktiker förändras och anpassas till fördelningsmodellens incitament samt huruvida praktiker och normer för publicering skiljer sig åt mellan olika humanistiska discipliner.

Som Gläser et al. (2002) framhåller så måste emellertid frågan om anpassning också förstås i en vidare bemärkelse. En viktig aspekt av anpassning är hur praktiker, normer och informella regler inom vetenskapsfält förändras och reproduceras i enlighet med fördelningsmodellens inneboende ideal om hur forskning bäst skall utföras och bedömas. Det är med andra ord viktigt att integrera kvalitativa perspektiv för att förstå (eventuella förändringar i) publiceringsmönster och studera hur forskare själva talar om sitt arbete: vad som påverkar dem vid utformningen av, och prioriteringen mellan, olika forskarpraktiker, hur de upplever sig bli bedömda och hur de upprättar strategier för att meritera sig, vilka värden som är vägledande i deras vardagliga arbete och hur de reflekterar över villkoren för en lyckad akademisk karriär. I uppsatsen undersöks detta genom kvalitativa intervjuer där humanvetenskapliga forskare själva får beskriva utgångspunkterna för sitt handlande och hur deras professionella identiteter, praktiker och strategier påverkas av såväl ökade krav på mät- och utvärderingsbarhet som pågående förändringsprocesser inom deras eget professionsfält.

Av det ovanstående följer att vi kan formulera två forskningsfrågor som är vägledande för uppsatsen:

- (1) Kan vi identifiera förändringar i publiceringsmönster vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet, under tidsperioden 2002-2014 och hur relaterar i så fall dessa förändringar till införandet av en nationell prestationsbaserad resursfördelningsmodell (2009)?
- (2) Hur konceptualiserar undersökningens informanter sig själva som forskarsubjekt och hur reflekterar de över sina professionella identiteter, praktiker och strategier i relation till ökade krav på mät- och utvärderingsbarhet samt pågående förändringsprocesser inom deras eget professionsfält?

Vardera av uppsatsens forskningsfrågor står i en specifik relation till de undersökningsmetoder som används. Medan den första forskningsfrågan besvaras genom bibliometriska studier så utarbetas den senare genom intervjuer med humanvetenskapliga forskare. Uppdelningen mellan dem skall emellertid inte uppfattas som absolut. Det är tvärtom först när de sätts i relation till varandra som forskningsfrågorna kan besvaras på ett adekvat sätt. För att analysera mitt empiriska material utgår jag från Foucaults teoretiska begrepp *governmentality* som låter oss undersöka hur styrbarhet skapas samt hur styrning i allt högre utsträckning sker genom att individer reglerar sig själva och sitt beteende.

1.3 Disposition

I det ovanstående har uppsatsens ämne introducerats och dess syfte och forskningsfrågor presenterats. I kapitel 2 tecknas en bakgrundsbild till den genomförda undersökningen. Därefter presenteras uppsatsens teoretiska ramverk i kapitel 3. Utgångspunkt tas i Foucaults teoretiska begrepp governmentality och en diskussion förs kring begreppen makt, kunskap och subjektivitet. Efter detta följer en redogörelse av uppsatsens metodologiska utgångspunkter i kapitel 4.

Uppsatsens resultat- och analysdel är uppdelad i tre övergripande empiriska kapitel. Det första kapitlet (kapitel 5) består av resultat från intervjustudien och fokuserar på vad publicering betyder för informanterna samt hur de reflekterar över, och påverkas av, informella och formella incitament för att ägna sig åt olika forskarpraktiker och aktiviteter. Det andra kapitlet (kapitel 6) består av resultaten från den bibliometriska undersökningen och en diskussion förs om huruvida förändringar i publiceringsmönster kan relateras till införandet av en nationell prestationsbaserad resursfördelningsmodell. I det tredje och avslutande empiriska kapitlet (kapitel 7) tas återigen utgångspunkten i resultaten från intervjustudien. Fokus utgörs av hur informanterna reflekterar över betydelsen och värdet av olika publikationskanaler och publikationsspråk, både för sin egen forskaridentitet och för sin akademiska karriär. Vidare analyseras hur informanterna uppfattar och positionerar sig till dominerande trender inom akademien och hur detta, tillsammans med den ökade användningen av bibliometriska indikatorer, påverkar hur de utformar sina praktiker och strategier.

Avslutningsvis förs i kapitel 8 en sammanfattande diskussion där de empiriska resultaten diskuteras mot bakgrund av uppsatsens syfte och forskningsfrågor. Kapitlet syftar både till att reflektera över hur vi utifrån ett governmentality-perspektiv kan förstå uppsatsens huvudresultat och att påvisa förtjänsterna med att integrera kvalitativa perspektiv i bibliometrisk forskning.

2. Bakgrund

I det följande tecknas en bakgrundsbild till den genomförda undersökningen. Först presenteras utformningen av den svenska modellen för medelstildelning. Därefter förs en diskussion om hur humaniora har uppmålats som ett ”problem” i relation till införandet av bibliometriska fördelningsmodeller samt betydelsen av att sådana modeller har implementerats på lokala nivåer inom svenska lärosäten. Avslutningsvis presenteras en genomgång av tidigare studier av utvärderingssystem och effekter av att använda kvantitativa indikatorer.

2.1 Den svenska modellen för medelstildelning

År 2009 infördes i Sverige en prestationsbaserad omfördelning efter kvalitetsindikatorer baserat på graden av externa anslag samt fältnormaliserade indikatorer för citerings- och publikationsmått (Prop. 2008/09: 50, s. 51-59). Kortfattat innebär fördelningssystemet att 80 % av lärosätenas anslag fördelas som basanslag medan 20 % konkurrensutsätts och sålunda tilldelas de lärosäten som producerar den bästa forskningen. Ursprungligen baserades 10 % av det totala anslaget på prestationsbaserade mått, men höjdes till 20 % år 2014. Av dessa 20 % så fördelas hälften av anslaget genom bibliometriska indikatorer. I utredningen *Resurser för kvalitet* beskrivs införandet av ett nytt resursfördelningssystem som ett incitament för att få lärosäten att profilera sin undervisning och forskning. Målet var att höja den vetenskapliga kvaliteten, ett mått baserat på bibliometriska indikatorer, och därmed stärka konkurrenskraften hos svensk forskning i ett internationellt sammanhang (SOU 2007: 81).

För att åstadkomma ett generaliserbart bibliometriskt fördelningssystem måste hänsyn tas till skillnader mellan olika vetenskapsområden, både avseende publicerings- och citeringspraktiker samt varierande förutsättningar att erhålla externa medel (Nelhans & Eklund 2015). Därför används en fältnormaliserad beräkningsmodell i vilken citerings- och publikationsgraden jämförs med ett antaget normalmått för internationella forskare inom samma vetenskapliga fält. På grund av humanvetenskapernas bristande täckning i citeringsindex så tilldelas de en fältnormaliserad citeringsgrad på 1, vilket innebär att endast publikationsmått används vid utvärdering av humanistisk forskning inom den antagna fördelningsmodellen. Därefter viktas indikatorvärdena utifrån fakultetstillhörighet

genom att värdena för humaniora och samhällsvetenskap multipliceras med 2, naturvetenskap med 1,1, medicin och teknik med 1 och övriga med 1,1 (Prop. 2008/09: 50, s. 57)

Det bibliometriska underlaget utgörs av publikationer indexerade i den av *Thomson Reuters* privatägda databasen *Web of Science* (i fortsättningen *WoS*). Tillvägagångssättet har fått kritik då databasen domineras av engelskspråkiga tidskrifter vilket medför att endast ett begränsat antal av den sammanlagda produktionen av vetenskapliga publikationer från svenska forskare har täckning i *WoS* (Nelhans 2013, s. 286-295; Carlsson 2009). I rapporten *Resurser för citeringar* identifieras emellertid denna strukturella svaghet som fördelningsmodellens ”potentiella styrka” då ”den ger en tydlig styrning mot internationella vetenskapliga publiceringar” (Sandström & Sandström 2008, s. 59). Sålunda fanns det redan från början en ambition om att införandet av ett prestationsbaserat resursfördelningssystem skulle skapa incitament för forskare att förändra sina publiceringspraktiker.

2.2 Humaniora som ”problem”

Vid implementeringen av bibliometriska prestationsmodeller, likt den i Sverige, har humaniora uppmålats som ett ”problem”. De bibliometriska modellerna är, som Nelhans framhåller, i regel utformade efter publicerings- och citeringspraktiker inom naturvetenskapliga områden vilket innebär att ”humanvetenskapernas faktiska vetenskapliga praktik” inte alltid överensstämmer med ”modellernas inbyggda ideal om hur forskning bäst skall utföras och bedömas” (Nelhans 2013, s. 297). I sammanhanget kan tre huvudsakliga skiljelinjer lyftas fram.

För det första så präglas humanvetenskaperna av en stark heterogenitet, både vad gäller dess sociala och intellektuella organisering samt dess praktiska utförande (Whitley 2000). En sådan heterogenitet står i bjärt kontrast till naturvetenskapernas kumulativa kunskapsbyggande där många forskare arbetar med samma problem och utifrån liknande metoder (Myrdal 2009). Naturvetenskapernas homogenitet medför att det är viktigt att hålla jämn takt med forskningsfronten och således både ha en hög publikationstakt samt citera nyutkommen vetenskaplig litteratur. Inom humanvetenskaperna, vars strukturella heterogenitet innebär att en gemensam forskningsfront är svår att identifiera, spelar emellertid åldern på använd litteratur mindre roll och såväl publikations- som citeringstakten är långsammare än inom mer homogena och tätbefolkade vetenskapsområden (Becher & Trowler 2001). Med andra ord skiljer sig human- och naturvetenskaperna åt i såväl citeringspraxis som den tid det tar för att få en fullständig bild över publikationens genomslag, vilket får konsekvenser vid bibliometrisk utvärdering (Hammarfelt 2016).

För det andra så präglas humanvetenskaperna av differentierade normer och praktiker för publicering. Medan den engelskspråkiga tidskriftsartikeln har etablerat sig som den självklara publiceringskanalen inom en majoritet av naturvetenskaperna så publicerar humanvetenskapliga forskare i högre grad sina resultat i monografi- och antologiform samt på inhemska språk (Hammarfelt 2016; Myrdal 2007; 2009; Hellqvist 2008; Francke 2013, s. 70-71). Publiceringspraktikernas heterogenitet medför att det vid bibliometrisk utvärdering är svårt att åstadkomma full täckning av humanvetenskapliga forskares publikationer; representationen i internationella databaser likt *WoS* och *Scopus* är begränsad (Hicks & Wang 2009), i synnerhet för forskare från icke-engelskspråkiga länder (Larivière & Macaluso 2011). En direkt konsekvens av detta är att en stor andel av den sammanlagda publikationsmängden från svenska humanvetenskapliga forskare inte finns indexerade i *WoS* och därmed inte betraktas som godtagbara vetenskapliga publikationer i det nationella fördelningssystemet (Nelhans 2013, s. 266-267; Carlsson 2009).

För det tredje så utmärks humaniora av att i högre grad än andra vetenskapsfält vara i behov av att rättfärdiga sitt värde i relation till en bredare allmänhet genom att närvara i det offentliga samtalet (Eckhardt Larsen & Wiklund 2012). De aktiviteter som kan sammankopplas med en sådan tredje uppgift ger emellertid inga utslag i bibliometriska prestationsmodeller, varför de kan komma att nedprioriteras inom det humanvetenskapliga forskarsamfundet (Nilsson 2012). I det här sammanhanget är det viktigt att framhålla att frågan om humanvetenskapernas differentierade målgrupper inte skall begränsas till genomförandet av utomvetenskapliga aktiviteter. Likt Nederhof (2006) påpekar så kan humanvetenskapliga publikationer, i synnerhet monografier på inhemska språk, på samma gång rikta sig till en inom- och utomvetenskaplig publik. Konflikten mellan humaniora och bibliometrisk utvärdering bör därför inte reduceras till humanvetenskapernas bristande täckning i internationella publikationsdatabaser och citeringsindex; det är istället en konflikt som i grunden berör ”the purpose and organisation of research” (Hammarfelt 2016, s. 116)

Under åren vid införandet av den i Sverige antagna resursfördelningsmodellen fördes en livlig debatt om bibliometri och humaniora. Även om olika ståndpunkter spelades ut mot varandra så hade ”den största delen av debatten [...] negativa förtecken för humaniora, i betydelsen att den behandlade humaniora som någon som ’drabbades’ av den forskningspolitiska doktrinen” (Nelhans 2013, s. 291). Kritik riktades dels mot konkurrensutsättningen av forskningsmedel i sig, vilket tolkades som utslag av marknadstänkande och New Public Management-ideologi, och dels mot användningen av *WoS* som bibliometriskt underlag i vilket humanvetenskapliga forskarpublikationer var kraftigt underrepresenterade. Sammantaget resulterade detta i ett allmänt ifrågasättande av huruvida humaniora borde bedömas utifrån kriterier som var formulerade för naturvetenskapliga discipliner (Nelhans 2013, s. 286-291).

2.3 Användning av bibliometriska fördelningsmodeller på lägre nivåer

Enligt Elzinga (2012) så avspeglar införandet av bibliometriska fördelningsmodeller en större management- och policyförändring som har ägt rum inom universitetsfältet under de senaste decennierna. Han beskriver det som ett skifte ”from the previous collegial model towards a managerial model that emphasizes [...] accountability, efficiency, cost-effectiveness, marketization, and quality assessment in academic work” (Elzinga 2012, s. 66). En liknande position intas av Hasselberg (2013) som framhåller att bibliometriska indikatorer för bedömning och utvärdering numera präglar hela det akademiska professionsfältet, vilket ställer högre krav på forskare och institutioner att göra sina prestationer mätbara. Med andra ord har en slags ”metrisk kultur” etablerats (Hammarfelt & de Rijcke 2015); en kultur där kvantitativa indikatorer och prestationsmätningar utgör en integrerad del i såväl universitetens (Morrisey 2015) som de enskilda forskarnas (Burrows 2012) vardagliga praktiker.

Delvis som en reaktion på ovanstående utveckling så har bibliometriska utvärderingsmodeller inte bara implementerats på nationell nivå, utan även inom enskilda lärosäten. I det här sammanhanget betonar Wilsdon et al. (2015, s. 68-78) att bibliometriska indikatorer både utgör ett effektivt verktyg vid beslutsfattande processer, liksom intern resursfördelning, anställningsförfaranden, befordran, val av samarbetspartners (se även Aagaard 2015), och ett centralt element i lärosätens marknadsföringsarbete. I takt med att kvalitet i allt högre utsträckning mäts i kvantitativa termer så kan bibliometriska indikatorer användas som ett slags ritualiserat instrument för att stärka lärosätens rykte som ansvarsfulla, välorganiserade och konkurrenskraftiga institutioner på en global akademisk arena (Wilsdon et al. 2015, s. 43; 79).

För svenskt vidkommande har Hammarfelt et al. (2016) studerat i vilken utsträckning bibliometriska indikatorer används vid resursfördelning på lärosätetsnivå (se även Hammarfelt & Åström 2015; Nelhans & Eklund 2015). De fann att 24 av 26 lärosäten använder bibliometriska fördelningsmodeller vilket innebär att ”performance based allocation of research funds is now the norm rather than something exceptional” (Hammarfelt & Åström 2015, s. 2). Undersökningen visar tydligt hur nationella incitament sipprar ner och påverkar beslutsfattande processer på lägre nivåer. Samtidigt råder det ingen konsensus angående på vilken nivå inom lärosäten som bibliometriska modeller implementeras eller vilka kvantitativa indikatorer som används (Hammarfelt et al. 2016).

Vid Lunds universitet används inte bibliometriska indikatorer vid resursfördelning på central nivå, utan endast vid särskilda fakulteter. Utformningen av de bibliometriska fördelningsmodellerna varierar; medan exempelvis den samhällsvetenskapliga fakulteten använder en variant av den norska modellen där publikationer som är peer

reviewed tilldelas poäng med hänsyn till publikationstyp, så använder ekonomihögskolan en annan variant av den norska modellen där fraktionerade publikationer värderas utifrån såväl publikationstyp som tidskriftens eller förlagets prestige (Hammarfelt et al. 2016). Enligt Hammarfelt och Åström (2015) avspeglar denna heterogenitet hur fakulteter inom större och äldre universitet fungerar som relativt självständiga organisatoriska enheter. De väljer således själva hur interna resurser skall fördelas och vilka utvärderingsmodeller som skall användas.

Vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, som står i centrum i denna undersökning, har ingen lokal bibliometrisk fördelningsmodell implementerats. Däremot har bibliometriska indikatorer upprepade gånger använts vid ämnesutvärderingar (RQ08, HTRQ14). Huruvida bibliometriska indikatorer även används informellt vid rekrytering, anställningsförfaranden eller individuella löneförhandlingar är ännu oklart. Som Aagaard (2015) visar så har emellertid detta blivit allt vanligare vid norska universitet, i synnerhet inom human- och samhällsvetenskaperna.

Enligt Hammarfelt et al. (2016) så kan användningen av bibliometriska indikatorer på lärosätes- och fakultetsnivå ha större påverkan ”on the practices of the individual scholar than the national systems for allocating resources across universities” (Hammarfelt et al. 2016, s. 1). Samtidigt saknas det i nuläget empiriska resultat för att ett sådant samband skall kunna fastslås. Det behövs därför ett större underlag för jämförelser av förändringar i publiceringsmönster vid olika lärosäten och fakulteter, både vid sådana som använder lokala bibliometriska utvärderingsmodeller och sådana där motsvarande modeller saknas.

I det här sammanhanget kan föreliggande studie utgöra ett viktigt bidrag. Genom att jämföra undersökningens resultat med Hammarfelt och de Rijckes (2015) studie av humanvetenskapliga publiceringsmönster vid Uppsala universitet, som till skillnad från dess motsvarighet i Lund använder en bibliometrisk fördelningsmodell på fakultetsnivå, så kan vi på empirisk väg göra komparativa analyser. Detta kan öka förståelsen av hur användningen av kvantitativa indikatorer på olika nivåer påverkar individuella forskare och deras praktiker.

2.4 Tidigare forskning av utvärderingssystem och effekter av att använda kvantitativa indikatorer

I det följande presenteras en genomgång av tidigare forskning. Även om teoretisk litteratur förekommer så ligger tyngdpunkten på empirisk forskning som har ägnats åt att studera utvärderingssystem och effekter av att använda kvantitativa indikatorer. Av förklarliga skäl är det en ofullständig bild som tecknas. För en mer utförlig

litteraturoversikt hänvisas läsaren till de Rijcke et al. (2015) och Wilsdon et al. (2015).

2.4.1 Reaktivitet: strategiskt beteende och målförskjutning

Som tidigare nämnts så hänger den ökade användningen av kvantitativa indikatorer vid utvärdering av forskning samman med en övergripande trend av att professionellt arbete och offentliga institutioner regelbundet måste försvara, upprätthålla eller erövra sitt berättigande i återkommande kvalitetskontroller (Power 1997; Dahler-Larsen 2012a; Lindgren 2014). Enligt Espeland och Sauder (2007) så spelar inte de aktörer vars prestationer utvärderas en passiv roll i denna process. Tvärtom så är dessa aktörer reaktiva, vilket innebär att de tenderar att förändra sitt beteende som en reaktion på att deras handlande observeras och beräknas (se även Dahler-Larsen 2007; 2015). En sådan insikt kom tidigt att präglade forskningen om effekterna av att införa bibliometriska prestationsmodeller där begrepp som ”strategic behaviour” och ”gaming the system” används för att förklara hur forskares beteenden och praktiker kan komma att påverkas av kvantitativa mätningar (MacRoberts & MacRoberts 1989).

I linje med detta framhåller Nelhans att bibliometriska prestationsmodeller som påverkar medelstildelning och akademiskt rykte kan resultera i att forskare upprättar ”nya publiceringsstrategier för att maximera sina resultat i prestationsmodellerna” (Nelhans 2013, s. 296). I en fördelningsmodell som exempelvis använder sig av citeringsmått så kan forskares ansamlande av citeringar bli ett självändamål, vilket kräver att de utformar sina publiceringspraktiker på ett visst sätt. Nelhans kallar detta för ”citeringens och bibliometrins performativitet” (Nelhans 2013, s. 296), ett begrepp som framhåller hur en ökad kvantifiering av forskningsresultat kan leda till en likformighet vad gäller använda publikationskanaler (tidskriftsartiklar) och publikationsspråk (engelska) samt att nydanande eller riskfyllda forskningsprojekt bortprioriteras. En liknande position intas av Butler (2007) som framhåller att prestationsbaserade fördelningsystem tycks påverka forskare på två olika sätt: dels i form av ett ökat strategiskt beteende, vilket kan resultera i en målförskjutning (att prestera högt i förhållande till utvärderingskriterium blir ett mål i sig), och dels i form av en mer fundamental transformation av den vetenskapliga processen (att forskare undviker vissa forskningsämnen).

Medan det på empirisk väg kan vara svårt att påvisa att användningen av kvantitativa indikatorer resulterar i en transformation av den vetenskapliga processen (Gläser et al. 2002; Gläser & Laudel 2007), så påvisar flera studier hur införandet av prestationsbaserade fördelningsystem kan resultera i ett ökat strategiskt beteende. I samband med implementeringen av en nationell prestationsbaserad resursfördelningsmodell i Australien kunde exempelvis Butler (2005) på empirisk väg identifiera en kraftig ökning av det relativa antalet publikationer. Detta gällde för

samtliga vetenskapsfält som var föremål för fördelningssystemet. Eftersom fördelningen av finansiella medel endast baserades på ett rent publikationsmått, där det inte gjordes någon skillnad mellan olika publikationskanaler bortsett från om de var peer reviewed eller ej, så skedde den största ökningen av antalet publikationer i kanaler med lägre ”impact”. Under samma period som den totala publikationsmängden ökade så minskade publikationernas vetenskapliga genomslag, förstått som deras relativa citeringsgrad (Butler 2003a; 2003b). Butler framhåller därför att införandet av prestationsbaserade resursfördelningssystem kan resultera i en målförskjutning som är att likna vid en publiceringsinflation.

Strategiska responser vid införandet av bibliometriska fördelningsmodeller har även redovisats av Ossenblock, Engels och Sivertsen (2012). I deras komparativa studie av human- och samhällsvetenskapliga publiceringsmönster i Norge och Flandern (Belgien) fann de en tydlig skillnad i användningen av *WoS*-indexerade tidskriftsartiklar: medan andelen *WoS*-indexerade tidskriftsartiklar för norsk del inte uppvisade någon större variation under perioden 2005-2009 så kunde en tydlig ökning identifieras i Flandern. Eftersom endast det prestationsbaserade fördelningssystemet i Flandern använder sig av *WoS* som bibliometriskt underlag så framhåller de att ”this findings shows that parameters used in performance-based funding system may influence the publishing patterns of researchers” (Ossenblock, Engels & Sivertsen 2012, s. 280).

Samtidigt så har det riktats kritik att mot i allt för hög utsträckning hävda att det råder en kausal relation mellan införandet av bibliometriska prestationsmodeller och förändringar i publiceringsmönster (Osuna, Gruz-Casto & Sanz-Menéndez 2011). Andra faktorer likt forskningens pågående digitalisering, ökade krav på open access, en växande forskarpopulation och nya typer av finansieringsmöjligheter kan också ha stor inverkan på hur forskare väljer att publicera sina resultat (Hammarfelt & de Rijcke 2015; Aagaard, Bloch & Schneider 2015). Ökade krav på produktivitet och internationalisering utgör också fundamentala aspekter av den globala prestationsdiskurs som präglar dagens forskningspolitik och universitetssektor, vilket ställer högre krav på forskare att öka sin publiceringstakt samt antalet engelskspråkiga publikationer (Bennich-Björkman 2013; Täljedal 2013; Hasselberg, Rider & Waluszewski 2013). I det här sammanhanget talar Hasselberg (2008; 2009) om en succesiv förändring av den vetenskapliga professionsrollen; en förändring som karakteriseras av konkurrens, entreprenörskap, kommodifiering, innovation samt krav på mät- och utvärderingsbarhet. Hon framhåller att det är en förändring som både kan tillskrivas den ökade användningen av bibliometriska indikatorer och en mer fundamental marknadisering av universitetssektorn (se även Hasselberg 2012; Jarrick 2013; Ozga 1998; 2008; Engwall & Nybom 2007; Elzinga 2012; Nybom 2013).

2.4.2 Imitation: värdering och standardisering

Snarare än att utvärderingssystem har kausala effekter så framhåller Osuna, Gruz-Castro och Sanz-Menéndez (2011) att implementeringen av sådana system är del i en mer övergripande utvecklingstrend inom forskarsamhället där normer och praktiker för publicering standardiseras mellan olika vetenskapsfält (se även Gläser 2007; Gläser & Laudel 2007; Djelic 2012). I det här sammanhanget har Whitley (2007) presenterat ett analytiskt ramverk för att förstå vilka konsekvenser införandet av utvärderingssystem kan ha på olika vetenskapliga discipliner. Utgångspunkt tas i en distinktion mellan ”weak” och ”strong research evaluation systems” samt den sociala och intellektuella organiseringen av olika vetenskapsfält (Whitley 2007, s. 7). Hans tes är att starka utvärderingssystem (utvärderingen av forskning är institutionaliserad, formaliserad och regelbunden samt sammankopplad med medelstillsdelning) har större konstitutiva effekter på forskarpraktiker än dess svaga motsvarighet (utvärderingen av forskning är informell, ej standardiserad vad gäller utvärderingskriterium och ej sammankopplad med medelstillsdelning). Implementeringen av starka utvärderingssystem innebär nämligen en slags generalisering av hur god forskning skall utföras och bedömas. Detta resulterar i en likriktningsprocess där marginaliserade och differentierade vetenskapsfält (likt humaniora) imiterar disciplinära normer och praktiker från mer homogena vetenskapsfält med högre status (likt medicin). Whitley avslutar med att argumentera för att starka utvärderingssystem kommer att öka kraven på forskare att synliggöra sina prestationer, vilket är detsamma som att utföra dem i enlighet med internationella standarder (i huvudsak engelskspråkiga tidskriftsartiklar indexerade i internationella citeringsindex) (Whitley 2007, s. 19-23).

I relation till Whitleys tes så har Laudel och Gläser (2006) på empirisk väg studerat i vilken utsträckning australiensiska forskare ”tvingas” att utforma sina publiceringspraktiker på ett sätt som överensstämmer med de incitament som införts på nationell nivå i form av ett prestationsbaserat resursfördelningssystem. De fann att forskare tenderar att publicera sina resultat i publikationskanaler som ger utslag i den bibliometriska fördelningsmodellen, även om deras egen värdering av vilka publikationskanaler som är viktigast inte stämmer överens med modellens utvärderingskriterium. Laudel och Gläser framhåller därför att när komplexiteten av publiceringspraktiker underskattas så kan det uppstå en konflikt mellan disciplinära normer och de normer som är vägledande i övergripande utvärderingssystem. Utifrån deras empiriska resultat så är det tydligt att en sådan konflikt kan resultera i att forskare överger vissa typer av arbetsuppgifter, exempelvis genom att de förändrar sitt publiceringsbeteende. I likhet med Whitley (2007) konstaterar de att införandet av prestationsbaserade fördelningssystem som premierar internationell tidskriftspublicering kommer att få störst konsekvenser inom humanvetenskaperna då lite hänsyn tas till de differentierade publiceringspraktiker som präglar humanistiska discipliner (Laudel & Gläser 2006, s. 294).

Liknande resultat har redovisats av Hammarfelt och de Rijcke (2015). I deras undersökning kombineras bibliometriska analyser med enkätsvar från humanvetenskapliga forskare vid Uppsala universitet. I fokus står hur införandet av en nationell fördelningsmodell, samt ett lokalt system för medelstildelning vid den humanistiska fakulteten, påverkar disciplinära normer och publiceringspraktiker. Undersökningen påvisar en kraftig ökning av andelen engelskspråkiga tidskriftspublikationer samt publikationer som är peer reviewed, vilket kan tolkas som att humanvetenskapliga forskare imiterar naturvetenskapliga publiceringspraktiker. Undersökningens resultat tycks således ge empiriskt stöd till Whitleys (2007) tes. En något annorlunda bild tecknas emellertid av Engels, Ossenblock och Spruyt (2012). I deras studie av human- och samhällsvetenskapliga publiceringsmönster i Flandern (Belgien) kan en generell ökning av antalet publikationer, i synnerhet engelskspråkiga, identifieras. Under den studerade perioden (2000-2009) sker det dock inget skifte från monografi- till tidskriftspublicering; för humanvetenskapliga forskare minskar tvärtom andelen tidskriftspublikationer i relation till andelen monografier.

För svenskt vidkommande framhåller Salö (2016) att engelskan har etablerat sig som det huvudsakliga språket för vetenskaplig publicering (se även Bolton & Kulteeva 2013). Enligt Salö hänger detta delvis samman med de incitamentsstrukturer som bibliometriska fördelningsmodeller är med och implementerar inom universitetsfältet, där internationella publikationer ”lönar sig”. Samtidigt visar hans undersökning att det inte endast är externa påtryckningar som är drivande i denna utveckling. Inom en disciplin likt historia, där meritvärdering och professionellt avancemang i hög utsträckning har utgått från den svenskspråkiga monografen, så kan engelskspråkiga publikationer utgöra en möjlighet för unga forskare att ”investera annorlunda [...] och därmed ta fasta på en allmän, utomdisciplinär utveckling som verkar i deras favör” (Salö 2016, s. 91). Internationell publicering blir med andra ord ett sätt för unga forskare att höja sin konkurrenskraft och vetenskapliga legitimitet. I denna process devalveras samtidigt de etablerade forskarnas tidigare arbeten, vilket skapar en inomdisciplinär spänning där normer och värderingar hamnar i konflikt med varandra. Språkfrågan måste därmed förstås i en större kontext där normer för bedömning och meritvärdering utgör viktiga aspekter.

I likhet med Gläser och Laudel (2006) så påpekar även Hammarfelt och de Rijcke (2015, s. 70) att ökade krav på internationell tidsskriftspublicering medför en konflikt mellan disciplinära normer och generella normer från externa finansiärer och utvärderingssystem. Detta gäller i synnerhet devalveringen av monografins betydelse vid externa bedömningsprocesser, vilket kan uppfattas som ett hot mot humanvetenskapernas epistemologiska grund. I det här sammanhanget är det emellertid viktigt att framhålla att betydelsen av kvantitativa indikatorer som ett slags värderingsinstrument inte endast skapar konflikter inom humanvetenskaperna.

Rushforth och de Rijcke (2015) har exempelvis studerat hur forskare inom biomedicin förhåller sig till, och använder sig av, det bibliometriska måttet *Journal Impact Factor* (JIF). Undersökningens resultat uppmålar en komplex bild där biomedicinska forskare kritiserar de epistemologiska bristerna i användningen av JIF, och därmed antagandet om att JIF är en indikator på ”vetenskaplig kvalitet”, samtidigt som de utifrån ett karriärsperspektiv framhåller vikten av att publicera i tidskrifter med hög ”impact factor”. Trots en medvetenhet om dess brister så används JIF som ett aktivt verktyg i forskarnas vardagliga arbete, både vid meritvärdering och i beslutsfattande processer likt val av samarbetspartners (se även Buéla-Casal & Zynch 2012).

Av det ovanstående följer att effekterna av att införa prestationsbaserade utvärderingssystem, samt att använda kvantitativa indikatorer, delvis bör förstås utifrån hur de fungerar som värdeskapande och normerande mekanismer. Detta ligger i linje med Hicks (2012) som framhåller att effekterna av att införa prestationsbaserade resursfördelningssystem inte primärt är beroende av i vilken uträkning de påverkar lärosätenas medelstillelning, utan snarare att sådana system påverkar individuella forskares rykte (se även Aagaard 2015). Dessa bibliometriska system och kvantitativa indikatorer bidrar nämligen till att konstituera en kraftfull diskurs av vad som är ”god forskning”; en diskursiv definition som standardiseras mellan olika vetenskapsfält (Gläser 2007). Detta finner empiriska belägg i Ashcrofts intervjustudie av forskare i Nya Zeeland som genomgår en nationell utvärderingsprocess där deras individuella prestationer betygsätts. Undersökningens resultat pekar på att utvärderingsprocessen har en normaliserande inverkan på forskare i det att den formar och omformar deras beteende och identitet; ”the process [of evaluation] positions academics in a new hierarchy of status and reputation whereby practices of audits and accountability enable new rules of conduct” (Ashcroft 2006, s. 197). En liknande bild tecknas av Morrisey som menar att den ökade användningen av prestationsmätningar och kvalitetsindikatorer skapar ”a new academic subjectivity defined by accountability and performance” (Morrisey 2015, s. 615). Han betonar att ”this normative subjectivity of individual academics is intrinsically linked to the notion of universities today being a part of a competitive neoliberal political economy” (Morrisey 2013, s. 799; se även Ozga 2008; Jankowski & Provezis 2014; Davies & Petersen 2005).

I det här avseendet tycks således utvärderingssystem och kvantitativa indikatorer på en mer grundläggande nivå påverka hur akademiskt arbete förstås och värderas. Detta ligger i linje med forskning som ägnats åt att studera och analysera effekterna av utvärderingssystem på en mer generell nivå. Dahler-Larsen (2007; 2015) framhåller exempelvis att värderande praktiker och utvärderande praktiker alltid är sammanflätande med varandra, vilket innebär att utvärderingssystem vilar på en exkluderande och normativ grund. Lamont (2012) intar en liknande position och betonar att utvärderingsprocesser alltid inkluderar legitimitetsdynamiker där vissa

värden och normer förhandlas, sprids, stabiliseras och institutionaliseras. Utvärderingssystem förstås därför bäst ”[as] symbolic systems, ways of ordering reality” (Lamont 2012, s. 10).

Trots den relativt omfattande och heterogena uppsättning studier som diskuterats i det ovanstående så vet vi i nuläget relativt lite om vilka faktiska effekter användningen av utvärderingssystem och kvantitativa indikatorer har på forskare och deras praktiker. Enligt de Rijcke et al. (2015, s. 6) så beror detta delvis på att många studier är av teoretisk och tentativ natur, där endast potentiella effekter diskuteras, samt att större empiriska undersökningar ofta begränsas till specifika aspekter av forskares arbete (tex. publiceringsmönster). I föreliggande uppsats görs ett försök att överbrygga dessa problem genom att anta en bredare empirisk ansats. Genom att inte begränsa undersökningen till antingen kvantitativa eller kvalitativa aspekter, utan tvärtom kombinera bibliometriska analyser och intervjustudier, så kan övergripande förändringar i publiceringsmönster sättas i relation till hur individuella forskare reflekterar över sin professionsroll och utformningen av sina praktiker. Det blir därmed möjligt att teckna en mer djupgående bild av hur forskares praktiker, strategier, identiteter och normer påverkas av ökade krav på mät- och utvärderingsbarhet.

3. Teoretiskt ramverk

I det närmaste presenteras uppsatsens teoretiska ramverk. Utgångspunkt tas i Foucaults teoretiska begrepp *governmentality* som låter oss undersöka hur olika praktiker och tekniker används för att utforma subjekt som är kapabla att agera i enlighet med specifika mål och slutpunkter. I centrum står hur styrbarhet skapas samt hur styrning sker genom att individer reglerar sig själva och sitt beteende. Avslutningsvis riktas fokus mot hur prestationsbaserade utvärderingssystem och kvantitativa indikatorer kan förstås som teknologier för styrning.

3.1 Governmentality: styrning och subjektivitet

Temat *governmentality*¹ utvecklas i Foucaults sena filosofi och innebär en viss förskjutning i hans tidigare maktanalys. Om fokus tidigare utgörs av hur disciplinen skapar fogliga kroppar innebär *governmentality* en analys av hur olika praktiker och tekniker riktas mot att reglera individen och populationen som helhet (Lemke 2000; Ball 2013, s. 121-122). Länken mellan individen och populationen förstås här utifrån ett brett spektra som sträcker sig från människan som biologisk varelse till de sociala praktiker genom vilka vi navigerar i samhället. Tillsammans konstitueras ett fält av realiteter där såväl vårt handlande som vår förståelse och reglering av oss själva blir föremål för styrning (Foucault 2007, s. 70-75). Grundläggande är en uppfattning av makt, inte i första hand som något som syftar till att förhindra befolkningen från att göra det ena eller det andra, utan att forma subjekt som är kapabla att agera i enlighet med specifika mål och slutpunkter (Foucault 1983). Foucault betraktar därmed makt som ett produktivt, snarar än ett repressivt, fenomen då makt både formar och skapar subjektivitet och sociala relationer. Av detta följer att styrningen av populationen inte behöver ske genom våld eller tvång, ”but may as well function through self-regulation and internalisation of certain norms, that is, by moulding the capacity of individuals to govern themselves” (Altermark 2016, s. 40).

---

¹ Termen *governmentality* består av den semantiska kopplingen mellan ”govern” (styra, regera) och ”mentality” (inställning, mentalitet, fantasi) vilket både kopplar samman styrning som praktik och rationalitet (viljan att styra och göra verkligheten styrbar) och hur denna typ av styrning sker genom att styra ”mentaliteter” (individens identitet och subjektskapande praktiker). Termens dubbla betydelse gör den svåröversatt och därför används i föreliggande uppsats engelskans ”governmentality”. För svenska översättningar se ex. Nilsson (2008) och Larsson (2005).

Som en historisk betraktelse redogör sålunda begreppet governmentality för en förändring av styrningens praktiker och tekniker likväl som en förändring av inställningen till styrning (Foucault 1991a; 2008, s. 318). Enligt Rose kan denna inställning karakteriseras som liberal² i det att den formuleras utifrån en ambition av att ”styra på avstånd”; det är en styrning som sker genom att taktiker och strategier på ett annorlunda sätt riktas mot individer ”[produced] as subjects of responsibility, autonomy and choice, and [thus] seek to act upon them through shaping and utilizing their freedom” (Rose 1996, s. 54). Detta är en viktig poäng i Foucaults analys. Individens frihet utgör inte motsatsen till utövandet av makt. Snarare betraktas individens frihet som nyckeln till dess praktiska genomförande då styrning sker genom att reglera och strukturera det fält inom vilket individuella och kollektiva subjekt utövar denna frihet (Foucault 1983; se även Rose & Miller 2010).

På den mest grundläggande nivån kan således governmentality förstås som en uppsättning ”techniques and procedures for directing human behaviour” (Foucault 1997, s. 81). Detta sker inte i första hand genom förbudets eller straffets makt, utan genom styrning definierat som ”the conduct of conduct” (Foucault 2000, s. 341; se även 1983, s. 220 för en alternativ översättning). Den engelska termen ”conduct” skall här förstås på två olika sätt. Dels som att ”leda”, ”styra” och dels som att ”uppföra sig”, ”bete sig”. Vad Foucault är ute efter att påvisa är hur en yttre styrning av individen måste förstås i relation till hur individen styr sig själv (Foucault 1988; 1993). Att utöva makt inom ramen för governmentality består nämligen i att ”guiding the possibility of conduct and putting in order the possible outcome” (Foucault 1983, s. 221), dvs. att genom individernas reglerade frihet - deras behov, intressen och förhoppningar - styra dem mot önskade mål (Rose 1996; Burchell 1996).

Frågan är emellertid hur styrbarhet skapas. Enligt Lemke så kan vi förstå begreppet styrning inom ramen för Foucaults koncept av governmentality som:

the more or less systematized, regulated and reflected modes of power (a ”technology”) that go beyond the spontaneous exercise of power over others, following a specific form of reasoning (a ”rationality”) which defines the telos of action and the adequate means to achieve it (Lemke 2000, s. 5).

Det innebär att styrningen förutsätter att såväl individens som befolkningens handlande förstås i ljuset av specifika kunskaper som underbygger särskilda former av styrningspraktiker. I Foucaults analys av styrning är alltid kunskap och makt sammanflätade, ”where knowledge is attributed with the power to produce subjects and where power works by deciding what qualifies as knowledge” (Altermark 2016,

---

² För Foucault utgör inte liberalismen en politisk ideologi, utan ett ”sätt att styra” eller ett ”sätt att se på styrningskonsten”: ”I [try] to analyze liberalism, not as a theory or an ideology, and even less, obviously, as a way in which ’society’ ’represents itself’, but as a practice, that is to say, a ’way of doing things’ directed towards objectives and regulating itself by continuous reflection” (Foucault 2008, s. 318).

s. 39). Det innebär att själva akten ”att styra” först blir möjlig genom att en förståelse av styrningens objekt produceras på ett sådant sätt så att utövandet av makt framstår som rationellt (Foucault 1991b). Med andra ord är det genom specifika former av kunskaper, praktiker och tekniker som verklighet görs styrbar.

När Foucault talar om kunskap handlar det emellertid inte om huruvida något är ”sant” eller ”falskt”, utan om hur sanning skapas och internaliseras av individuella och kollektiva subjekt (Altermark 2016, s. 39). Sanning är således inte en neutral kunskap som på ett entydigt sätt representerar verkligheten och dess subjekt. Tvärtom är den en del av själva styrningens praktik som gör det möjligt att skapa diskursiva fält där vissa problem, frågor och lösningar kan formuleras (Rose 1996; Rose & Miller 2010). Uttryckt annorlunda så står styrningens teknologier och olika former av kunskap i ett ömsesidigt förhållande till varandra; dels genom att kunskap *möjliggör* och *underbygger* teknologier för styrning, dels genom att dessa styrningsteknologier i sig *producerar* kunskap för att göra verkligheten styrbar. Med en vokabulär lånad från Lemke så fungerar därmed styrningsteknologier ”as a ’politics of truth’, producing new forms of knowledge, inventing new notions and concepts that contribute to the ’government’ of new domains of regulation and intervention” (Lemke 2000, s. 8).

För att sammanfatta. Foucaults analys av governmentality riktar fokus mot hur kategorierna makt, kunskap och subjektivitet sammanfogas med specifika styrningsteknologier som är inriktade på att reglera och forma individers beteenden och självuppfattningar. Styrning sker inte genom våld eller tvång, utan genom att individer internaliserar vissa sanningar och normer som gör dem kapabla att styra sig själva. Grundläggande är en förståelse av att styrbarhet uppkommer genom att kunskapen om styrningens objekt produceras på ett sådant sätt så att styrningens praktiker och mål uppfattas som rationella. Enligt Dean har dessa diskursiva kunskaper en tydligt subjektskapande roll då ”the understanding of ourselves is linked to the ways in which we are governed” (Dean 1999, s. 14). Av detta följer att governmentality inte i första hand utgör en teori om makt, utan snarare en uppsättning frågor om styrningens *hur*, *varför* och *mål*; frågor som kan omsättas i empiriska undersökningar (Rose, O’Malley & Valverde 2006).

3.2 Prestationsbaserade utvärderingssystem som en teknologi för styrning

Hur kan vi utifrån ovanstående teoretiska ramverk förstå prestationsbaserade utvärderingssystem och kvantitativa indikatorer som teknologier för styrning? Likt Hammer (2008; 2011) framhåller så består kraften hos siffror och tal i hur de skapar kopplingar mellan det enskilda och helheten; samtidigt som vi genom statistiken kan

generalisera och gå bortom det individuella, så verkar den även i motsatt riktning genom att den beskriver vem vi är och var vi hör hemma. En liknande position intas av Saetnan et al. som påpekar att verkligheten och kvantitativa mätningar är ömsesidigt konstituerande; när vi kvantifierar och mäter ett objekt så står vi inte utanför det i någon slags objektiv mening, utan ”enter into it, redefine it, change the stakes that affect it” (Saetnan et al. 2011, s 20). Själva akten av att kvantifiera, mäta och utvärdera är således en social handling som producerar specifika kunskaper om verkligheten, dess subjekt och relationen dem emellan. Det är med andra ord ett sätt att skapa styrbarhet.

I likhet med Foucaults förståelse av makt så är kvantitativa indikatorer produktiva; dess effekt ligger i hur de är med och etablerar den verklighet de söker att beskriva (Hovland 2011). Det innebär att kvantitativa indikatorer inte skall betraktas som en mer eller mindre giltig representation av ett existerande koncept, likt exempelvis ”forskningskvalitet”, utan snarare som en aktiv teknologi som hjälper till att definiera de koncept och de individer vars prestationer som utvärderas. Dahler-Larsen beskriver på ett träffande sätt denna styrningslogik när han framhåller att ”the basic function [of indicators] is not to verify what goes on in a particular area of activity, but to construct a definition of that activity so that it can be verified” (Dahler-Larsen 2007, s. 25). Som en teknologi för styrning fungerar därmed kvantitativa indikatorer ”as a politics of truth” (Lemke 2000, s. 8); genom att avgränsa och fastställa de dimensioner som registreras vid utvärdering så konstrueras en ”sanning” om de utvärderade verksamheterna och dess subjekt.

Av det ovanstående följer att prestationsbaserade utvärderingssystem baseras på en exkluderande och normativ logik. För att styrbarhet skall åstadkommas gäller det att räkna och belöna det ena, men inte det andra, vilket skapar incitamentsstrukturer där vissa värden och mål etableras (Lamont 2012). Uttryckt annorlunda så definieras vissa beteenden och handlingar som önskvärda, medan andra osynliggörs genom att de utelämnas från prestationsmätningarnas kalkyl. Det innebär att styrning sker genom att det ställs krav på individer att göra sig mät- och utvärderingsbara; de måste utforma sina handlingar på ett sådant sätt så att de ”syns” och ”räknas”.

Likt Hall (2012, s. 114-115) framhåller så skapar detta förutsättningar för såväl normalisering som individualisering. Normalisering sker genom att mät- och utvärderingsbarhet likställs med ”relevans” då de indikatorer som används för att registrera och jämföra individers beteenden är förknippade med särskilda värden och legitimitetsdynamiker (se även Lamont 2012). Individualisering sker genom att ansvaret för att vara relevant, och därigenom ansvaret för att realisera styrningens mål, förflyttas till individerna själva; de är ”fria” att göra som de vill, men skall deras handlande synliggöras och belönas så måste de anpassa sig till de mål och slutpunkter som de kvantitativa indikatorerna formulerar.

Prestationsbaserade utvärderingssystem kan således förstås som en process som öppnar upp verksamheter för styrning genom att specifika former av kunskaper, normer och värden produceras. Likt Dahler-Larsen (2007; 2014) framhåller så verkar dessa system genom definitioner, distinktioner, kategorier och mätningar som underbygger vissa sociala konstruktioner av verkligheten snarare än andra och dess huvudsakliga effekt ligger i hur de skapar ett strategiskt landskap inom vilket de utvärderade subjekten måste navigera. Prestationsbaserade utvärderingssystem producerar nämligen inte endast specifika kunskaper och värden som gör det möjligt att utifrån en extern position formulera vissa problem, frågor och lösningar; de erbjuder även de utvärderade subjekten en ny kalkyl och en ny vokabulär för hur de skall förstå och (ut)värdera sig själva (Espeland & Sauder 2007).

4. Metod

Uppdelningen mellan kvalitativ och kvantitativ forskning intar en närmast paradigmatiske ställning inom metodhandböcker och vetenskapliga arbeten. Inte sällan uppmålas en överordnad dikotomi utifrån vilken forskaren måste positionera sig och göra avgörande distinktioner och val (Åsberg 2001). I föreliggande undersökning är utgångspunkten en annan. Som Miles och Huberman framhåller så är ”numbers and words... both needed if we are to understand the world” (Miles & Huberman 1994, s. 40). Således utgår undersökningen från antagandet att forskare med fördel kan använda sig av differentierade metoder och data som speglar olika aspekter eller egenskaper hos de fenomen som avses att studeras.

I uppsatsen kombineras bibliometriska data med kvalitativa data insamlade genom djupintervjuer med elva forskare vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet. Fördelen med en sådan metodtriangulering är, som Hammarfelt och de Rijcke (2015) påpekar, att en rikare och mer komplex bild av förändringar i forskarpraktiker och disciplinära normer kan åstadkommas. Gläser et al. (2002) intar en liknande position och framhåller att en kombination av kvalitativa och kvantitativa metoder är nödvändig för att studera ”the micro-macro link between institutional conditions of actions such as EBF [evaluation-based funding] and outcomes of single research processes” (Gläser et al. 2002, s. 4; se även Bloch et al. 2014).

4.1 Bibliometriska data

Bibliometriska data har extraherats ur Lunds universitets lokala publikationsdatabas LUP (*Lund University Publications*) och är begränsad till publiceringsmönster för forskare vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna under tidsperioden 2002-2014. Fördelen med att använda sig av lokala publikationsdatabaser har lyfts fram av Engels, Ossenblock och Spruyt (2012) samt Hammarfelt och de Rijcke (2015) då dessa, till skillnad från internationella databaser likt *WoS* och *Scopus*, inte begränsar sig i fråga om publikationsformat eller språk. Sålunda indexerar LUP samtliga publikationer av forskare vid Lunds universitet, vilket möjliggör för en mer heltäckande bibliometrisk analys av humanvetenskapliga publiceringsmönster.

Publikationer i LUP registreras i regel av forskarna själva och innan publicering kontrolleras den bibliografiska informationen av en bibliotekarie. Arbetssättet kan

skilja sig åt mellan olika institutioner och i vissa fall laddas uppgifter om publikationer ner från externa databaser. Dessa kontrolleras och publiceras sedan i LUP av en bibliotekarie.³ Som Hammarfelt och de Rijcke (2015) påpekar så innebär självregistrering av publikationer, om än kontrollerade i efterhand, att exaktheten i de bibliografiska posternas metadata kan ifrågasättas. För den här studien har det varken funnits tid eller utrymme att i efterhand kontrollera och upptäcka fel, exempelvis i registrering av språk eller publikationstyp. Den bibliografiska informationen i LUP har inte heller kunnat kompletteras med ytterligare uppgifter, exempelvis huruvida publikationer är peer reviewed eller inte.⁴ Detta vore önskvärt vid en större studie.

Bibliometriska data laddades ner från LUP till kalkyl- och datahanteringsprogrammet *Excel* den femte november 2015 och består av samtliga publikationer registrerade mellan åren 2002 och 2014. Indelningen av det empiriska materialet har utgått från den bibliografiska information som finns registrerad i LUP. Ett undantag har emellertid gjorts för doktors- och licentiatavhandlingar. Dessa publikationstyper har sammanfogats till den gemensamma kategorin ”Avhandlingar”, vilket innebär att sammanläggningsavhandlingar räknas dubbelt; både som *avhandling* och som enskilda *tidskriftsartiklar*. Vidare har flerspråkiga publikationer utelämnats för att underlätta analysen av vilka språk som används vid publicering. I praktiken betyder detta att 80 publikationer har tagits bort, vilket utgör cirka 0,5 % av det sammanlagda publikationsantalet (15 379). Ett sådant bortfall är att betrakta som oproblematiskt för undersökningens resultat.

Avslutningsvis består undersökningen av bibliometriska analyser på både fakultets-⁵ och disciplinnivå. På fakultetsnivå är det kvantitativa materialet så pass omfattande att meningsfulla jämförelser kan göras över tid. Inom specifika discipliner, där det totala antalet publikationer är mindre samt kan variera kraftigt från år till år, är dock sådana tidliga jämförelser problematiska, varför de har utelämnats. Vid bibliometriska analyser på disciplinnivå tillämpas ”full counting”, vilket innebär att sampublicationer med författare från olika discipliner räknas som en hel publikation för vardera disciplin (Kärki & Kortelainen 1998, s. 10).

---

³ <https://lup.lub.lu.se/lupInfo?func=loadTemplate&template=0about> [hämtad 2015-11-21]

⁴ Den bibliografiska informationen i LUP innehåller indikatorn ”Quality control”, vilket inte är liktydigt med att en publikation är peer reviewed. Däremot studeras hur stor andel av det sammanlagda antalet tidskriftsartiklar per år som är indexerade i *WoS*. Eftersom i princip samtliga av de tidskrifter som är indexerade i *WoS* är peer reviewed så kan detta ge oss en bild av huruvida andelen tidskriftsartiklar som är peer reviewed ökar under tidsperioden.

⁵ Fakultetsnivå betyder i det här sammanhanget den sammanlagda publikationsmängden från forskare vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna.

4.2 Kvalitativa intervjuer: motivering och urval

Informanterna består av elva humanvetenskapliga forskare från sju olika discipliner och de varierar i akademisk ålder. Detta fodrar en motivering. Valet av att studera humanvetenskapliga forskarpraktiker är betingat av en strävan att undersöka vetenskapliga normer, praktiker och identiteter under förändring. Som tidigare nämnts så har humaniora uppfattats som ett ”problem” i relation till införandet av bibliometriska utvärderingsmodeller då dessa är utformande efter publicerings- och citeringspraktiker inom naturvetenskapliga områden (Nelhans 2013, s. 297). Humanvetenskapliga forskare är därför särskilt utsatta för externa påtryckningar vad gäller att förändra sina praktiker.

I en undersökning som studerar hur forskare hanterar krav på mät- och utvärderingsbarhet i en specifik kontext måste hänsyn tas till de disciplinära villkor som präglar forskares arbete och professionella identitet (Whitley 2000; Cronin 2005; Becher & Trowler 2001). Att göra karriär inom historia är inte detsamma som att göra karriär inom teoretisk filosofi, och de normer och publiceringstraditioner som finns etablerade inom dessa discipliner kan påverka hur forskare reagerar på externa krav i form av prestationsbaserade resursfördelningssystem. Jag har därför valt att intervjua forskare från olika humanvetenskapliga discipliner. För att kunna göra ett välgrundat urval laddades bibliometriska data ner för samtliga av de discipliner som tillhör de Humanistiska och teologiska fakulteterna och som finns representerade i LUP. Materialet ordnades därefter utifrån hur stor andel av det sammanlagda antalet publikationer från forskare inom respektive disciplin som utgjordes av vetenskapliga tidskriftsartiklar samt engelsk- och svenskspråkiga publikationer. Målet var att utifrån dessa urvalskriterier få en så stor spridning som möjligt.

För att få ett representativt urval av informanter tog jag även hänsyn till akademisk ålder. Tidigare forskning har påvisat att unga forskare utgör en grupp som i högre grad än andra är utsatta för tryck vad gäller att förändra sina forskar- och publiceringspraktiker i meriterande syfte (Hammarfelt & de Rijcke 2015; Wing et al 2012; Wilsdon et al. 2015). Samtidigt är den empiriska grunden för ett sådant samband ännu relativt begränsad, varför jag har valt att även inkludera erfarna forskare i min studie. I uppsatsen definieras akademisk ålder utifrån informanternas tid som verksam forskare samt huruvida de har en fast anställning vid universitetet eller ej. För att säkerhetsställa informanternas anonymitet indelas de endast i två grupper: *ung forskare* (0-10 år, ingen fast anställning) och *erfaren forskare* (15 år och uppåt, fast anställning). Antalet år beräknas utifrån tidpunkten för påbörjad doktorandutbildning och den tjänst som forskare erhåller under sin doktorandtid definieras inte i uppsatsen som en fast anställning.

I november (2015) genomfördes en pilotstudie där tre unga forskare intervjuades. Av dessa inkluderas två i föreliggande uppsats. För att få tag i fler informanter skickades

vid månadsskiftet januari-februari (2016) intervjufrågningar ut till forskare verksamma vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna. Den ursprungliga ambitionen var att intervjua en ung och en erfaren forskare från fem olika humanvetenskapliga discipliner. Detta kunde åstadkommas i tre discipliner. Av olika anledningar kunde ingen erfaren forskare inom praktisk filosofi eller historia ställa upp på en intervju och jag kontaktade därför forskare inom teoretisk filosofi och idé- och lärdoms historia. Då dessa discipliner har i det närmaste identiska publiceringsmönster så utgjorde inte de urvalsmässiga förändringarna något principiellt problem för studiens genomförande eller validitet. Det slutgiltiga urvalet sammanfattas i tabell 1 och 2.

Tabell 1. Urval av informanter utifrån disciplinär tillhörighet och akademisk ålder.⁶

<i>Disciplin</i>	<i>Ung forskare</i>	<i>Erfaren forskare</i>
Historia	2	0
Idé- & lärdoms historia	0	1
Arkeologi	1	1
Litteraturvetenskap	1	1
Praktisk filosofi	1	0
Teoretisk filosofi	0	1
Biblioteks- & informationsvetenskap	1	1

Tabell 2. Urval av informanter utifrån kön och akademisk ålder.

<i>Kön</i>	<i>Ung forskare</i>	<i>Erfaren forskare</i>
Man	4	3
Kvinna	2	2

Intervjuerna genomfördes under veckorna 46 (2015) och 7-12 (2016) och var mellan 60 och 90 minuter långa. Informanterna fick själva välja plats för intervjun, vilket oftast var deras eget arbetsrum. Varje intervju spelades, med godkännande av informanterna, in och har delvis transkriberats.

4.3 Att intervjua forskare: mina frågor och positionering som metod

Intervjun skapar situationer som uppmanar till reflektion och ger informanterna möjlighet att själva formulera och begreppsliggöra vissa erfarenheter (Kvale & Brinkmann 2009; Diccico-Bloom & Crabtree 2006). Syftet är att få insyn och kunskap om hur informanterna förstår sig själva och sin omvärld i relation till den specifika kontext, erfarenhet eller fenomen som studeras. Som Hasselberg framhåller så innebär detta att forskningsintervjuer genererar information om informanternas

⁶ Eftersom de två av pilotstudiens informanter som inkluderas i uppsatsen är verksamma inom samma disciplin så är antalet unga forskare ojämnt fördelat.

relation till en tänkt verklighet; ”man får veta hur de upplever sin situation och vad de anser, dvs. man får reda på sådant som gör att man kan konstruera deras normsystem och utgångspunkterna för deras handlande” (Hasselberg 2012, s. 54). Att intervjua forskare om deras arbete är således inte detsamma som att observera deras handlande eller görande i sig, utan att få information om deras handlande genom en talhandling.

Då intervjustudien tar sin utgångspunkt i informanternas egna praktiker, normer och professionella identiteter så gäller det att ta reda på hur de förhåller sig till sitt eget verksamhetsfält. Det gäller, med Hasselbergs ord, att ”positionera” informanterna (Hasselberg 2012, s. 55). I föreliggande undersökning görs detta genom att den övergripande frågan ”hur påverkas du som forskare av ökade krav på mät- och utvärderingsbarhet?” delas upp i ett antal mindre frågor. Dessa handlar exempelvis om vad som påverkar informantens val av publikationskanal och publikationsspråk, vilken uppfattning informanten har av bibliometriska indikatorer och dess betydelse vid olika utvärderingsprocedurer, vad informanten uppfattar som centralt för en lyckad akademisk karriär och hur informanten själv utvecklar strategier för att meritera sig som forskare. Genom dessa frågor får informanten möjlighet att positionera sig genom att hävda vissa normer och ta avstånd från andra samt beskriva hur informantens handlande sker i förhållande till olika faktorer.

I en undersökning likt den här, där informanterna har god kännedom om de fenomen som uppsatsen avser att studera, så är det fördelaktigt att anta en mindre strukturerad intervju då det medför större friheter för informanten att uttrycka sig (Kvale & Brinkmann 2009, s. 43-48). Sålunda har min intervjustudie varit semistrukturerad; jag har utgått från en intervjuguide (bilaga 1) men samtidigt anpassat frågorna efter informanten och intervjusituationen. Informanterna har genomgående tillgivits stort utrymme att sväva iväg i egna resonemang, vilket innebär att nya frågor har ställts från gång till gång. Varje intervju innehöll även ett moment där informanten fick fylla i en enkät (bilaga 2) samt motivera och kommentera sina val. Enkätens utformning är influerad av Hammarfelt och de Rijckes (2015, s. 70-72) enkätundersökning och fungerade som ett visuellt hjälpmedel för att bjuda in informanterna till att aktivt delta i den reflexiva kunskapsproduktion som intervjufället innebär.

4.4 Den sociala kontextens betydelse: etiska överväganden

Att som student intervjua forskare innebär att på förhand vara inbegripen i en hierarkisk kontext med olika sociala roller som formar intervjuprocessen. Förhållandet student-forskare, likväl som intervjuare-informant, rymmer en maktobalans. En viktig fråga är hur detta har påverkat min studie. I efterhand kan två återkommande scenarion lyftas fram. Vid intervjuer med erfarna forskare var det ofta lätt att få informanterna att engagera sig i frågorna och tala öppet om sitt eget arbete. Dessa informanter intog tidigt i intervjuprocessen en vägledande roll och var inte

rädda för att ta plats eller säga emot. Samtidigt som detta var positivt kunde det också leda till att informanterna ignorerade vissa frågor som de inte uppfattade som relevanta eller korrekta, samt att jag som student hamnade i ett underläge och därför kände ett behov av att visa min kunskap inom området. Vid intervjuer med unga forskare var det däremot vanligare att informanten initialt uppvisade en rädsla för att inte ha tillräckligt med kunskap om studiens ämne och därmed för att "svara fel". I dessa situationer fick jag ägna mer tid åt att etablera en tillit hos informanten genom att vara erkänningsam, uppmuntrande och på olika sätt förstärka informantens tilltro till att hen hade något viktigt att säga.

Vad dessa två exempel påvisar är att den sociala kontexten är betydelsefull för genomförandet av intervjuer. Det gäller därför att som forskare positionera sig själv som subjekt i undersökningen och aktivt fråga sig vad detta subjekt spelar för roll i varje situation (Kvale & Brinkmann 2009, s. 48-50; 90-93; Diccico-Bloom & Crabtree 2006).

I uppsatsen studerar jag såväl centrala som känsliga delar i forskares professionella, och ibland även privata, liv. Det innebär att det finns etiska överväganden att göra. Vid såväl planeringen som genomförandet av intervjustudien använde jag mig av ett etiskt ramverk utarbetat av Kvale och Brinkmann (2009, s. 78-96). Det etiska ramverket består av fem grundläggande principer: 1) att informanterna inte på något sätt får skadas, 2) att informanterna måste delta frivilligt och ha rätten att dra tillbaka sitt medgivande under studiens gång, 3) att informanterna är väl informerade om studiens ämne och upplägg, 4) att intervjuaren inte på något sätt får lura eller vilseleda informanterna och 5) att informantens anonymitet alltid måste upprätthållas.

Vid den första mailkontakten informerades informanterna om studiens ämne och upplägg samt att de skulle garanteras anonymitet. En forskare ville på förhand få tillgång till min intervjuguide, vilket hen fick. I inledningen till varje intervjutillfälle presenterade jag studien närmare, frågade om det var okej att intervjun spelades in samt informerade informanterna om att de när som helst under studiens gång kunde dra tillbaka sitt deltagande. Vid den här tidpunkten påminde jag även om att informanterna var garanterade anonymitet och frågade om det var okej att deras citat skulle efterföljas av epiteten *ung forskare* respektive *erfaren forskare*. Samtliga informanter godkände detta. Efter varje intervjutillfälle frågade jag om informanten önskade att få tillgång till en transkriberad version av den genomförda intervjun. Endast två informanter ville detta och ingen av dem ville i efterhand ändra något i sina intervjusvar.

Att garantera informanterna anonymitet är grundläggande för att ett öppet och förtroendeingivande intervjuklimat skall etableras. Vid transkriberingen av samtliga intervjuer har alla namn kodats och endast jag vet vilka mina informanter är. Då min

studie utgår från en begränsad kontext där personer lätt kan identifieras, samtidigt som uppsatsens ämne är känsligt, så har jag endast indelat informanterna i två grupper (*ung forskare* och *erfaren forskare*) samt använt det könsneutrala pronomet *hen* när jag presenterar mitt empiriska material. Samtidigt som användningen av ett köns neutralt pronomen förstärker informanternas anonymitet så medför det att analyser i relationer till genus inte är möjliga inom ramen för föreliggande uppsats. Vid transkriberingen har även ord eller passager som kan identifiera informanten, liksom namn på discipliner, institutioner, tidskrifter, publikationer, personer, samarbeten eller tidigare anställningar, tagits bort eller anonymiserats.⁷

---

⁷ När exempelvis en informant nämner sin egen disciplin vid namn så har detta i transkriberingen anonymiserats till [min disciplin] eller [mitt ämne].

5. Publicering, incitament och andra arbetsuppgifter

Att konstruera utvärderingssystem för forskningskvalitet är en i grunden social och produktiv aktivitet. Social därför att den kunskap som skall utvinnas genom de utvalda indikatorerna inte är på förhand given, produktiv därför att den kunskap som utvinns genom de kvantitativa indikatorerna skapar en definition av vad vetenskaplig kvalitet är. På en mer grundläggande nivå definierar även utvärderingssystem vad som skall betraktas som de mest centrala aktiviteterna för forskare att ägna sig åt, då ”their basic function is not to verify what goes on in a particular area of activity, but to construct a definition of that activity so that it can be varified” (Dahler-Larsen 2007, s. 25).

Som tidigare nämnts så utgörs den svenska prestationsbaserade resursfördelningsmodellen av fältnormaliserade indikatorer för citerings- och publikationsmått samt graden av extern finansiering. Det innebär att forskares professionella handlande endast definieras och bedöms i termer av vetenskaplig publicering och erhållna externa medel. Andra aktiviteter liksom undervisning eller den tredje uppgiften tas inte med i beräkningen.

I det första av de tre empiriska analyskapitlen skall vi undersöka vad publicering betyder för informanterna samt hur de reflekterar över, och påverkas av, de formella och informella incitament som finns för att ägna sig åt olika forskarpraktiker och aktiviteter. Målet är att teckna en översiktlig bild av hur informanterna förhåller sig till olika arbetsuppgifter, på vilken grund de gör prioriteringar mellan dessa uppgifter och hur detta påverkar deras identitet som forskare.

5.1 ”Det finns egentligen bara incitament för publicering”

I samtliga intervjuer med humanvetenskapliga forskare lyfts publicering fram som den huvudsakliga aktivitet som en akademisk karriär vilar på. Att publicera sig likställs med en pågående meriteringsprocess som förväntas att förbättra möjligheten att få externa medel i framtiden och, för de yngre informanterna, utgöra en väg in i en tryggare forskarvärld. Publicering lyfts även fram som ett sätt att positionera sig inom ett vetenskapligt fält, att som forskare få legitimitet och därigenom ett akademiskt rykte. Således är publiceringspraktiker att betrakta som den mest dominant formen

av subjektiveringspraktiker; det är i första hand genom att publicera sig som informanterna skapar sig själva som professionella subjekt.

Andra aktiviteter likt undervisning och de olikartade aktiviteter som relaterar till den tredje uppgiften uppfattas emellertid inte som oviktiga av informanterna, men många framhåller att det saknas formella incitament för att som forskare ägna sig åt dem:

Jag upplever att det finns lite incitament för att göra någonting förutom att publicera sig, för det är det som syns i dom här årliga rapporterna man avger och i den typen av utvärderingssystem som vi talar om. Annars är det den egna drivkraften som styr.⁸

Jag tycker att den tredje uppgiften är jätteviktig och jag vill gärna ha en offentlig forskarroll. Men det finns egentligen bara incitament för publicering och detta förstärks av de här bibliometriska modellerna [...] Jag har medvetet valt att i långa perioder endast fokusera på att få ut publikationer, för att meritera mig, för jag vill ju någon gång i framtiden kunna få en anställning. När jag väl föreläser utanför universitetet så är det på grund av att jag själv vill det, för att jag själv tycker det är viktigt och har en personlig drivkraft, men jag vet att det är som luft på mitt CV.⁹

Att publicera är det som ger akademiska poäng, och då menar jag att publicera sig inomvetenskapligt. Det är det som ger meriter. Det populärvetenskapliga eller det åt allmänheten riktat, det ger absolut noll. Och som ung forskare så tvingas man att jaga publikationer, för jag vill ju kunna få mer pengar i framtiden och fortsätta forska. Men egentligen så tycker jag att det är väldigt viktigt att synas och vara verksam utanför universitetet.¹⁰

I ovanstående passager uppmålas en tydlig bild av att den mest centrala aktiviteten för forskare att ägna sig åt är att publicera sig. Inte på grund av informanternas ointresse för andra typer av aktiviteter, utan för att de upplever att det endast finns formella incitament för vetenskaplig publicering. Publikationer betraktas i det här sammanhanget som ett symboliskt kapital som är avgörande för en akademisk karriär. Med Hasselbergs ord utgör de ”ett slags mynt, ett tecken eller en symbol för ett värde”, nämligen forskarens värde, ”och det finns en gemensam överenskommelse om att det är denna valuta man använder när man bedömer meritvärde” (Hasselberg 2012, s. 161). Andra aktiviteter, likt den tredje uppgiften, har inte samma symboliska betydelse och informanterna framhåller därför att det är den inre drivkraften, eller det personliga engagemanget, som är avgörande när de väl ägnar sig åt dessa aktiviteter.

Informanternas uppdelning mellan att å ena sidan vara strategisk och svara mot formella incitament, och å andra sidan agera utifrån en inre motivation, kan förstås som en konflikt mellan ”intrinsic rewards” och ”extrinsic rewards” (Georgellis, Iossa & Tabvuma 2011). Inom prestationsmätningar kopplade till formaliserade

---

⁸ Erfaren forskare 1.

⁹ Ung forskare 3.

¹⁰ Ung forskare 1.

belöningssystem avgränsas professionsrollen till de aktiviteter som de utvalda indikatorerna registrerar, vilket innebär att vissa prestationsformer osynliggörs (Dahler-Larsen 2007; 2014). I informanternas utsagor är det tydligt att denna konflikt leder till att vissa forskarpraktiker prioriteras (att publicera), medan andra bortprioriteras (den tredje uppgiften), trots att de båda aktivitetskategorierna är viktiga när de individuella informanterna talar om sin egen roll som forskare. Detta ligger i linje med Wing et al.'s (2012) intervjustudie av hur svenska forskare som är aktiva i utåtriktade aktiviteter påverkas av bibliometrisk styrning. I deras undersökning upplevde informanterna en "bibliometrisk press" och för att skapa sig ett gynnsamt utgångsläge vid framtida utvärderingsprocedurer upprättade de strategier för att maximera sina resultat i prestationsmodellerna. En konsekvens av detta var ett minskat engagemang i utåtriktade aktiviteter.

Själva akten att publicera har under lång tid varit den enskilt viktigaste faktorn för en lyckad akademisk karriär (Cronin 2005). Det är således värt att betona att bibliometriska prestationsmodeller i det här avseendet följer redan etablerade hierarkiska mönster inom forskarsamhället. Likt Ashcroft (2006) och Täljedahl (2013) framhåller så tycks emellertid bibliometriska utvärderingsmodeller förstärka ett produktivitetsideal som ensidigt definierar forskares prestationer, och därmed även deras professionella identitet, i form av publikationer, vilket har potentialen att påverka hur forskare själva värderar och utformar sina praktiker. Med andra ord utgör bibliometriska prestationsmätningar ett strukturerande och hierarkiskt moment som är med och utformar det verksamhetsfält inom vilket forskare agerar och realiserar sig själva som forskarsubjekt.

5.2 "Det är mer ett kollegialt tryck"

Uppdelningen mellan inre motivation och yttre belöningssystem fångar emellertid endast en dimension av hur ensidiga formella incitament för vetenskaplig publicering kan medföra att värderingen av olika arbetsuppgifter hamnar i konflikt med varandra. Fem informanter framhåller att det finns en kollegial påtryckning att delta i aktiviteter som relaterar till den tredje uppgiften.¹¹ De betonar att värderingen av att genomföra dessa aktiviteter endast är kopplat till ett informellt bedömningssystem inom den egna forskargruppen som skiljer sig från formella utvärderingsprocedurer. Följande utdrag från en intervju med en erfaren humanvetenskaplig forskare utgör ett karakteristiskt exempel:

Informanten: Många av oss känner att det är viktigt att synas utåt. Men det är på helt eget initiativ, det är ingenting som man får ersättning för inom sin tjänstgöring och det är ingenting som syns i utvärderingar.

---

¹¹ Ung forskare 3; Ung forskare 4; Ung forskare 5; Erfaren forskare 2; Erfaren forskare 4.

JN: Varför ägnar man sig då åt den tredje uppgiften, är det på grund av...

Informanten: Det är mer ett kollegialt tryck så att säga. Det finns inget stöd eller någon påtryckning från ledningen, utan det är mer inom kollegiet. Det är något vi efterfrågar av varandra, men det är ingenting som efterfrågas av ledningen och det är ingenting som syns i planeringen eller värderas inom några formella ramar.¹²

Enligt Whitley (2000) och Cronin (2005) så utgör specifika discipliner och vetenskapsfält epistemiska gemenskaper som har sitt eget tillhörande värde- och normsystem. Dessa antas ofta ha en konserverande effekt och kan således fungera som en motkraft vid yttre styrning, exempelvis vid implementeringen av prestationsbaserade resursfördelningssystem (Gläser 2007). I de intervjuer där det kollegiala bedömningssystemet tillskriver den tredje uppgiften ett värde så positioneras den kollegiala bedömningen i kontrast till formella bedömningsprocedurer. Humaniora uppmålas därmed av informanterna som en epistemisk gemenskap inom vilken ett aktivt deltagande i det offentliga utgör en central del av forskarens professionsroll, vilket tillskriver dessa aktiviteter en legitimitet och en relevans bortom den yttre målstyrningens logik. En god humanistisk forskare är enligt informanterna någon som både publicerar sig inomvetenskapligt och som på olika sätt genomför aktiviteter kopplade till den tredje uppgiften.

Bland undersökningens informanter uttrycks även i flera fall en konflikt mellan publicering och undervisning. En yngre informant framhåller att hen medvetet valt att undervisa så lite som möjligt under sin doktorandtid för att få mer tid att publicera sig,¹³ och bland flera äldre informanterna betonas att det är viktigt att inte fastna i undervisning för lång tid,¹⁴ att undervisa medför att publikationstakten minskar och att du som forskare får svårare att bli konkurrenskraftig vid ansökan av externa medel. Samtidigt framhålls undervisning, i likhet med den tredje uppgiften, vara viktig i relation till den kollegiala bedömningen. En ung forskare berättar:

Informanten: Under hela min forskarutbildning talades det mycket om strategi och meritering, men inte bara publiceringsmässigt, utan också hur man ska tänka med andra saker.

JN: Vad har man talat om då?

Informanten: Jo men undervisning till exempel. Även om inte det inte är lika viktigt för karriären som att publicera sig, så är undervisningserfarenhet meriterande, i synnerhet inom den egna forskargruppen. Du visar för dina kollegor att du klarar av att genomföra olika

---

¹² Erfaren forskare 2.

¹³ Ung forskare 3.

¹⁴ Erfaren forskare 3; Erfaren forskare 4; Erfaren forskare 5.

uppgifter.¹⁵

Även om undervisningserfarenhet inte betraktas vara lika viktigt för den akademiska karriären som att publicera sig, så är det enligt informanten någonting som har status inom den egna forskargruppen. Att undervisa och uppvisa pedagogiska kompetenser har i det här sammanhanget en social funktion då det kan resultera i ett kollegialt erkännande som innebär att du som forskare blir del av en professionell gemenskap. De värden som knyts samman med undervisningserfarenhet, vilket även gäller för aktiviteter relaterade till den tredje uppgiften, är således i första hand är kontextbundna; de är del utav en lokal bedömningsstruktur vars värde inte på ett direkt sätt kan översättas och användas i andra kontexter. Detta skiljer sig från publikationer vars värde är universellt; de utgör ett standardiserat mått för bedömning som kan användas av olika aktörer, såväl inom som utanför universitetet.

Vad de ovanstående exemplen sammantaget påvisar är hur informanternas handlande positioneras mellan å ena sidan informella/kollegiala och å andra sidan formella/externa bedömningssystem som delvis kan skilja sig åt vad gäller värderingen av olika praktiker och aktiviteter. Medan yttre incitament för vetenskaplig publicering reducerar forskarrollen till ett rent produktivt subjekt, så kan såväl undervisning som den tredje uppgiften tillges ett värde inom den kollegiala bedömningen. De båda bedömningssystemen infogar emellertid på ett likartat sätt de olika arbetsuppgifterna i en tydlig hierarki där vetenskaplig publicering utgör det huvudsakliga målet med informanternas professionella verksamhet. För vissa informanter innebär detta en självreglerande process. Även om de gärna vill definiera sin forskarroll utifrån ett aktivt deltagande i offentligheten så avstår de tidvis från dessa aktiviteter för att istället lägga så mycket tid som möjligt på att meritera sig genom vetenskapliga publikationer.

5.3 ”Det finns en hets att publicera så mycket som möjligt på så kort tid som möjligt”

I ett flertal tidigare studier av hur prestationsbaserade resursfördelningsystem påverkar forskarpraktiker påpekas att ett större fokus på publicering riskerar att resultera i att kvantitet blir viktigare än kvalitet (Weingart 2005; Nelhans 2013). Butler (2003a; 2003b; 2005) har exempelvis på empirisk väg påvisat hur införandet av en bibliometrisk resursfördelningsmodell i Australien resulterade i en publiceringsinflation; antalet publikationer per forskare ökade kraftigt samtidigt som publikationernas relativa citeringsgrad minskade. En sådan utvecklingstrend beskrivs ofta i termer av ett ökat strategiskt beteende eller en utbredd målförskjutning där forskare strävar efter att inom allt snävare tidsramar öka antalet publikationer för att

---

¹⁵ Ung forskare 4.

på så sätt maximera sina resultat i de bibliometriska prestationsmodellerna. Detta förväntas leda till att innovativa eller riskfyllda forskningsprojekt, samt att vissa publikationsformat och publikationsspråk, nedprioriteras (Butler 2007; Bennich-Björkman 2013).

I intervjustudien påtalar många informanter att det finns en tendens till att ett högt antal publikationer likställs med en lyckad forskarkarriär och att forskare därför försöker att utvinna så många publikationer som möjligt ur ett och samma empiriska material (så kallad salamipublicering). De framhåller emellertid att detta inte gäller dem själva. Ingen av informanterna uttrycker att de strategiskt delar upp en pågående publikation i ett antal mindre enheter för att öka det sammanlagda publikationsantalet. Att de emellertid identifierar detta som en pågående trend bland andra forskare innebär att det är en effekt som bör erkännas. Följande utdrag från en intervju med en erfaren humanvetenskaplig forskare som upplever att hen har ”blivit kvar i undervisning under en allt för lång tid” utgör ett talande exempel:

Informanten: Jag har börjat tänka i termer, kanske inte i form av ökad press, men att det är dags att börja skriva och publicera mer. För då får jag för mig att jag kan få ett eget rum, en större frihet alltså. Det tycks vara så att kollegorna blir imponerade av det här.

JN: Så att publicera mycket skapar någon form av erkännande som leder till att du kan få en mer självständig position?

Informanten: Ja, både och. Det finns en hets att publicera så mycket som möjligt på så kort tid som möjligt, men tittar man på innehållet så är det ofta tunt. Det man kan se inom hela akademien, och detta är ett starkt ord, är att detta tenderar att fungera korrumpierande. Man har inget nytt att komma med, och jag har sett detta när jag har varit sakkunnig också, att man skriver om samma artikel. Man gör om inledningen och slutet men sen om man läser alltihopa så ser man att det står samma sak mellan dessa delar. Och det är allvarligt.

JN: Upplever du att fler börjar tänka såhär, alltså vikten av att publicera mycket och att det kan leda till någon slags överpublicering?

Informanten: Ja, absolut. Detta är en tendens i tiden. Du blir klar med din avhandling och sedan så ska du bara publicera så mycket som möjligt. Detta skapar en ytlighet. Sättet du blir bedömd på främjar en homogenitet, en likriktning, där det är svårt att som forskare ta sig in om du har något nytt eller kontroversiellt att säga. Och i det här avseendet har det akademiska systemet genomgått stora förändringar.¹⁶

Informanten menar att det har etablerats en publiceringshets där antalet publikationer kan vara viktigare för forskares meritering än att innehållet håller hög kvalitet. Detta gäller i synnerhet yngre forskare som inte har någon trygg anställningsform utan är beroende av att kontinuerligt ansöka om externa medel. Att publicera mycket sammankopplas både med att prestera bra i bedömningsprocedurer och att som

---

¹⁶ Erfaren forskare 5.

forskare få en friare position genom att man tillges status inom ett kollegium. Sammantaget förstärks bilden av publikationer som ett slags tecken eller en symbol för forskarens värde. Enligt informanten är emellertid sammankopplingen mellan kvantitet och forskarens värde problematisk eftersom det fungerar ”korrumpörande”: forskare publicerar samma resultat flera gånger och en kvantitativ bedömningsgrund främjar en likriktad och mainstream-formad forskning. Informanten framhåller att detta har en tidsaxel; ett ökat fokus på produktivitet och kvantitet är en ”tendens i tiden” som representerar en förändring av ”det akademiska systemet”.

Föreställningen om att det har etablerats en publiceringshets inom akademien är ett återkommande inslag i informanternas berättelser. Även om detta i vissa fall lyfts fram som något positivt, då det får forskare att publicera sig kontinuerligt och således bidra till ett gemensamt forskarsamfund,¹⁷ så beskrivs utvecklingen ofta som problematisk:

Alla vet om att det råder någon slags publiceringshets, att det är bra att ha så mycket som möjligt publicerat när man söker pengar eller en tjänst. Det är svårt att veta hur sådana där processer går till, vad exakt det är som räknas liksom, och då tänker nog många att det är mer säkert att ha så många publikationer som möjligt. Jag delar därför risken med att publicering blir till ett självändamål, att man publicerar fyra artiklar istället för en riktigt bra [...] Men jag har som princip för mig själv att när jag publicerar så ska det innebära att jag presenterar någon ny form av forskning. Jag publicerar inte samma resultat eller undersökning i flera olika forum, det känns inte rätt som forskare.¹⁸

En annan ung forskare är inne på samma linje:

Informanten: Risken är att du väljer forskningsämne utefter möjligheten att det kan bli en eller flera publikationer och inte efter att du ska kunna producera så mycket ny kunskap som möjligt, för du upplever att det ändå inte är det som premieras i de här bibliometriska modellerna. Men för min del är det inte intressant, det är inte därför jag forskar. Jag forskar för att det är viktigt och för att jag ska kunna säga något nytt. Men visst påverkas man på något sätt.

JN: Påverkas hurdå menar du?

Informanten: Nej, men man blir ju nervös, osäker eller vad man ska säga. Borde jag ha fler publikationer på mitt CV? Borde jag publicera ännu mer? Det finns med i tanken.¹⁹

De två yngre informanterna kontrasterar originell och ny kunskap mot att strategiskt öka antalet publikationer. De identifierar inte en sådan strategisk medvetenhet i sina egna forskarpraktiker men menar att det finns en förhöjd risk för att andra forskare låter ett sådant strategiskt tänkande styra deras handlande. Återigen knyts antalet

---

¹⁷ Erfaren forskare 3; Erfaren forskare 4.

¹⁸ Ung forskare 1.

¹⁹ Ung forskare 2.

publikationer samman med att maximera sina resultat i bibliometriska prestationsmodeller samt att öka sina chanser vid extern medelstildelning och framtida anställningsförfaranden. Den första informanten framhåller att det är svårt att veta hur dessa processer går till, men att det har etablerats en föreställning om att det alltid är bra att ha publicerat så mycket som möjligt. Den senare informanten uttrycker en liknande ståndpunkt som påvisar dess komplexitet; samtidigt som informanten tydligt distanserar sig från alltför kvantitativt orienterade publiceringsstrategier så framhålls hur upplevelsen av en allmän publiceringshets, samt att andra forskare är strategiska, gör att informanten är osäker på huruvida hen har tillräckligt med publikationer på sitt CV för att vara konkurrenskraftig. Detta resulterar i en osäkerhet kring hur informantens forskarinsats kommer att bedömas i framtiden.

En oro för att inte vara tillräckligt konkurrenskraftig går igen hos flera informanter, i huvudsak bland dem yngre, och sammankopplas med en allmän publikationsstress.²⁰ Vetskapen att du som forskare hela tiden blir utvärderad och bedömd, såväl informellt inom kollegiet som vid formella procedurer, innebär att det är ”publish or perish” som gäller; har man inte tillräckligt många publikationer är det svårt att komma vidare i den akademiska karriären. Upplevelsen av ökade krav på produktivitet är således sammankopplad med en emotionell struktur som präglas av stress och osäkerhet; en emotionell struktur som pådrivs av bibliometriska prestationsmätningar som ensidigt bedömer forskares insatser utifrån antalet vetenskapliga publikationer.

---

²⁰ Ung forskare 1; Ung forskare 2; Ung forskare 3; Ung forskare 4.

6. Förändringar i publiceringsmönster under tidsperioden 2002-2014

I det föregående kapitlet har vi sett hur det svenska prestationsbaserade resursfördelningssystemet etablerar en definition av forskares professionsroll endast i termer av vetenskapliga publikationer och erhållna externa medel. Detta avspeglas i informanternas upplevelse av att det endast finns formella incitament för vetenskaplig publicering, vilket medför att andra forskarpraktiker och aktiviteter framstår som mindre viktiga vid meritbedömning och utvärdering. För vissa informanter resulterar detta i en självreglerande process; under perioder bortprioriteras de aktiviteter som inte betraktas vara direkt lönsamma för den akademiska karriären, även om dessa tillskrivs ett värde på ett personligt plan eller inom den kollegiala bedömningen.

Det prestationsbaserade resursfördelningssystemet förstärker emellertid inte bara en hierarkisk uppdelning mellan olika typer av arbetsuppgifter. Det utgör även ett hierarkiskt moment inom publiceringspraktikernas område då det inte är alla publikationer som "räknas". Användningen av *WoS* som bibliometriskt underlag innebär att endast publikationer indexerade i *WoS* betraktas som godtagbara vetenskapliga publikationer. Som en teknologi för styrning utgör således den bibliometriska fördelningsmodellen ett tydligt incitament för forskare att förändra sina praktiker i enlighet med ett ideal som likställer vetenskaplig kvalitet med internationell tidskriftspublicering.

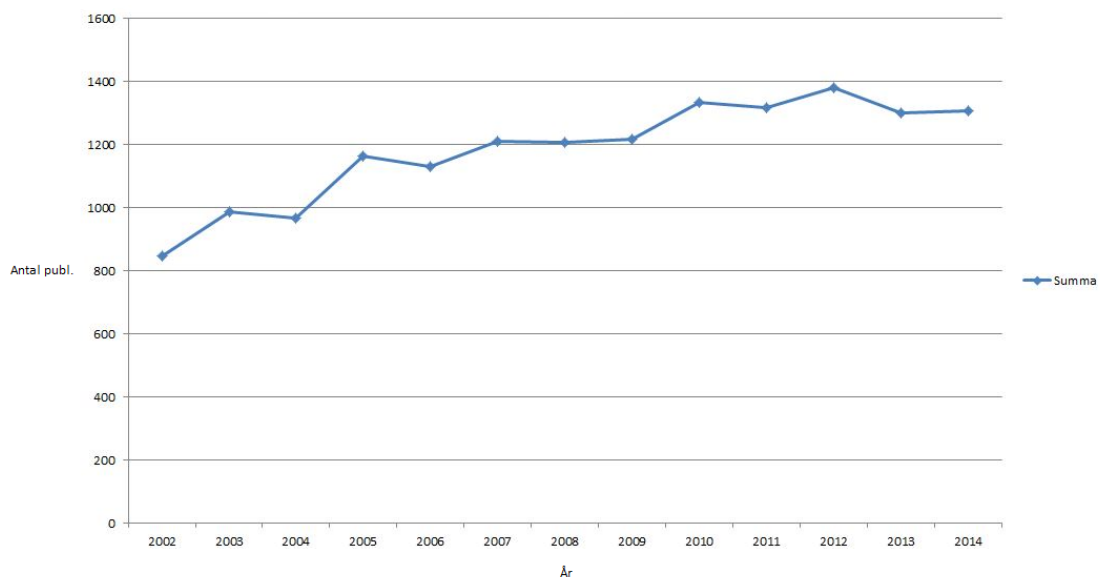
I det andra empiriska kapitlet skall vi på bibliometrisk väg undersöka huruvida humanvetenskapliga forskares publiceringspraktiker förändras och anpassas till den nationella fördelningsmodellens incitament under tidsperioden 2002-2014. Tanken är att den bibliometriska analysens resultat skall utgöra en fond varemot intervjustudiens andra del kan avtecknas. För att redan i detta skede placera in de empiriska resultaten i en vidare kontext görs återkommande jämförelser med tidigare studier.

6.1 Ökad produktivitet: publikationsmängd och genomsnitt

Utifrån den empiriska undersökningens resultat i det föregående kapitlet är tydligt att informanterna upplever att du som forskare idag förväntas att publicera mer inom kortare tidsramar. Det finns en oro för att kvantitet likställs med kvalitet vid meritvärdering och kvalitetsbedömningar vilket medför att informanterna varnar för

att forskare agerar strategiskt genom att dela upp en publikation i flera mindre enheter. En intressant fråga är hur dessa föreställningar hos informanterna överensstämmer med faktiska publiceringsmönster vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet.

Som vi kan se i figur 1 så uppvisar den bibliometriska analysen av den sammanlagda publikationsmängden av humanvetenskapliga forskare stora förändringar under perioden 2002-2014. Det sammanlagda antalet publikationer ökar mer eller mindre kontinuerligt och i relation till den totala publikationsmängden 2002 påvisar motsvarande siffror 2014 en ökning med 54,2 %. Utvecklingen överensstämmer med resultat från tidigare studier av andra länders publiceringsmönster (Engels, Ossenbrooks & Spruyt 2012; Aagaard et al. 2015) samt en allmän uppfattning av att en mer output-orienterad forskarkultur har etablerats (Bennich-Björkman 2013; Täljedal 2013). Den kraftiga ökningen av antalet publikationer kan emellertid inte sammankopplas med införandet av en ny modell för medelstildelning (2009), då den procentuellt största ökningen sker mellan åren 2002 och 2007. Den bibliometriska analysen indikerar således inte att implementeringen av ett nationellt prestationsbaserat resursfördelningssystem har resulterat i någon form av publiceringsinflation, vilket exempelvis var fallet i Butlers studie av australiensiska publiceringsmönster (Butler 2003a; Butler 2003b; 2005).

Figur 1. Antal publikationer vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, 2002-2014.

Ökningen av det sammanlagda antalet publikationer sammanhänger istället med att antalet publicerande forskare ökar under tidsperioden. Antalet forskare med minst en registrerad publikation i LUP 2014 är 44 % högre än 2002. Vad som är förklaringen till att fler forskare publicerar sig är en svår fråga och kan inte ges ett entydigt svar. Viktiga faktorer likt att antalet anställda forskare och erhållandet av finansiella medel ökar under den studerade perioden är svårt att undersöka då det i nuläget inte finns

någon tydlig statistik att tillgå.²¹ Vad vi däremot kan konstatera är att forskare registrerade i LUP (dvs. forskare med minst en registrerad publikation under det beräknade året) publicerar i genomsnitt 2,7 publikationer år 2014, vilket är 17 % högre än motsvarande siffror för 2002. Det finns således en tendens till att humanvetenskapliga forskares publiceringstakt ökar under tidsperioden.

Utifrån tidigare forskning så vet vi att analyser av hur forskare reagerar på införandet av bibliometriska fördelningsmodeller försvaras av att det ofta finns ”a discrepancy between real and perceived effects” vilket sammanhänger med ”a discrepancy between admitted own behaviour and the expected behaviour of others” (Aagaard et al. 2015, s. 112; se även Moed 2008). I Aagaard et al.’s (2015) enkätstudie uttryckte exempelvis 62 % av de tillfrågade forskarna en oro för att det norska resursfördelningssystemet lade för stor vikt vid kvantitet snarare än kvalitet, men endast 18 % framhöll att de på grund av den antagna finansieringsmodellen hade fokuserat mer på kvantitet än kvalitet. Detta ligger i linje med resultaten från intervjustudien där informanterna i huvudsak identifierar ett ökat kvantitativt fokus hos andra forskarkollegor

Sammantaget ger detta oss en komplex bild av utvecklingen. Det sammanlagda antalet publikationer ökar kraftigt under tidsperioden, men det svårt att på empirisk väg avgöra vad som är förklaringen till detta. Att forskare i genomsnitt publicerar fler publikationer 2014 än 2002 ger emellertid visst stöd för att det handlar om en reell ökning. En ökad publiceringstakt kan förklaras av den produktivitetsdiskurs som enligt informanterna har etablerats inom universitetsfältet och som förstärks genom prestationsbaserade utvärderingssystem som framhåller vikten av att forskare ökar antalet vetenskapliga publikationer.

6.2 Använda publikationskanaler av humanvetenskapliga forskare

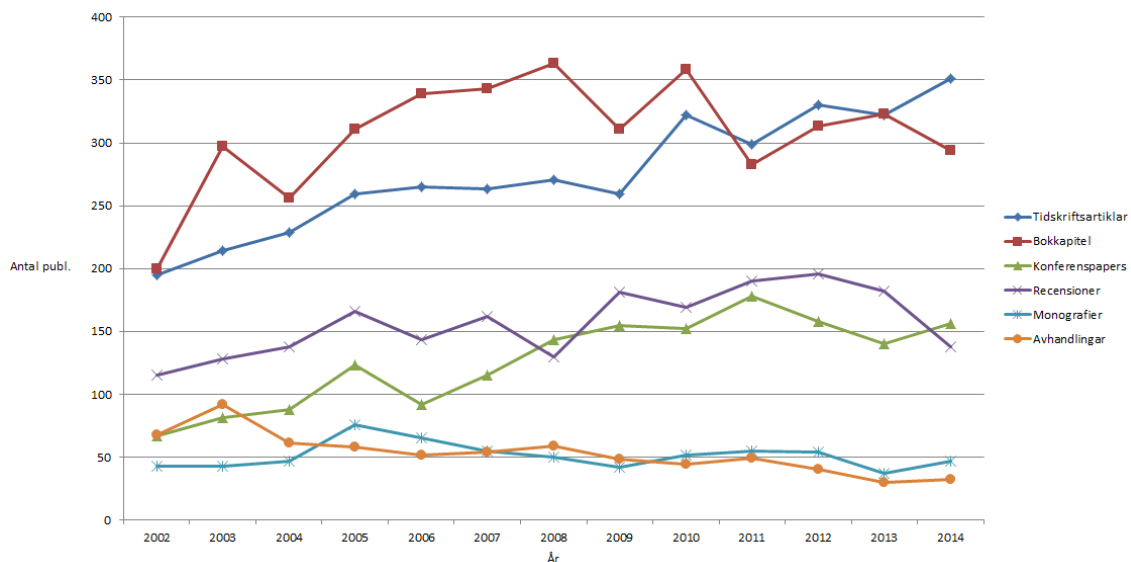
Införandet av en nationell bibliometrisk fördelningsmodell har som tidigare nämnts fått kritik för att den utgår från naturvetenskapliga publiceringsnormer och således inte tar hänsyn till de diversifierade praktiker för publicering som finns etablerade inom humanvetenskaperna (Nelhans 2013, s. 286-291). Detta gäller i synnerhet synen på monografin som ofta uppfattas som emblematiske för en humanistisk forskarkarriär (Cronin & La Barre 2004; Nederhof 2006) men som exkluderas från den i Sverige antagna fördelningsmodellen. Det finns därför en rädsla för att monografin kan tappa

---

²¹ Enligt Lunds universitets årsredovisningar så ökar det totala antalet anställda vid fakulteterna under tidsperioden 2002-2014. I redovisningarna omnämns emellertid de anställda som ”personal”, vilket innebär att vi inte kan veta huruvida ökningen gäller antalet forskare eller exempelvis administrativ personal (se ex. Lunds universitet 2013; 2016).

i betydelse, även inom det humanvetenskapliga forskarsamfundet (Nilsson 2012; Williams et al. 2009).

Hur ser det då ut? Vilka publikationskanaler använder humanvetenskapliga forskare vid Lunds universitet när de skall presentera sin forskning? I likhet med det sammanlagda antalet publikationer så uppvisar använda publikationskanaler av humanvetenskapliga forskare relativt stora förändringar under tidsperioden 2002-2014 (figur 2). Produktionen av samtliga publikationstyper, med undantag för avhandlingar, ökar under tidsperioden. I relativa tal uppvisar typen konferenspapers och tidskriftsartiklar den kraftigaste ökningen. Medan antalet monografier endast ökar med 9,3 % mellan åren 2002 och 2014, så uppvisar antalet tidskriftsartiklar under motsvarande tidsperiod en ökning med 80 %. Utvecklingen blir emellertid mindre dramatisk om vi istället beskriver den genom hur stor andel dessa två publikationstyper utgör av det sammanlagda publikationsantalet. Under tidsperioden ökar andelen tidskriftsartiklar från 28,3 % (2002) till 34,4 % (2014), medan andelen monografier minskar från 6,3 % (2002) till 4,6 % (2014).

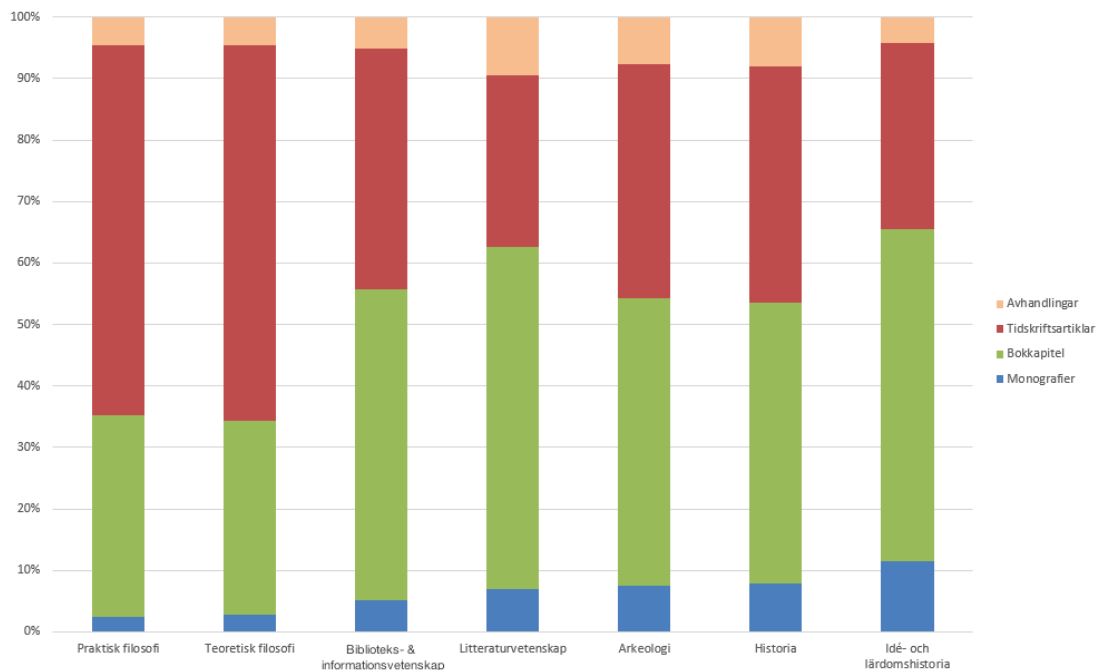

Figur 2. Använda publikationskanaler av forskare vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, 2002-2014.

Den bibliometriska analysens resultat är intressant att jämföra med tidigare studier av publiceringsmönster i Norge (Kyvik 2003; Aagaard 2015) och Flandern i Belgien (Engels, Ossenblock & Spruyt), samt vid den humanistiska fakulteten vid Uppsala universitet (Hammarfelt & de Rijcke 2015). Dessa studier påvisar, till skillnad från ovanstående publiceringsmönster, inte någon större förändring i fördelningen mellan använda publikationstyper över tid. I kontrast till Engels, Ossenblock och Spruyts (2012) undersökning av humanvetenskapliga publiceringsmönster i Flandern, där andelen tidskriftsartiklar minskade i relation till andelen monografier under perioden 2000-2009, så uppvisar föreliggande studie en motsatt tendens; vid de Humanistiska

och teologiska fakulteterna pågår ett tydligt skifte från monografi- till tidskriftspublicering.

I vilken utsträckning olika publikationskanaler används skiljer sig emellertid åt mellan olika humanvetenskapliga discipliner. Figur 3 visar hur den sammanlagda publikationsmängden från forskare i de sju discipliner som undersökningens informanter tillhör fördelas mellan fyra olika publiceringskanaler. Medan exempelvis tidskriftsartiklar och monografier utgör 60,3 % respektive 2,5 % i praktisk filosofi så är motsvarande siffror för idé- och lärdomshistoria 30,2 % respektive 11,5 %. Inom idé- och lärdomshistoria är även samtliga avhandlingar skrivna i monografiform, vilket skiljer sig från praktisk filosofi där publikationsformen för avhandlingar är mer diversifierad. Om vi utgår från att publiceringsmönster avspeglar disciplinära norm- och värdesystem (Cronin 2005, s. 3-4; 17-21) så måste vi beakta dessa skillnader när vi undersöker vilken normativ förändringspotential prestationsbaserade utvärderingssystem har på forskarpraktiker och forskaridentiteter. Inom monograficentrerade discipliner medför ökade krav på tidskriftspublicering att forskare i högre grad förväntas att förändra sina praktiker, vilket kan leda till en konflikt mellan disciplinära normer och generella normer från utvärderingssystem och externa finansiärer (Laudel & Gläser 2006; Hammarfelt & de Rijcke 2015). En viktig fråga i sammanhanget är även huruvida de incitamentsstrukturer som prestationsbaserade fördelningssystem är med och implementerar inom universitetsfältet kan påverka och förändra de disciplinära normsystemen i sig.

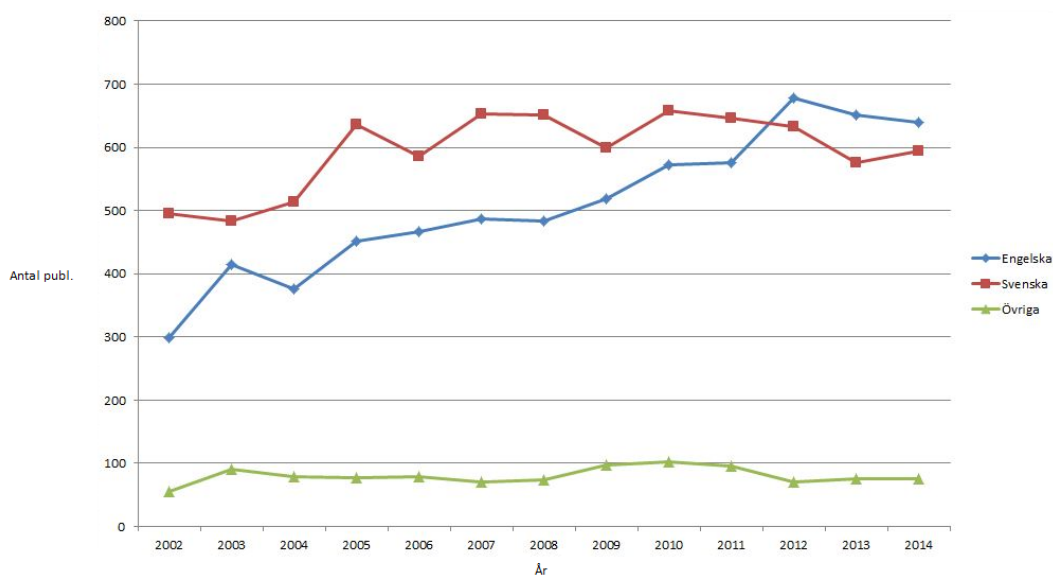
Figur 3. Procentuell fördelning av monografier, bokkapitel, tidskriftsartiklar och avhandlingar i sju utvalda humanvetenskapliga discipliner, 2002-2014.

6.3 Internationalisering: det engelska språket som nytt paradigm

Universitetsutbildning och forskning präglas sedan ett antal år tillbaka av en kraftfull diskurs av internationalisering (Bolton & Kulteeva 2012; Salö 2016; Meyer et al. 2007). Enligt Hasselberg, Rider och Waluszewski (2013) bör denna utveckling förstås mot bakgrund av att universiteten och dess produktion av kunskap har reorganiserats utifrån en global kunskapsekonomi där utbildning och forskning betraktas som en motor för ekonomisk utveckling och tillväxt. En liknande position intas av Sahlin (2012) som även framhåller att framväxten av kvantitativa utvärderingssystem och globala rankingar har spelat en avgörande roll (se även Salö 2016, s. 65). Genom prestationsbaserade indikatorer kan forskare och lärosäten utvärderas och jämföras på en global nivå, vilket förutsätter att de utvärderande tekniker som används, och därmed även den vetenskapliga kvalitét som dessa förväntas att registrera, antas ha en universell karaktär (Sahlin 2012; Djelic 2012; Dahler-Larsen 2012b). Med andra ord etablerar dessa prestationsmätningar en definition av vad som skall betraktas som god och kvalitativ forskning.

Som Nelhans (2013, s. 298-299) konstaterar så är också internationalisering det tydligaste paradigmet i såväl utredningen *Resurser för kvalitet* som rapporten *Resurser för citeringar* samt den i Sverige antagna bibliometriska fördelningsmodellen. I *Resurser för citeringar* beskrivs användningen av *WoS* som bibliometriskt underlag som ”en tydlig styrning mot internationella vetenskapliga publiceringar” (Sandström & Sandström 2008, s. 59), vilket innebär att fördelningssystemet utgör ett incitament för att få forskare att förändra sina praktiker. Vi skall i det närmaste undersöka huruvida detta har fått effekt vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna.

Internationaliseringens effekter är synbara i den bibliometriska analysen (figur 4). Mellan 2002 och 2011 utgör svenskspråkiga publikationer en majoritet av den sammanlagda publikationsmängden. Förhållandet ändras emellertid 2012 och därefter utgör engelskspråkiga publikationer den största andelen. Användningen av andra språk än svenska och engelska uppvisar endast små förändringar under tidsperioden.

Figur 4. Publikationers språk, 2002-2014.

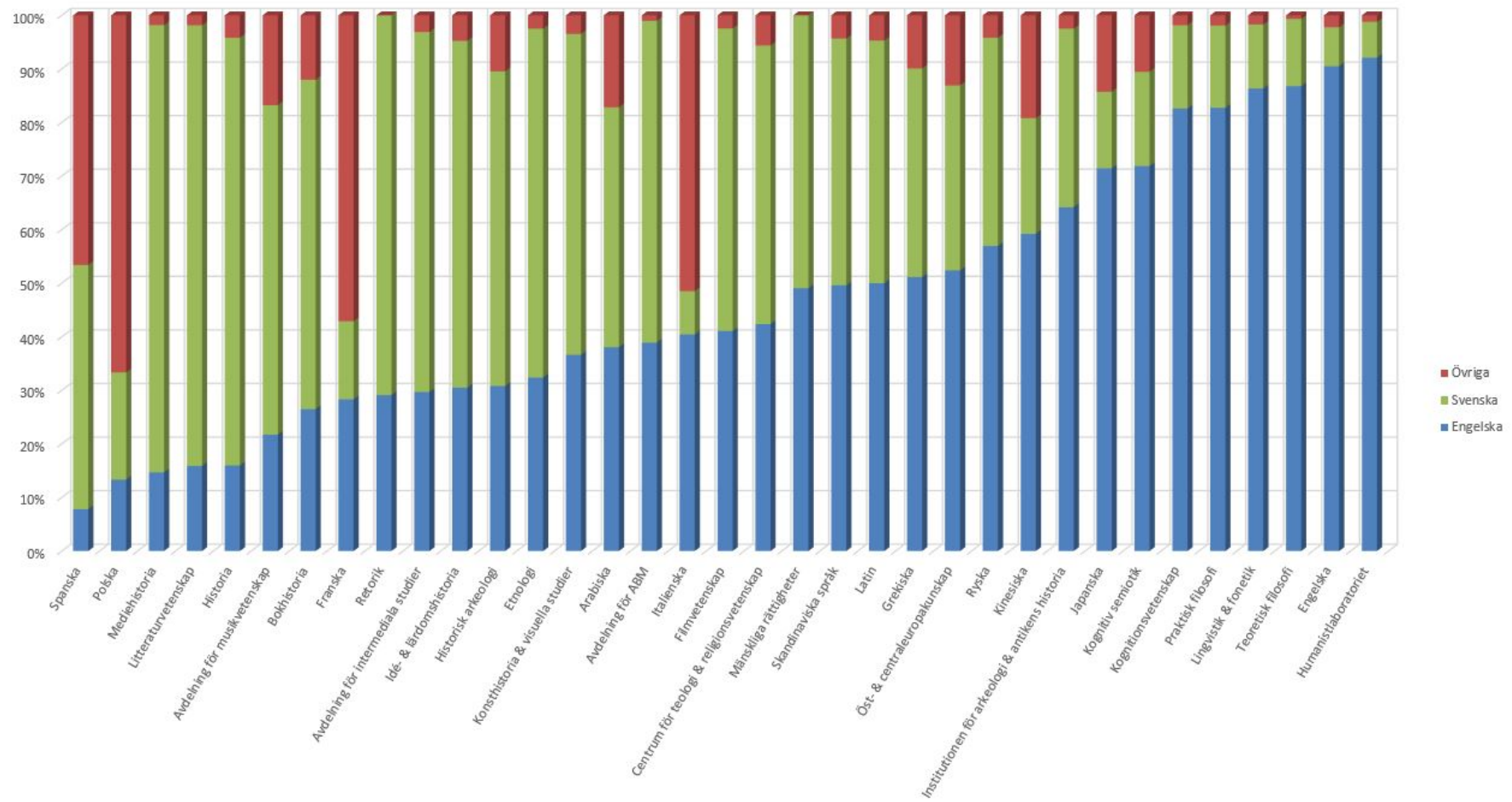
År 2014 är antalet engelskspråkiga publikationer 114,4 % fler än 2002. Att siffran är så pass hög hänger samman med att den totala publikationsmängden ökar under tidsperioden. Samtidigt är ökningen av svenskspråkiga publikationer mindre dramatisk (20 %). Om vi uttrycker utvecklingen i andra termer så utgör andelen engelskspråkiga publikationer 35,1 % av den sammanlagda publikationsmängden år 2002, en siffra som har ökat till 48,9 % år 2014. Om föreliggande fallstudie är talande för en mer övergripande trend så kan vi dra slutsatsen att humanvetenskaperna är indragna i en snabb förändringsprocess där engelskan ersätter svenskan som huvudsakligt publikationsspråk. Detta är en utveckling som pådrivs av utvärderingssystem som betonar vikten av internationella publikationer.

Utvecklingen mot engelskspråkig publicering har identifierats i ett flertal tidigare studier av andra länders publiceringsmönster (Kyvik 2003; Engels, Ossenblock & Spruyt 2012; Ossenblock, Engels & Sivertsen 2012) samt vid den humanistiska fakulteten vid Uppsala universitet (Hammarfelt och de Rijcke 2015). I en svensk kontext har övergången till att nyttja engelska, både i undervisning och vid publicering, uppfattats som ett ”hot” mot svenska som akademiskt språk (Bolton & Kulteeva 2012). Detta gäller i synnerhet för humanvetenskaplig forskning som i högre grad utgår från svenskspråkigt källmaterial samt förväntas att rättfärdiga sitt värde i relation till en bredare allmänhet genom att närvara i det offentliga samtalet; något som försvåras genom ökade krav på engelskspråkiga publikationer (Eckhardt Larsen & Wiklund 2012; Nilsson 2012).

I likhet med använda publikationskanaler så finns det emellertid stora skillnader mellan olika humanvetenskapliga discipliner (figur 5). Medan andelen engelskspråkiga publikationer i exempelvis kognitionsvetenskap, praktisk filosofi, teoretisk filosofi samt lingvistik och fonetik utgör mer än 80 % av det totala

publikationsantalet så består mindre än 20 % av den totala publikationsmängden i litteraturvetenskap och historia av engelskspråkiga publikationer. Normer för vilka språk som används vid publicering skiljer sig således kraftigt åt inom olika humanvetenskapliga discipliner, vilket får konsekvenser vid bibliometrisk utvärdering. Vidare innebär dessa disciplinära skillnader att föreställningen om att engelskan utgör ett "hot" mot svenska som akademiskt språk måste förstås utifrån den disciplinära kontext inom vilken språkanvändningen sker. Medan det inom engelskspråkiga discipliner likt praktisk och teoretisk filosofi inte på ett direkt sätt finns ett svenskt språk att "förlora", så medför ett ökat fokus på internationell publicering att det ställs högre krav på svenskspråkiga discipliner att förändra sina språkpraktiker. Inom dessa discipliner utmanas således traditionella normer för publicering, vilket kan tolkas som ett "hot" mot, eller en potentiell "förlust" av, svenskan som publikationsspråk.

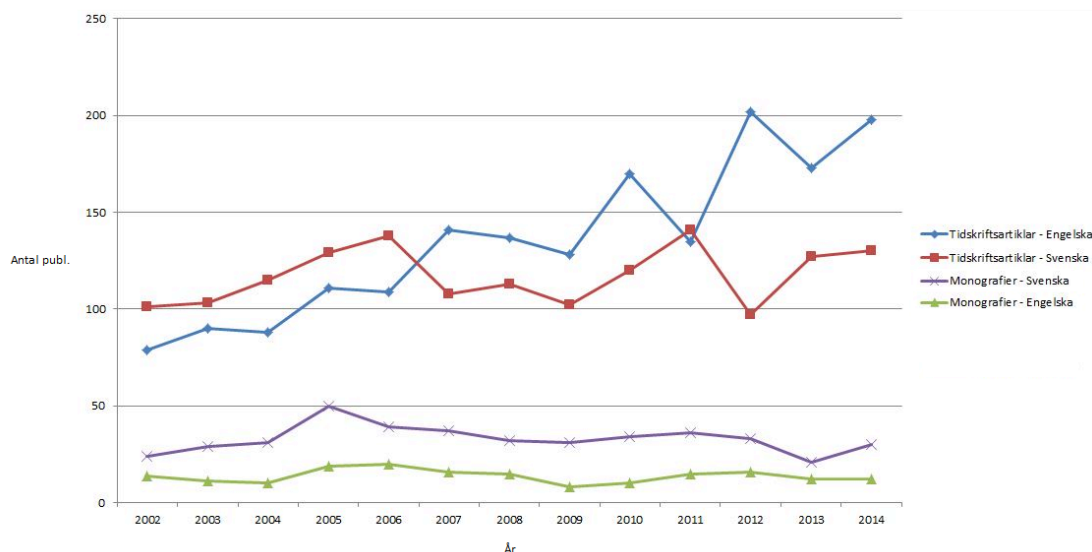

Figur 5. Andelen svensk- och engelskspråkiga publikationer inom humanvetenskapliga discipliner, 2002-2014.

6.4 Den engelskspråkiga tidskriftsartikelns genomslag

En viktig fråga är hur förhållandet mellan de språk som används av humanvetenskapliga forskare relaterar till använda publikationskanaler. Är den kraftiga ökningen av engelskspråkiga publikationer beroende av att vissa publikationstyper används mer frekvent under tidsperioden eller kan vi identifiera en ökad användning av engelska som publikationsspråk rent generellt?

Figur 6. Engelsk- och svenskspråkiga tidskriftsartiklar och monografier, 2002-2014.

Likt vi kan se i figur 6 och figur 7 så skiljer sig språkanvändningen åt beroende på vilken publikationskanal som nyttjas. Av det sammanlagda antalet tidskriftsartiklar publicerade 2002 utgör svensk- och engelskspråkiga publikationer 56,1 % respektive 43,9 %. Ett trendbrott i förhållandet mellan dem kan skönjas 2007. Sju år senare är positionerna definitivt ombytta då andelen engelskspråkiga tidskriftsartiklar utgör 57,9 % medan den svenskspråkiga andelen utgör 39,6 %. Motsvarande språkskifte från svenska till engelska går inte att identifiera för monografier där förhållandet mellan de två språken, med svenskan i majoritet, är relativt stabilt under tidsperioden. Förhållandet är delvis annorlunda för avhandlingar där den engelskspråkiga andelen tycks närma sig samma storleksordning som den svenskspråkiga (figur 7).

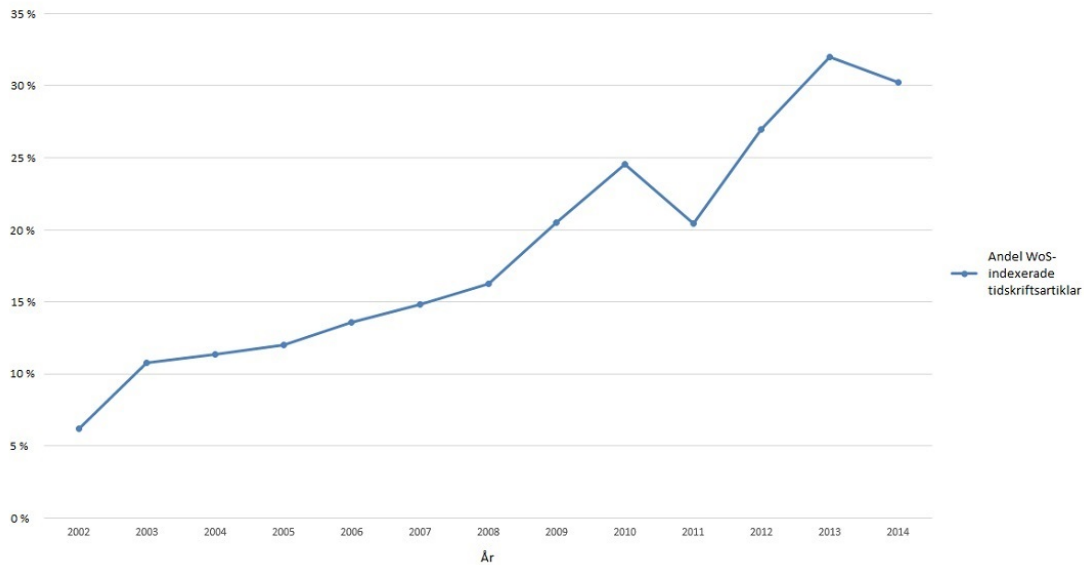
Figur 7. Engelsk- och svenskspråkiga avhandlingar, 2002-2014.

6.5 Representation i WoS och frågan om peer review

Användningen av *WoS* som bibliometriskt underlag i den svenska fördelningsmodellen utgör som tidigare nämnts ett instrument för styrning. Genom yttre incitament skall humanvetenskapliga forskare förändra sina praktiker och publicera mer i internationella tidskrifter. Likt Hammarfelt och de Rijcke (2015) framhåller så innebär tillvägagångssättet även en implicit styrning mot att forskare i högre utsträckning skall publicera sina resultat i peer reviewede publikationskanaler då i princip samtliga av de tidskrifter som finns indexerade i *WoS* är peer reviewed.

I det ovanstående har vi kunnat identifiera en kraftig ökning av andelen engelskspråkiga publikationer. Detta gäller i synnerhet för produktionen av tidskriftsartiklar. Har detta även medfört en ökning av andelen tidskriftspublikationer indexerade i *WoS*?

Likt vi kan se i figur 8 så är endast 6,2 % av det totala antalet tidskriftsartiklar publicerade 2002 indexerade i *WoS*. Därefter sker det en kraftig ökning, i synnerhet mellan åren 2008 och 2014. 2014 är nästan var tredje tidskriftsartikel (30,2 %) indexerad i *WoS* vilket är närapå fem gånger så många som 2002. Under den studerade tidsperioden tenderar således humanvetenskapliga forskare att i högre utsträckning publicera i tidskrifter som är indexerade i *WoS*, vilket även indikerar att andelen tidskriftsartiklar som är peer reviewed ökar. Sammanfattningsvis innebär detta att allt fler tidskriftspublikationer från humanvetenskapliga forskare antas som godtagbara vetenskapliga publikationer i den nationella resursfördelningsmodellen.

Figur 8. Andelen *WoS*-indexerade tidskriftsartiklar, 2002-2014.

En liknande utveckling har identifierats vid den humanistiska fakulteten vid Uppsala universitet (Hammarfelt & de Ricjke 2015). Mellan åren 2006 och 2013 ökade andelen publikationer som av forskarna själva rapporterats som peer reviewed och i en tillhörande enkät framhöll flera forskare att ett ökat fokus på ”peer reviewed publications” utgjorde ”one of the main changes in publication practices” (Hammarfelt och de Ricjke 2015, s. 72). Ovanstående resultat är även intressant att relatera till Ossenblock, Engels och Sivertsens (2012) komparativa studie av human- och samhällsvetenskapliga publikationsmönster i Norge och Flandern (Belgien). I deras undersökning fann de en tydlig skillnad i användningen av *WoS*-indexerade tidskrifter: medan andelen *WoS*-indexerade tidskriftsartiklar för norsk del inte uppvisade någon större variation under perioden 2005-2009 så kunde en tydlig ökning identifieras i Flandern. Eftersom endast det prestationsbaserade resursfördelningssystemet i Flandern använder sig av *WoS* som bibliometriskt underlag så framhåller de att ”this findings shows that parameters used in performance-based funding system may influence the publishing patterns of researchers” (Ossenblock, Engels & Sivertsen 2012, s. 280).

7. Publiceringspraktiker, normsystem och styrning

I den bibliometriska undersökningen kan vi identifiera såväl en ökad publiceringstakt och ett pågående skifte från bok- till tidskriftspublicering som en kraftig ökning av andelen engelskspråkiga och *WoS*-indexerade tidskriftspublikationer. Dessa förändringar överensstämmer till fullo med den nationella fördelningsmodellens incitament för ökad produktivitet och internationell tidskriftspublicering. Samtidigt skiljer sig de humanvetenskapliga disciplinerna åt vad gäller praktiker och normer för publicering. Det innebär att ovanstående förändringsprocess ser olika ut beroende på disciplinär kontext.

I uppsatsens avslutande empiriska kapitel skall vi undersöka hur dessa utvecklingstrender och förändringsprocesser uppfattas av informanterna. I centrum står hur olika publikationskanaler och publikationsspråk tillges differentierade värden av forskarna själva samt hur en yttre, formell målstyrning mot internationell tidskriftspublicering samspelar eller hamnar i konflikt med disciplinära norm- och värdesystem. Här blir frågan om styrning central eftersom relationen mellan fördelningsmodellens incitament och de diversifierade normsystem och publiceringspraktiker som präglar olika humanvetenskapliga discipliner får stora konsekvenser. Vidare undersöks vilken roll prestationsmätningar och bibliometriska indikatorer spelar för informanterna när de reflekterar över villkoren för en akademisk karriär, hur ”god forskning” konceptualieras samt när de upprättar publiceringsstrategier i sitt vardagliga arbete.

7.1 ”Det är redan praxis i vårt fält”

Vi skall inleda med att titta på vilken roll olika publikationstyper och -språk spelar för forskare vars disciplinära normer och praktiker för publicering i hög grad överensstämmer med resursfördelningsmodellens incitament. I det följande berättar två unga forskare om hur valet av publikationskanal och -språk i hög grad är på förhand givet då det finns en tydlig disciplinär praxis att luta sig mot:

Inom [mitt ämne] så skrivs det numera i princip endast sammanläggningsavhandlingar och efter det så är det ju artiklar som gäller. [...] Och språket är inte så mycket ett val faktiskt, det är engelska som gäller. Det är helt enkelt så det ser ut. Jag förstår att den här trenden kan

vara problematisk för forskare inom andra ämnen, men inom vårt ämne så finns det en tydlig norm att det är såhär vi publicerar oss.²²

Det finns i mitt ämne en väldigt utbyggd infrastruktur för vetenskaplig publicering i internationella tidskrifter och där skiljer vi oss kanske från andra humanistiska ämnen. Så jag satsar inte på att publicera mig i artikelform eller på engelska för att det är extra meriterande, eller på grund av något yttre tryck, utan för att det är praxis i vårt fält.²³

Eftersom de discipliner inom vilka informanterna är verksamma redan präglas av att vetenskaplig publicering i hög grad likställs med internationell tidskriftspublicering så uppfattas externa incitament för dessa praktiker inte som något problem; de kollegiala och de formella bedömningssystemen fungerar tvärtom ömsesidigt konstituerande. Detta är något som senare under intervjun betonas explicit av den andra informanten:

Ja, alltså allt det här, de bibliometriska mätningarna, de publiceringskanaler och traditioner som finns inom mitt ämne skapar ju ett handlingsutrymme för mig. Och för min del så har det aldrig upplevts vara ett problem eftersom det som premieras i den här nationella fördelningsmodellen är det som värderas högt inom mitt ämne [...] Det är så man publicerar inom vårt ämne, och det är så jag tror att mina kollegor förväntar sig att jag ska publicera mig.²⁴

Enligt Cronin (2005, s. 3) så kan vi förstå vetenskapliga texter som diskursiva praktiker genom vilka vetenskapliga discipliner och deras tillhörande normsystem reproduceras. Det innebär att "if one wishes to produce discourse successfully within a particular field, one must observe the forms and formalities of that field" (Thompson 1991, s. 20). Som en teknologi för styrning medför prestationsbaserade resursfördelningssystem att olika publikationskanaler tillges differentierade värden. Sammankopplat med medelstildelning och akademiskt rykte har detta potentialen att förändra hur forskare värderar och utformar sina publiceringspraktiker (Whitley 2007; Hicks 2012). Utifrån intervjuer med de informanter vars disciplinära norm- och värdesystem överensstämmer med fördelningsmodellens incitament är det emellertid svårt att tala om en normativ förändringsprocess; här utgör det prestationsbaserade resursfördelningssystemet snarare en stabiliserande styrningsteknologi som förstärker de normer och publiceringspraktiker som redan finns etablerade inom de humanvetenskapliga disciplinerna. Med andra ord sammanfaller en extern och formell styrning genom bibliometriska indikatorer med en informell och kollegial styrning.

---

²² Ung forskare 6.

²³ Ung forskare 4.

²⁴ Ung forskare 4.

7.2 ”Det skapar ju olika slags hierarkier och olika slags värderingar av vad som är bra forskning”

Inom de humanvetenskapliga disciplinerna vars norm- och värdesystem ser annorlunda ut är emellertid situationen en annan. Här uppkommer en spänning mellan vad Hammarfelt och de Rijcke (2015, s. 70) kallar för ”epistemic factors” och ”non-epistemic factors”, dvs. disciplinära normsystem och de värden och mål som premieras av utomstående instanser liksom prestationsbaserade utvärderingssystem och externa forskningsfinansiärer (se även Gläser & Laudel 2006). Konflikten gäller i synnerhet värderingen av monografin.

Enligt Cronin och La Barre så utgör monografin ”the gold standard for tenure and promotion in humanistic departments” (Cronin & La Barre 2004, s. 97; se även Nederhof 2006; Nilsson 2012). Vid bibliometrisk utvärdering har emellertid monografin uppfattats som problematisk då det är ett publikationsformat som sällan indexeras i större internationella databaser. Därmed ger monografin färre, om ens några, utslag i prestationsbaserade fördelningsmodeller.

Bilden av monografin som ett emblemiskt publikationsformat för en humanvetenskaplig forskarkarriär lyfts fram av flera informanter. I det nedanstående följer tre karakteristiska exempel på hur dess betydelse diskuteras:

Du socialiseras ju in i vårt ämne med avhandlingen som är en monografi, så hela vår forskarutbildning byggs upp kring monografin. Det är med andra ord det du har lärt dig att skriva när du är klar med dina doktorandstudier. Och detta har ju en epistemologisk dimension: den typen av kunskap som man processar fram genom att skriva en bok, det är den typen av kunskap som vi i första hand sysslar med.²⁵

De problem vi formulerar, de forskningsfrågor vi ställer, styr delvis framställningsformen och därför skriver vi mycket monografier [...] Sen är det tradition, du måste skriva en, två eller tre monografier. Det är en traditionsbunden bedömning.²⁶

Våra resultat gör sig illa i ett kortare artikelformat. Såväl forskningsprocessen som publikationsformatet kräver mer utrymme [...] Och sen är monografin ett format som du som forskare inom [mitt ämne] behöver visa att du klarar av.²⁷

Informanterna framhåller unisont att monografin intar en central position inom deras discipliner och dess betydelse motiveras i huvudsak på två sätt. För det första genom att den typ av kunskapsproduktion som är dominerande inom dessa discipliner kräver ett längre publikationsformat. Det innebär att monografin både har en epistemologisk och en social funktion; som diskursiv praktik utgör monografin ett slags

---

²⁵ Erfaren forskare 4.

²⁶ Erfaren forskare 1.

²⁷ Ung forskare 2.

professionsinträde som tillger forskaren en identitet som erkänns och värdesätts inom en disciplinär gemenskap. Av detta följer, för det andra, att monografin är central i den kollegiala bedömningen och därmed viktig för informanternas inomdisciplinära meriteringsprocess.

Dessa informella och kollegiala bedömningssystem kan emellertid hamna i konflikt med externa incitament för internationell tidskriftspublicering:

Det finns en stark humanistisk tradition att publicera sina forskningsresultat i böcker, och det är fortfarande högt värderat inom min disciplin. Samtidigt så tror jag att vi befinner oss i ett slags brytningsskifte. Det finns en medvetenhet, i synnerhet bland oss yngre forskare, att det är viktigt att publicera mycket och att synas, och då är det artiklar som gäller [...] Vid ansökan om externa medel och vid bibliometrisk utvärdering så är ju internationella tidskriftsartiklar väldigt viktiga.²⁸

Monografin betyder väldigt mycket inom mitt ämne, det är liksom ett betyg på en forskargärning [...] Samtidigt så är internationella tidskriftsartiklar allt viktigare utifrån en karriärsynpunkt. Du måste ju publicera mycket för att vara konkurrenskraftig och en bok tar ju lång tid att skriva. Så att publicera ett antal artiklar blir ett sätt att få något på sitt CV.²⁹

Enligt informanterna så utmanas de informella och kollegiala bedömningssystemen av externa påtryckningar för forskare att publicera sina resultat i internationella tidskrifter. Monografin uppfattas som central för informanternas inomdisciplinära meritering, men i relation till ansökan om externa medel och bibliometrisk utvärdering så betraktas internationell tidskriftspublicering vara allt viktigare. Enligt den senare informanten så bidrar även ökade krav på produktivitet till att monografin uppfattas som problematisk då det är ett publikationsformat som kräver en längre forskarinsats vilket gör det svårare att som forskare publicera sig kontinuerligt.

Informanterna motiverar således de båda publikationstyperna på olika sätt. Medan monografin i första hand är central för informanterna när de skall etablera sig som forskare inom deras egen disciplin, så betraktas internationella tidskriftsartiklar vara ett publikationsformat som gör informanterna konkurrenskraftiga vid andra bedömningsprocedurer än den kollegiala. En sådan dikotomisk bild kompliceras emellertid av flera informanter som framhåller att även de kollegiala bedömningssystemen är utsatta för en förändringsprocess.³⁰ Detta gäller i synnerhet relationen mellan, och värderingen av, den svenskspråkiga monografin och internationell tidskriftspublicering. Följande utdrag från en intervju med en erfaren humanvetenskaplig forskare utgör ett talande exempel:

Informanten: Här finns det en stark konflikt. Det är en konflikt med nya normer som kommer

---

²⁸ Ung forskare 1.

²⁹ Ung forskare 5.

³⁰ Ung forskare 2; Ung forskare 3; Erfaren forskare 2.

utifrån, som stöter med inhemska normer, för det skapar ju olika slags hierarkier och olika slags värderingar av vad som är bra forskning. Inom [mitt ämne] så har vi en tradition av att en svenskspråkig monografi betyder mer än en tidskriftsartikel på engelska, men inom det nya meritssystemet så är det ju inte så och det är en väldigt stark konflikt.

JN: Påverkas den inhemska bedömningen av den här konflikten, alltså att engelskspråkiga tidskriftsartiklar även värderas högre inom [ditt ämne] än tidigare?

Informanten: Ja, absolut, och det är en stor förändring som jag upplever har skett på ganska kort tid [...] Monografen är fortfarande viktigast, men dess position är inte lika självklar som den var tidigare. Internationella tidskriftsartiklar väger allt tyngre.³¹

Enligt informanten medför ökade krav på internationell tidskriftspublicering att nya hierarkier och normer etableras utifrån vilka den svenskspråkiga monografins självklara roll utmanas. Normer från andra vetenskapsområden hamnar därmed inte endast i konflikt med disciplinära normsystem, utan påverkar även utformningen av dessa normsystem genom att definitionen av vad som är ”god forskning” utsätts för en förhandlingsprocess. Som Salö framhåller så kan en sådan förhandlingsprocess vara problematisk för erfarna forskare inom svenskspråkiga och monograficentrerade discipliner då det innebär ”a severe form of misrecognition of the values long-upheld in this field, since they do not recognize the value of the practices that acute the agents” (Salö 2016, s. 65). Samtidigt visar Salös undersökning att unga forskare inom svenskspråkiga discipliner kan använda engelskspråkiga publikationer som en strategi för att öka sin konkurrenskraft och vetenskapliga auktoritet (Salö 2016, s. 91).

Som vi senare kommer att se så är akademisk ålder en viktig förklaring till hur och varför informanterna delvis upprättar olikartade publiceringsstrategier (se delkapitel 7.4). Samtidigt framhåller majoriteten av informanterna, såväl unga som erfarna, att en lyckad forskarkarriär kräver att du publicerar dig internationellt. Att endast publicera på svenska anses inte vara kompatibelt med att hävda sig inom en konkurrensutsatt forskarvärld:

Utifrån ett karriärsperspektiv så är internationella publikationer något du behöver ha, det inser man vid olika bedömnings-sammanhang, att det internationella slår väldigt högt [...] Har du inga internationella publikationer så är du ute på förhand, då har du inte en chans.³²

Att publicera på engelska är en mycket större merit än att publicera på svenska. En god forskare är idag en internationellt välpublicerad forskare [...] Det ger dig en helt annan status.³³

Det finns tydliga incitament för att publicera sig internationellt vilket skapar en upplevelse av att internationalisering är ett mått på framgång eller en merit och då påverkas man som

---

³¹ Erfaren forskare 4.

³² Ung forskare 2.

³³ Erfaren forskare 4.

forskare. För vem vill inte betraktas som framgångsrik?³⁴

Vi har tidigare talat om att publikationer utgör ”ett slags mynt, ett tecken eller en symbol för värde”, nämligen forskarens värde, och att ”det finns en gemensam överenskommelse om att det är denna valuta man använder när man bedömer meritvärde” (Hasselberg 2012, s. 161). Ovanstående passager förstärker en sådan bild och påvisar att det är en differentierad valuta; alla publikationer har inte samma värde. Enligt den första informanten utgör internationella publikationer en uppdelande och sållande mekanism som avgör om du som forskare har en framtid inom akademien. Har du inga internationella publikationer så ”är du ute på förhand” när din forskarinsats skall bedömas. I linje med detta lyfter de två senare informanterna fram den symboliska och kommunikativa dimensionen av internationella publikationer; de representerar vad en god och framgångsrik forskare är.

Internationaliseringens paradigm har under en längre tid präglat såväl utformningen av högre utbildning som hur forskningskvalitet definieras (Bolton & Kulteeva 2012; Currie & Vidovich 2009; Widmalm 2013). I det här sammanhanget har prestationsmätningar och den ökade användningen av kvantitativa indikatorer spelat en betydelsefull roll (Hasselberg, Rider & Waluszewski 2013; Sahlin 2012; Salö 2016). De kvantitativa indikatorer som används vid utvärdering utgör instrument som möjliggör såväl nationella som transnationella jämförelser. En konsekvens av detta är att det ställs krav på lärosäten, institutioner och forskare att göra sina prestationer mätbara, vilket i hög grad förutsätter att de utförs inom ramen för internationella standarder. Enligt Gläser (2007) så bidrar därmed prestationsbaserade utvärderingssystem till utformningen av en kraftfull och inflytelserik diskurs av vad som skall definieras som god forskning; en diskurs som standardiseras mellan olika discipliner och vetenskapsfält. Med andra ord är bibliometriska prestationsmätningar med och skapar en kvalitetsdiskurs som strukturerar det fält inom vilket forskare agerar; ett fält som definierar de möjliga sätt som forskare kan och bör skapa sig själva som lyckade och framgångsrika forskarsubjekt.

7.3 ”Ett ideal som delvis motverkas av ökade krav på att publicera sig internationellt”

Utifrån det ovanstående framgår att val av publikationsspråk är centralt för såväl informanternas karriär som hur de definierar och värderar sig själva som professionella subjekt. Informanterna är överens om att en framgångsrik forskare är en internationellt välpublicerad forskare. Samtidigt så går det vid frågor om val av publikationsspråk en relativt tydlig skiljelinje mellan undersökningens informanter.

---

³⁴ Erfaren forskare 5.

Som vi såg i den bibliometriska analysen så skiljer sig olika humanvetenskapliga discipliner kraftigt åt vad gäller vilka språk som används vid publicering (figur 5, s. 49). Detta avspeglas i informanternas svar. Medan vissa framhåller att val av språk redan på förhand är likställt med engelska, så framhåller de som tillhör discipliner vars publiceringspraktiker under lång tid har präglats av det svenska språket att ökade krav på engelskspråkig publicering medför att du som forskare måste hantera nya normer. Å ena sidan uppfattas detta som något positivt då informanterna betonar att det är viktigt att bidra till ett internationellt forskarsamfund. Å andra sidan upplevs ökade krav på engelskspråkig publicering som något problematiskt då det gynnar vissa mer än andra:

Det är klart att det är viktigt att som forskare vara del av ett internationellt vetenskapligt samtal. Men det är också så att vissa ämnen gynnas mer än andra. I internationaliseringens kölvatten försvinner lätt [vissa] perspektiv [...] Det finns olika kanaler, olika publiceringssätt som passar olika forskningsämnen och forskningsområden. Alla dessa ska få finnas och få utvecklas, men då behövs andra incitament, eller åtminstone bredare incitament.³⁵

Det är inte all forskning som är gångbar på en internationell arena, så att skriva på engelska avgränsar ju vilka forskningsfrågor som blir giltiga och relevanta. Och det finns ju hur mycket forskning som helst som har stor relevans för Sverige, men inte för andra länder och där blir det problem om endast det som kan lyftas ur sin kontext och bli globalt giltigt betraktas som kvalitativ eller relevant forskning [...] Och det här är något som jag och många andra ställs inför: ska jag forska om något i Sverige, och då kunna ingå i ett samtal som är viktigt i ett nationellt eller lokalt hänseende, eller ska jag föra upp allt på en internationell nivå där det finns akademiska poäng att hämta?³⁶

Enligt informanterna så innebär ökade krav på internationell publicering inte bara att vissa publikationsformat premieras, utan även att vissa ämnen, perspektiv och frågor framstår som mer gångbara än andra. Det går inte att publicera vilken typ av forskning som helst i ett internationellt sammanhang utan det ställs krav på forskare att visa sig vara relevanta för en publik vars referensramar ser annorlunda ut än de läsare som ingår i samma nationella eller lokala kontext. De båda informanterna lyfter därmed på olika sätt fram hur en ensidig incitamentsstruktur i det här avseendet kan påverka och styra hur forskare utformar sina praktiker och handlingar, vilket får konsekvenser för vilken typ av kunskap som produceras.

Det kan vara värt att stanna upp vid den senare informantens avslutande formulering. Enligt informanten så står hen inför ett val, nämligen i vilket sammanhang som hen som forskare skall ingå och visa sig vara relevant. Det är ett val som kontrasterar det internationella mot det nationella och som aktualiserar frågor kring språk, publikationsformat, forskningsämne, målgrupper och professionsideal. Att införa utvärderingssystem för forskningskvalitet innebär inte bara möjligheten att mäta och

---

³⁵ Ung forskare 2.

³⁶ Ung forskare 1.

jämföra olika vetenskapliga discipliner och deras publiceringsbeteenden. Utvärdering är, som Lamont (2012) framhåller, en värderande praktik som fastställer vilka värden och mål som skall vara vägledande för forskare i deras professionella verksamhet. För humanioras del har detta uppfattats som problematiskt eftersom de prestationer som registreras i bibliometriska prestationsmodeller utgår från ett inomvetenskapligt perspektiv som avgränsar vilka aktiviteter och målgrupper som betraktas som relevanta och värdefulla. Det innebär att lite hänsyn tas till humanvetenskapernas särpräglade karaktär av att rikta sig till ett flertal heterogena målgrupper vilka alla är centrala för humanioras roll och syfte (Nederhof 2006; Hammarfelt 2016).

Flera informanter framhåller att viljan och ambitionen att nå ut till flera målgrupper utgör en central del av deras egen forskaridentitet.³⁷ Att vara relevant som humanvetenskaplig forskare beskrivs ofta som att ingå i ett samtal som sträcker sig bortom akademins väggar. I det här sammanhanget uppfattas såväl det nationella fördelningssystemet som ökade krav på engelskspråkig publicering som något problematiskt. En äldre humanvetenskaplig forskare berättar:

De här traditionella formerna för spridning, som är djupt rotade i vårt ämne, och som är djupt rotade epistemologiskt, som vi värnar för, och som jag värnar för, tas inte i beaktande när våra prestationer ska bedömas. Så som evalueringssystemet är utformat nu så fungerar det helt och håller inomakademiskt och då tror jag att man missar en viktig sak, den här flytande gränsen mellan den första och den tredje uppgiften. Skriver vi en monografi på svenska så kan den i bästa fall i ett enda slag både vara ny och viktig forskning, och alltså fungera inomakademiskt, och samtidigt fylla en viktig tredje uppgift genom att nå ut till en intresserad allmänhet.³⁸

Två yngre informanter är inne på samma linje och betonar att språkfrågan handlar om vilka värden och ideal som skall vara vägledande i arbetet som humanistisk forskare:

Att också skriva för en bredare målgrupp, det är i allra högsta grad ett levande ideal inom min disciplin och något som jag tycker är viktigt. Men det är ett ideal som delvis motverkas av ökade krav på att publicera sig internationellt [...] Det finns en upplevd konflikt av att publicera sig internationellt, vilket väger tungt akademiskt, och samtidigt leva upp till ett ideal om att skriva för en bred publik.³⁹

Det inomvetenskapliga är det som ger dig meriter. Att jag kommunicerar min forskning till en bredare allmänhet, det ger ingenting. Och här finns det ett svårt dilemma att förhålla sig till som forskare. Å ena sidan vill jag fortsätta forska, inte minst för att jag tycker att det är samhällsviktigt, men om jag ska vara strategisk så ska jag helt strunta i att göra något annat än att publicera mig i internationella peer reviewede tidskrifter som ingen utanför ett smalt vetenskapssamfund läser, men som ger mig akademiska poäng och meriter som gör att jag

---

³⁷ Erfaren forskare 4; Ung forskare 1; Ung forskare 2; Erfaren forskare 3; Ung forskare 3; Ung forskare 5.

³⁸ Erfaren forskare 4.

³⁹ Ung forskare 5.

kan fortsätta forska.⁴⁰

Utifrån ovanstående passager måste vi förstå språkets roll i en vidare kontext som relaterar till humanioras värden och målsättningar samt till informanternas egna identitet som forskare. Enligt den äldre informanten finns det en inre dynamik inom humanvetenskaperna som inte kan reduceras till en dikotomi mellan vetenskaplig och icke-vetenskaplig litteratur. Tvärtom kan humanvetenskapliga forskningspublikationer på en och samma gång vara relevanta utifrån ett inomvetenskapligt och ett utomvetenskapligt perspektiv. Prestationsmätningar som endast utgår från en internationell inomvetenskaplig målbild osynliggör emellertid ett sådant förhållande, vilket innebär att andra målgrupper än den inomvetenskapliga inte tillgås något värde inom de formella prestationsmätningarnas ramar. Enligt de två yngre informanterna så är detta en struktur som också är styrande när forskares meritvärde skall bedömas, vilket kan skapa en konflikt mellan forskares egna ideal och utformningen av meriteringsstrategier. Den senare informanten betonar att det är mycket som står på spel; om hen skall kunna fortsätta forska så gäller det att anpassa sig till etablerade bedömningsformer.

7.4 ”Att spela spelet”

Enligt Broadhead och Howard (1998) så är det svårt för forskare att motsätta sig den normaliserande inverkan som införandet av prestationsmätningar har. Universitetet utgör ett professionsfält som karakteriseras av kontinuerlig bedömning, konkurrens och hierarkier; strukturer som prestationsmätningar förstärker vilket lockar till ”a spontaneous consent” (Broadhead & Howard, s. 7). Broadhead och Howard framhåller därför att de indikatorer som används inom prestationsbaserade utvärderingssystem lätt kan sammanfogas med redan etablerade ”technologies that academics use to guide and shape their own activities and practices” (Ibid., s. 8).

En viktig fråga i sammanhanget är huruvida forskare upprättar publiceringsstrategier som avspeglar fördelningsmodellens incitament samt vilken roll bibliometriska indikatorer tillskrivs av forskarna själva när de beskriver hur de utformar sina praktiker. I det här avseendet går det en relativt tydlig skiljelinje mellan undersökningens äldre och yngre informanter. Medan de äldre informanterna, som alla har en fast anställning vid Lunds universitet, ofta framhåller att deras publiceringsstrategier i första hand präglas av att kunna uppvisa en bredd och därigenom en förmåga att vara aktuell och erkänd inom flera områden,⁴¹ så betonar ett flertal av de yngre informanterna att deras publiceringsstrategier i huvudsak är

---

⁴⁰ Ung forskare 1.

⁴¹ Erfaren forskare 1; Erfaren forskare 2; Erfaren forskare 3.

inriktade på engelskspråkig, peer reviewed tidskriftspublicering. En ung forskare som är i slutfasen av att skriva sin avhandlingsmonografi berättar:

Jag vet att jag innan disputationen borde jag ha åtminstone en engelskspråkig tidskriftsartikel ivägskickad för att auktorisera mig som en internationellt gångbar forskare. En internationell peer reviewed tidskriftsartikel har blivit en kvalitetsstämpel som du som ung forskare bara måste ha.⁴²

En annan av de yngre informanterna är inne på samma linje och betonar att villkoren skiljer sig åt beroende på akademisk ålder:

Informanten: Jag upplever att det hos oss yngre forskare finns en väldigt stor medvetenhet kring det här, alltså att det är ett krav att vi snabbt publicerar oss i internationella tidskrifter.

JN: Upplever du att det därmed finns en ökad strategisk medvetenhet kring det här?

Informanten: Ja, absolut. Hur ska du som ung forskare annars ha en chans? [...] Min erfarenhet är att det finns en stor strategisk medvetenhet kring hur du bör publicera dig, för att meritera dig, för att kunna få mer pengar, för att få en tjänst. Och det är inte samma villkor för oss unga forskare som för våra äldre kollegor [...] Vi unga forskare måste i högre utsträckning hantera nya normer som kommer från andra ämnen.⁴³

Informanterna framhåller att villkoren för en akademisk karriär skiljer sig åt mellan yngre och äldre humanvetenskapliga forskare, något som i synnerhet gäller inom de discipliner där meritvärdering och professionellt avancemang traditionellt har präglats av svenskspråkig monografipublicering. För att vara konkurrenskraftiga måste dessa informanter både uppvisa att de kan klara av att skriva en eller flera monografier, då det är centralt för den kollegiala bedömningen, och samtidigt publicera sig i internationella, peer reviewede tidskrifter. Den senare informanten uttrycker explicit att du som ung forskare måste vara strategisk och hantera nya publiceringsnormer från andra ämnen, vilket ställer högre krav på förändrings- och anpassningsbarhet. Detta får konsekvenser för hur informanterna conceptualiserar sig själva som forskarsubjekt. Medan de äldre informanternas tal om sina egna publiceringsstrategier i första hand utgår från deras egen ambition av att skapa en bred och mångfacetterad forskaridentitet, så uppvisar de yngre informanterna en större lyhördhet för externa tryck och pågående trender inom akademien. De måste därför göra investeringar i sin forskarsubjektivitet, både utifrån inom- och utomdisciplinära normsystem.

Utformningen av publiceringsstrategier diskuteras även i relation till bibliometriska indikatorer. De flesta av undersökningens informanter uppvisar under intervjuerna en stor medvetenhet kring att bibliometriska indikatorer har kommit att spela en allt större roll vid utvärdering av forskning. Det finns emellertid en utbredd föreställning

---

⁴² Ung forskare 5.

⁴³ Ung forskare 1.

om att det i synnerhet är de yngre forskarna som påverkas. Följande utdrag från en intervju med en äldre humanvetenskaplig forskare utgör ett karakteristiskt exempel:

Informanten: Vi hade för ett par år sedan ett seminarium kring de här frågorna som doktoranderna anordnade, där vi tog sådana frågor kring strategier. Men alltså, den yngre generationen är mycket mer medveten än oss äldre.

JN: Hur gick snacket vid det här seminariet?

Informanten: Ja, det var väldigt mycket det här med peer review, att man väljer en tidskrift som är peer reviewed och att man även tittar på indexering i internationella databaser och att man ska tänka på hur man ser ut i Google Scholar och så [...] Men som sagt, jag tror att den yngre generationen är mycket mer medveten kring det här och det påverkar dem nog i högre utsträckning.⁴⁴

Bilden bekräftas av flera yngre informanter som framhåller att de har haft såväl formella seminarium och workshops som informella samtal med andra unga forskare där publiceringsstrategier och bibliometriska indikatorer diskuteras. De betonar att det går en skiljelinje mellan äldre och yngre forskare:

JN: Upplever du att det finns en ökad medvetenhet kring det här, hur man bör publicera sig och vilken roll bibliometriska indikatorer spelar?

Informanten: Ja, men i huvudsak bland doktoranderna och unga forskare. Bland seniora forskare är man mer distanserade till sådana kvantitativa mått.

JN: Så det har med akademisk ålder att göra?

Informanten: Ja precis. Inte biologisk ålder, utan akademisk ålder. Bland unga forskare så finns det ett pågående samtal kring att nu måste vi publicera mer i engelska tidskrifter, i bra tidskrifter [...] Jag tror att vi befinner oss i en brytningstid där humaniora konkurrensutsätts på ett helt nytt sätt, så man måste förstå de här bibliometriska måtten och man måste ha tydliga strategier.⁴⁵

En liknande bild tecknas av annan en ung informant som trots att hen är kritiskt inställd till användningen av bibliometriska indikatorer vid utvärdering av forskning menar att det bara är att gilla läget och ”spela spelet”:

Jag upplever att det här mest diskuteras mellan juniora forskare som funderar på hur man ska ta sig fram. Där finns det ett pågående informellt samtal [...] Visst kan det komma upp i andra sammanhang, som exempelvis seminarium, men där finns det en väldigt stark hierarki. Vissa har råd att tänka kritiskt kring det här utan att själva ha något på spel, medan det för andra är frågan om du har ett jobb eller inte om ett år [...] Det är lätt att kritisera ett system som du inte är beroende av. Men befinner du dig mitt i systemet så får du lära dig att spela

---

⁴⁴ Erfaren forskare 2.

⁴⁵ Ung forskare 3.

spelet eller lämna på idealistiska skäl och bara köra ditt eget race.⁴⁶

Variationer av formuleringen ”att spela spelet” uppkommer under flera intervjuer med de yngre informanterna. Formuleringen används både för att beskriva hur de själva upprättar strategier för att ”få ut så bra publikationer som möjligt”,⁴⁷ att ”bli citerad”⁴⁸ eller att ”få genomslag”⁴⁹ samt upplevelsen av att andra forskarkollegor är strategiska. Att spela spelet är i sammanhanget likställt med att publicera mycket och att publicera i högt rankade internationella tidskrifter. Spelet uppfattas således som hierarkiskt där olika publikationskanaler har differentierade värden; en internationell peer reviewed tidskriftsartikel är mer värdefull för informanternas meritering än dess svenskspråkiga motsvarighet och därmed mer betydelsefull vid konstruerandet av en konkurrenskraftig forskaridentitet.

Informanternas uppfattning av ”att spela spelet” innebär att bibliometriska indikatorer och specifika publikationskanaler infogas i en bredare diskurs som relaterar till vad som utgör villkoren för en lyckad akademisk karriär. Tillsammans utgör de en slags kommunikativ infrastruktur för utvärdering och bedömning, både av den egna och andras forskarinsats. Med en vokabulär lånad från Ashcroft (2006) kan därmed bibliometriska indikatorer och specifika publikationskanaler förstås som ”[a] collection of various signs and symbols within a particular discursive field [which] serves to construct distinct ways of thinking and knowing” (Ashcroft 2006, s. 53). Som teknologier av tecken, symboler och meningar är de med och konstruerar en definition av, eller en sanning om, vad som utgör en ”god forskare”, vilket har potentialen att påverka hur forskare själva väljer att utforma sina praktiker och identiteter. Således verkar inte endast kvantitativa indikatorer genom att forskares prestationer kan identifieras och erkännas av utomstående aktörer; de kan även fungera som instrument genom vilka forskares prestationer kan identifieras och erkännas av dem själva.

---

⁴⁶ Ung forskare 2.

⁴⁷ Ung forskare 2.

⁴⁸ Ung forskare 3.

⁴⁹ Ung forskare 5.

8. Avslutande diskussion

Föreliggande uppsats har ägnats åt att studera forskar- och publiceringspraktiker, disciplinära normer samt skapandet av forskarsubjekt vid de Humanistiska och teologiska fakulteterna, Lunds universitet. Den bärande frågan har varit huruvida vi inom dessa områden kan identifiera pågående förändringsprocesser och hur dessa relaterar till de incitamentsstrukturer som prestationsbaserade utvärderingssystem är med och implementerar inom universitetsfältet. Genom att kombinera kvalitativa intervjustudier med bibliometriska analyser har denna fråga undersökts utifrån en bred empirisk ansats vilket har gjort det möjligt att teckna en omfattande bild över hur forskares praktiker, normer, strategier och identiteter påverkas av ökade krav på mät- och utvärderingsbarhet.

I det följande kommer jag att summera och reflektera kring undersökningens huvudresultat. Uppsatsens två forskningsfrågor kommer att besvaras och i diskussionen anläggs ett teoretiskt governmentality-perspektiv. Avslutningsvis förs ett resonemang om hur uppsatsen öppnar upp för framtida undersökningar.

8.1 Utvärdering, meritering och de akademiska karriärvillkoren

Vad innebär det egentligen att skapa och implementera prestationsbaserade utvärderingssystem för forskning? Likt Hall (2012) framhåller så är utvärdering numera ett centralt medel för att styra olika processer, en styrning som ofta konceptualieras i termer av ”förbättring” och ”effektivitet”. Utvärdering relaterar därmed ”till en tydlig målsättning, vars uppfyllelse kan utvärderas mot resultaten i efterhand” (Hall 2012, s. 264). Genom att mäta, dokumentera, synliggöra och belöna vissa handlingar och praktiker skapas incitamentsstrukturer som skall fungera motiverande; målet är att de utvärderade subjekten aktivt skall välja lösningar som ger utslag i de prestationsbaserade modellerna. Utifrån ett governmentality-perspektiv innebär detta i huvudsak två saker. För det första att styrbarhet skapas genom att vissa koncept, likt ”vetenskaplig kvalitet”, produceras och tillges en definition som kan fungera som normgivande inom det vetenskapliga arbetet. För det andra tar styrningen de utvärderade aktörerna, dvs. forskarna själva, i anspråk; som professionella subjekt görs de till objekt eller måltavlor för specifika strategier och reglerande processer. Genom olika tekniker och praktiker produceras en ”sanning”

om forskare som professionella subjekt; en sanning som, med det svenska utvärderingssystemet som empirisk utgångspunkt, präglas av produktivitet, konkurrens och internationalisering.

Av det ovanstående följer att en teknisk betingelse för att införandet av prestationsbaserade resursfördelningssystem skall få önskvärd effekt är att specifika mål och koncept tydliggörs och implementeras i forskares praktiker, dvs. att forskare agerar i överensstämmelse med de kvantitativa indikatorernas definition av vad kvalitativ forskning är. Att avgöra hur, på vilket sätt och i vilken utsträckning detta sker är emellertid en svår uppgift. Om vi endast tar hänsyn till den bibliometriska studiens resultat så kan vi identifiera fyra huvudsakliga förändringar som äger rum under tidsperioden 2002-2014. För det första sker det en kraftig ökning av antalet publikationer vilket sammanhänger med att fler humanvetenskapliga forskare publicerar sig, samt att deras genomsnittliga publikationstakt ökar. För det andra påvisar analysen av använda publikationskanaler att det pågår ett skifte från bok- till tidskriftspublicering. För det tredje har engelskan börjat att etablera sig som norm vid vetenskaplig publicering. Detta gäller i synnerhet vid tidskriftspublicering. För det fjärde så ökar under den studerade perioden andelen tidskriftsartiklar indexerade i *WoS*, vilket indikerar att humanvetenskapliga forskare i högre utsträckning publicerar sina resultat i peer reviewede tidskrifter. Sammanfattningsvis innebär detta att allt fler publikationer från humanvetenskapliga forskare vid Lunds universitet antas som godtagbara vetenskapliga publikationer i den nationella fördelningsmodellen.

I den bibliometriska undersökningen kan vi således identifiera en pågående anpassning av humanvetenskapliga forskares publiceringspraktiker till den nationella fördelningsmodellens ideal om hur forskning bäst skall utföras och presenteras. Ovanstående utveckling överensstämmer till fullo med fördelningsmodellens incitament för ökad produktivitet och internationell tidskriftspublicering. Undersökningens resultat ligger även i linje med Hammarfelt och de Rijckes (2015) studie av förändringar i publiceringsmönster vid den humanistiska fakulteten, Uppsala universitet. Detta talar för att humanvetenskapliga forskare vid svenska lärosäten är indragna i en förändringsprocess som påverkar hur de utformar sina publiceringspraktiker.

Frågan är emellertid hur denna förändringsprocess skall förstås. Utifrån de bibliometriska resultaten är det tydligt att vi inte kan göra det kausala antagandet att införandet av ett prestationsbaserat utvärderingssystem ensamt, eller ens i huvudsak, har resulterat i ovanstående förändringar. Under den studerade perioden sker det inget radikalt brott i publiceringspraktiker utan en succesiv förändring. Därmed tycks den bibliometriska prestationsmodellen i första hand förstärka redan pågående trender inom akademien, vilket innebär att dess direkta konsekvenser är begränsade.

Även om implementeringen av ett prestationsbaserat utvärderingssystem inte leder till en radikal omvandling av humanvetenskapliga forskares publiceringsbeteenden så påvisar uppsatsen att det får andra konsekvenser; konsekvenser som först blir synliga när vi integrerar kvalitativa perspektiv för att förstå publiceringsmässiga förändringar. Den viktigaste frågan gäller här forskarnas professionella identitet och de akademiska karriärvillkoren. Utifrån intervjustudien kan vi konstatera att informanternas uppfattning av villkoren för en akademisk karriär, likväl som deras egna strategier för att ta sig vidare inom forskarvärlden, cirkulerar kring publikationer. Även om andra aktiviteter och praktiker, likt undervisning och den tredje uppgiften, uppfattas som viktiga på ett individuellt plan eller inom det egna kollegiet så är det publikationsmyntet som utgör den grundläggande kapitalform varpå en akademisk karriär vilar. Detta gäller i synnerhet internationell publicering som av informanterna uppfattas som en sållande och hierarkiserande mekanism: om du inte har några internationella publikationer så är du ute på förhand när din forskarinsats skall bedömas. Det är således detta karriärtänkande, som också måste förstås som ett överlevnadstänkande, som i grunden skapar en lyhördhet inför dominerande trender inom akademien; trender som förstärks genom implementeringen av ett utvärderingssystem som ensidigt definierar forskares prestationer i form av internationella publikationer och erhållna externa medel.

I det här sammanhanget är de kognitiva aspekterna av styrning och makt centrala eftersom prestationsbaserade utvärderingssystem, likväl som de akademiska karriärvillkoren i sig, i grunden riktar sig mot de professionella subjektens identitet; deras värderingar och självuppfattning. Likt Hasselberg framhåller så är ”värderingar och självuppfattning [...] förbundna med den kunskapsmässiga kärnan i arbetet. Om dessa förändras så blir professionen lättare att kontrollera, eller rättare sagt, den kontrollerar sig själv” (Hasselberg 2009, s. 66-67). En sådan förändring är skönjbar genom att informanterna i hög grad är överens om att en god och framgångsrik forskare idag är ett välpublicerat och internationellt orienterat subjekt. För vissa informanter betyder detta att deras handlande delvis positioneras i nya hierarkier som utmanar traditionella publiceringsnormer och bedömningsformer. I syfte att göra sig konkurrenskraftiga vid ansökan om externa medel, tjänstetilldelning och andra utvärderingsprocedurer väljer de därför att göra investeringar i sin egen forskarsubjektivitet; investeringar som går i linje med en inom akademien övergripande, och av naturvetenskapliga normer präglad, föreställning om vad en god och framgångsrik forskare är. Detta kan tydligast exemplifieras genom de yngre informanternas uppfattning av ”att spela spelet”, där den symboliska dimensionen av specifika publikationskanaler och bibliometriska indikatorer sammanfogas med en bredare diskurs av vad som utgör villkoren för en lyckad akademisk karriär. I det här sammanhanget är det inte primärt den institutionaliserade utvärderingen av forskning som får effekter, utan snarare hur individuella forskare aktivt använder kvantitativa indikatorer och olika publikationskanaler som ett instrument för att mäta och (ut)värdera det egna jaget (jfr. Hammarfelt, de Rijcke & Rushforth 2016).

Av detta följer att konsekvenserna av att införa prestationsbaserade utvärderingssystem inte i huvudsak består i hur hög grad de påverkar lärosätens medelstillsdelning (Hicks 2012) eller vilka specifika metoder och indikatorer som används (Hammarfelt & de Rijcke 2015), utan hur de som en form av governmentality ”constitute a reality that is put on stage so that it can be acted upon” (Dahler-Larsen 2014, s. 983). Tillsammans med andra faktorer är de med och konstituerar ett strategiskt landskap, eller ett fält av realiteter, inom vilket forskare måste navigera när de utformar sina praktiker och identiteter. Det är ett strategiskt landskap som både har politiska och normativa implikationer eftersom det består av värdeladdade kategorier och koncept som påverkar hur forskare skapar och omskapar sig själva som akademiska subjekt.

8.2 Ett konfliktfyllt forskarsubjekt

Om vi uttrycker oss något tillspetsat så kan det ovanstående beskrivas som en pågående process inom vilket ett nytt forskarsubjekt håller på att produceras och befästs inom humanvetenskaperna. Det är ett forskarsubjekt som i hög grad följer normer och praktiker som sedan länge varit etablerade inom stora delar av naturvetenskaperna, där vetenskaplig publicering är likställt med internationell tidskriftspublicering och där akademiska meriter vilar ”on the sheer number of [publications] to which the researcher’s name can be linked in the formal capacity of ’author’” (Täljedal 2013). I det här sammanhanget är det emellertid viktigt att påpeka att den empiriska verkligheten är långt mycket mer komplex än så. Det humanvetenskapliga forskarsubjektet är kanske framförallt ett konfliktfyllt subjekt. Det är också, vilket såväl den bibliometriska undersökningen som intervjustudien påvisar, ett heterogent subjekt som i fråga om praktiker och normer för publicering skiljer sig åt beroende på akademisk ålder och disciplinär tillhörighet.

Disciplinära skillnader får konsekvenser för hur ökade krav på internationell publicering uppfattas av informanterna. Inom de humanvetenskapliga disciplinerna där vetenskaplig publicering i hög grad är synonymt med engelskspråkig publicering så sammanfaller en extern och formell styrning genom bibliometriska indikatorer med en informell och kollegial styrning. Inom de humanvetenskapliga disciplinerna där meritvärdering och professionellt avancemang traditionellt har präglats av svenskspråkig monografipublicering uppkommer emellertid en konflikt mellan disciplinära normsystem och de värden och mål som premieras av utomstående instanser, liksom prestationsbaserade utvärderingssystem och externa forskningsfinansiärer (jfr. Laudel & Gläser 2006; Hammarfelt & de Rijcke 2015). Detta är en konflikt som inte begränsas till värderingen av olika publikationskanaler, utan innefattar även de mål, ideal och värden som skall vara vägledande i arbetet som humanvetenskaplig forskare. För vem skall du som humanistisk forskare skriva? I

vilket sammanhang skall du vara relevant? I vilken utsträckning skall du styras av ett instrumentellt karriärtänkande? Vems spelregler är det som gäller? Detta är frågor som gång efter annan uppkommer i intervjumaterialet och som påvisar att ovanstående konflikt på allvar ingriper i informanternas förståelse av sin egen roll som forskare, dvs. hur de betraktar, skapar och omskapar sig själva som forskarsubjekt.

Vi måste därför vara försiktiga med att inte överskatta konsekvenserna av den ökade användningen av prestationsindikatorer inom akademien. Även om humanvetenskapliga forskare är medvetna om att de, utifrån ökade externa krav, förväntas att förändra sina praktiker i enlighet med en inom naturvetenskaperna etablerad praxis så kan dessa krav, i synnerhet inom discipliner med starka normer och traditioner, ha liten inverkan på hur forskare faktiskt organiserar sitt arbete (Hammarfelt & de Rijcke 2015). Likt Dahler-Larsen framhåller så är "the finality of evaluation [...] not determined by data as such nor by intentions behind evaluations, but by complex processes of social construction" (Dahler-Larsen 2007, s. 32). Dessa processer är, som föreliggande uppsats påvisar, konfliktfyllda, motsägelsefulla, relationella, kontextuella och beroende av en rad faktorer som endast i liten utsträckning har studerats i empirisk forskning. Det är ännu för tidigt för att tala om ett fundamentalt skifte inom humanvetenskaperna vad gäller forskningens innehåll och dess publikationsformer. Snarare kan vi utifrån uppsatsens resultat identifiera en pågående förändringsprocess som cirkulerar kring konkurrensen om resurser, såväl mellan forskare som olika forskningsfält, där det uppstår nya sätt för humanvetenskapliga forskare att konkurrera framgångsrikt (jfr. Salö 2016, s. 91). I en sådan process skapas nya legitimitetsdynamiker som har potentialen att rekonstruera och förändra de professionellas subjektivitet genom att forskare aktivt väljer att konstituera sig själva i relation till diskursiva fält där "sanningen" om vad som utgör ett framgångsrikt forskarsubjekt produceras på nya sätt.

8.3 En utblick mot framtiden

Utöver bibliometriska analyser har jag valt att genom kvalitativa intervjuer studera hur forskare själva talar om sitt arbete - sina praktiker, normer, identiteter och strategier - i relation till ökade krav på mät- och utvärderingsbarhet. Det som jag har undersökt, och som även intresserar mig mest, är hur de förhåller sig till pågående förändringar inom deras eget professionsfält, hur de uppfattar villkoren för en akademisk karriär och vilken roll den ökade användningen av prestationsindikatorer och dess incitament spelar i det här sammanhanget. Jag har dock inte studerat vad informanterna gör när de forskar, hur de väljer sina empiriska studieobjekt eller hur de formulerar sina forskningsfrågor. För detta skulle det behövas fördjupade etnografiska undersökningar som inte, liksom intervjustudier, begränsar sig till "what respondents remember (more precisely: reconstruct) and are able to communicate in

the moment they are asked” (Gläser et al. 2002, s. 35). Att närma sig forskarnas vardagliga arbete genom etnografiska metoder skulle kunna vidga vår förståelse av vilken funktion normer, värden och den ökade användningen av kvantitativa indikatorer har i det vetenskapliga arbetet: när forskare utvärderar sig själva och andra, när de interagerar med kollegor på arbetsplatsen, väljer samarbetspartners, planerar sin karriär, när de ansöker om externa medel eller fasta tjänster och när de bedömer och citerar vetenskaplig litteratur.

För att bättre förstå konsekvenserna av de politiska och normativa förändringsprocesser som just nu äger rum inom universitetsfältet så behöver vi även ställa andra frågor och undersöka nya samband. Hur påverkas forskares praktiker, normer och identiteter av samverkan mellan universitet och marknad? Vilken roll spelar forskningsnätverk och sociala relationer för hur forskare organiserar sitt arbete och för deras karriär? Vilken roll spelar externa finansiärer för forskningens innehåll, dess uttrycksformer och för individuella forskares status? Vilka mönster blir synliga om vi integrerar historiska perspektiv för att förstå framväxten av de dominerande trender av produktivitet, internationalisering och kvantifiering som präglar dagens akademiska kultur? Och hur kan vi genom fördjupade, kontextuella studier, där vi kombinerar kvalitativa och kvantitativa perspektiv, bättre förstå hur genus, akademisk ålder och disciplinär tillhörighet påverkar bibliometrins konstitutiva effekter?

Detta är frågor som pockar på svar. Dessa svar kommer att vara allt annat än entydiga och vi bör därför försöka att närma oss den empiriska verkligheten utifrån nya teoretiska infallsvinklar och med kreativa metoder. Den kanske viktigaste uppgiften består i att försöka tänka samman, snarare än att isolera och avgränsa, olika aspekter av forskares arbete och analysera hur generella förändringsprocesser inom det akademiska professionsfältet och den ökade användningen av utvärderande tekniker och praktiker fungerar ömsesidigt konstituerande. Det är också, som de Rijcke et al. påpekar, ”quite challenging, if not virtually impossible, to separate the influence of specific evaluation procedures from the effects of other societal factors” (de Rijcke et al. 2015, s. 6). Förhoppningen är att dessa utmaningar inte skall leda till en förenklande reduktionism, utan tvärtom stimulera till interdisciplinära, och metodologiskt och teoretiskt diversifierade, empiriska undersökningar som bättre låter oss förstå mätbarhetens återverkan.

9. Referenser

- Aagaard, K. (2015). "How Incentives Trickle Down: Local Use of a National Bibliometric Indicator System", *Science and Public Policy*, ss. 1–13.
- Aagaard, K., Bloch, C. & Schneider, J. W. (2015). "Impact of Performance-Based Research Funding Systems: The Case of the Norwegian Publication Indicator", *Research Evaluation*, 24(2), ss. 106-117.
- Almqvist, R. (2006). *New Public Management: Om konkurrensutsättning, kontrakt och kontroll*. Malmö: Liber.
- Ashcroft, C. (2006). *Academics' Experiences of Performance-Based Research Funding (PBRF): Governmentality and Subjection*. Otago: University of Otago.
- Ball, S. J. (2012). *Foucault, Power, & Education*. New York: Routledge.
- Bennich-Björkman, L. (2013). "Down the Slippery Slope: The Perils of the Academic Research Industry" i Rider, S., Hasselberg, Y. & Waluszewski, A. (red.) *Transformations in Research, Higher Education and the Academic Market. The Breakdown of Scientific Thought*, ss. 125-136. Dordrecht: Springer.
- Bloch C., Sørensen, M. P., Graversen, E. K., Schneider, J. W., Schmidt, E. K., Aagaard, K., Mejlgaard, N. (2014). "Developing a methodology to assess the impact of research grant funding: A mixed methods approach", *Evaluation and Program Planning*, 43, ss. 105-117.
- Bolton, K. & Kuteeva, M. (2012). "English as an academic language at a Swedish university: parallel language use and the 'threat' of English", *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 33 (5), ss. 429-447.
- Broadhead, L., & Howard, S. (1998). "The art of punishing: The research assessment exercise and the ritualisation of power in higher education", *Education Policy Analysis Archives*, 6(8), ss. 1-12.
- Buela-Casal, G. & Zych, I. (2012). "What do the Scientists Think About the Impact Factor?", *Scientometrics*, 92(2), ss. 281-292.
- Burchell, G. (1996). "Liberal government and techniques of the self" i Barry, A., Osborne, T. & Rose, N. (red.) *Foucault and Political Reason: Liberalism, neo-liberalism and rationalities of government*, ss. 19-36. London: UCL Press.
- Burrows, R. (2012). "Living with the h - index? Metric Assemblages in the Contemporary Academy", *The Sociological Review*, 60(2), ss. 355–72.
- Butler, L. (2003a). "Explaining Australia's increased share of ISI publications - the effects of a funding formula based on publication counts". *Research Policy* 32 (1), ss. 143-155.

- Butler, L. (2003b). "Modifying publication practices in response to funding formulas", *Research Evaluation*, 12 (1), ss. 39-46.
- Butler, L. (2005). "What happens when funding is linked to publication counts?" I Moed, H. Glänzel, W. & Schmoch, U. (red.) *Handbook of Quantitative Science and Technology Research*, ss. 389-405. Dordrecht: Springer.
- Butler, L. (2007). "Assessing University Research: A Plea for a Balanced Approach", *Science and Public Policy*, 34(8), ss. 565-574.
- Carlsson, H. (2009). "Allocation of Research Funds Using Bibliometric Indicators – Asset and Challenge to Swedish Higher Education Sector", *InfoTrend*, 64 (4), ss. 82-88.
- Chandler, J., Barry, J., and Clark, H. (2002). "Stressing academe: The wear and tear of the new public management". *Human Relations*, 55 (9), ss. 1051-1069.
- Cronin, B. (2005). *The Hand of Science: Academic Writing and Its Rewards*. Lanham: Scarecrow Press.
- Cronin, B. & La Barre, K. (2004). "Mickey Mouse and Milton: Book publishing in the humanities", *Learned Publishing*, 17(2), ss. 85–98.
- Currie, J. & Vidovich, L. (2009). "The changing nature of academic work" i Tight, M., Mok, K. H., Huisman, J. & Morpheu, C. C. (red.) *The Routledge International Handbook of Higher Education*, ss. 441-452. New York: Routledge.
- Dahler-Larsen, P. (2007). "Constitutive Effects of Performance Indicator Systems", *Advances in Program Evaluation*, 10, ss.17 – 35.
- Dahler-Larsen, P. (2012a). *The Evaluation Society*. Stanford: Stanford University Press.
- Dahler-Larsen, P. (2012b). "Evaluation as a situational or a universal good? Why evaluability assessment for evaluation systems is a good idea, what it might look like in practice, and why it is not fashionable", *Scandinavian Journal of Public Administration*, 16 (3), ss. 29-46.
- Dahler-Larsen, P. (2014). "Constitutive Effects of Performance Indicators: Getting Beyond Unintended Consequences", *Public Management Review*, 16(7) , ss. 969-986.
- Dean, M. (1999). *Governmentality. Power and Rule in Modern Society*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- de Rijcke, S., Wouters, P. F., Rushforth, A. D., Franssen, T. P. & Hammarfelt, B. (2016). "Evaluation practices and effects of indicator use – a literature review", *Research Evaluation*, 25(1), ss. 1-9.
- DiCicco-Bloom, B. & Crabtree, B. F. (2006). "The Qualitative Research Interview", *Medical Education*, 40(4), ss. 314-321.
- Djelic, M-L. (2012). "Scholars in the Audit Society: Understanding our Contemporary Iron Cage", i Engwall, L. (red.) *Scholars in Action: Past–Present–Future*, ss. 97-121. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Eckhardt Larsen, J. & Wiklund, M. (2012). "Inledning", i Eckhardt Larsen, J. & Wiklund, M. (red) *Humaniora i kunskapsamhället: En nordisk debattbok*, ss. 7-19. Malmö: NSU press.

- Elzinga, A. (2012). "Tensions and Change in the Framing of Science Policy: the Values of Academic Values in an Era of Globalization" i Hallonstend, O. (red.) *In pursuit of a Promise. Perspectives on the Political Process to Establish the European Spallation Source in Lund, Sweden*, ss. 49-80. Lund: Arkiv.
- Engels, T. C., Ossenblok, T. L. & Spruyt, E. H. (2012). "Changing publication patterns in the Social Sciences and Humanities, 2000-2009", *Scientometrics*, 93 (2), ss. 373-390.
- Engwall, L. & Nybom, T. (2007). "The Visible Hand versus the Invisible Hand: The Allocation of Research Resources in Swedish Universities" i Whitley, R. & Gläser, J. (red.) *The Changing Governance of the Sciences: The Advent of Research Evaluation Systems*, ss. 31-50. Dordrecht: Springer.
- Espeland, W. N. and Sauder, M. (2007), "Rankings and Reactivity: How Public Measures Recreate Social Worlds", *American Journal of Sociology*, 113(1), ss. 1-40.
- Foucault, M. (1983). "The Subject and Power" i Dreyfus, H. L. & Rabinow, P. (red.) *Michel Foucault: Beyond Structuralism*, ss. 208-226. Chicago: The University of Chicago Press.
- Foucault, M. (1988). "Technologies of the Self" i Martin, L. H., Gutman, H. & Hutton, P. H. *Technologies of the Self. A Seminar With Michel Foucault*, ss. 16-49. Amherst: The University of Massachusetts Press.
- Foucault, M. (1991a). "Governmentality" i Burchell, G., Gordon, C. & Miller, P. (red.) *The Foucault Effect: Studies in Governmentality*, ss. 87-104. Chicago: University of Chicago Press.
- Foucault, M. (1991b). "Question of Method" i Burchell, G., Gordon, C. & Miller, P. (red.) *The Foucault Effect: Studies in Governmentality*, ss. 73-86. Chicago: University of Chicago Press.
- Foucault, M. (1993). "About the Beginning of the Hermeneutics of the Self", *Political Theory*, 21(2), ss. 198-227.
- Foucault, M. (1997). "On the Government of the Living" i Rabinow, P. (red.) *Ethics: Truth and Subjectivity. The Essential Works of Foucault 1954-1984*, ss. 81-86. Free Press: New York.
- Foucault, M. (2000). "The Subject of Power" i Faubion, J. D. (red.) *Power*, ss. 326-348. New York: The New Press.
- Foucault, M. (2007). *Security, Territory, Population: Lectures at the Collège de France 1977-1978*. New York: Palgrave Macmillan.
- Foucault, M. (2008). *The Birth of Biopolitics: lectures at the Collège de France, 1978-1979*. New York: Palgrave Macmillan.
- Francke, H. (2013). *Publicera!: Svenska forskningsbiblioteks arbete med publiceringsfrågor*. Stockholm: Svensk biblioteksforening, 2013.
- Georgellis, Y., Iossa, E. & Tabvuma, V. (2011). "Crowding Out Intrinsic Motivation in the Public Sector", *Journal of Public Administration Research and Theory*, 21(3), ss. 473-493.
- Gläser, J. (2007). "The Social Orders of Research Evaluation Systems" i Whitley, R.

- & Gläser, J. (red.) *The Changing Governance of the Sciences: The Advent of Research Evaluation Systems*, ss. 245-266. Dordrecht: Springer.
- Gläser, J. & Laudel, G. (2007). "Evaluation Without Evaluators. The Impact of Funding Formulae on Australian University Research" i Whitley, R. & Gläser, J. (red.) *The Changing Governance of the Sciences: The Advent of Research Evaluation Systems*, ss. 127-152. Dordrecht: Springer.
- Gläser, J., Laudel, G., Hinze, S. & Butler, L. (2002). "Impact of Evaluation-based Funding on the Production of Scientific Knowledge: What to Worry about, and How to Find Out", Report for the German Ministry for Education and Research. URL: <http://www.laudel.info/wp-content/uploads/2013/pdf/research%20papers/02expertiseglaelauhinbut.pdf> [hämtad 2016-01-28]
- Gustavsson, S. (2016). "Universitetens uppgift" i Ahlbäck Öberg, S., Bennich-Björkman, L., Hermansson, J., Jarstad, A., Karlsson, C. & Widmalm, S. (red.) *Det hotade universitetet*, ss. 154-169. Stockholm: Dialogos.
- Hall, P. (2012). *Managementbyråkratin – organisationspolitisk makt i svensk förvaltning*. Malmö: Liber.
- Hammarfelt, B. (2016). "Beyond Coverage: Toward a Bibliometrics for the Humanities" i Ochsner, M., Hug, S. E. & Daniel, H-D. (red.) *Research Assessment in the Humanities*, ss. 115-131. Dordrecht: Springer.
- Hammarfelt, B. & de Rijcke, S. (2015). "Accountability in Context: Effects of Research Evaluation Systems on Publication Practices, Disciplinary Norms and Individual Working Routines in the Faculty of Arts at Uppsala University", *Research Evaluation*, 24 (1), ss. 63-77.
- Hammarfelt, B. & Åström, F. (2015). "The multi-layered and multilevel use of bibliometric measures in Swedish universities: Isomorphism, translation and strategic choice". Paper presented at *Research Organizations Under Scrutiny: the 20th International Conference on Science and Technology Indicators (STI)*. URL: <https://lup.lub.lu.se/search/publication/7864175> [hämtad 2015-11-20].
- Hammarfelt, B., Nelhans, G., Eklund, P., & Åström, F. (2016) "The Heterogeneous Landscape of Bibliometric Indicators: Evaluating Models for Allocating Resources at Swedish Universities", *Research Evaluation*, 25(1), ss. 1-14.
- Hammarfelt, B. de Rijcke, S. & Rushforth, A. D. (2016). "Quantified academic selves: The gamification of research through social networking services", *Information Research*, 21(2), paper SM1.
- Hammer, S. (2008). "Styring, statistikk, subjektivitet: Utledning av et analytisk rammeverk", *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 49(1), ss. 73-105.
- Hammer, S. (2011). "Governing by Indicators and Outcomes: A Neo-liberal Governmentality" i Saetnan, A. R., Lomell, H. M. & Hammar, S. (red) *The Mutual Construction of Statistics and Society*, ss. 79-95. New York: Routledge.
- Hasselberg, Y. (2009). *Vem vill leva i kunskapssamhället? Essäer om universitetet och samtiden*. Hedemora/Möklinta: Gidlund förlag.
- Hasselberg, Y. (2012). *Vetenskap som arbete. Normer och arbetsorganisation i den*

- kommodifierade vetenskapen*. Möklinta: Gidlunds förlag.
- Hasselberg, Y. (2013). "Drowning by numbers: On reading, writing and bibliometrics", *Confera. Essays on education, philosophy and politics*, 1(1), ss- 19-44.
- Hicks, D. (2012). "Performance-based university research funding systems", *Research Policy*, 41, ss. 251-261.
- Hicks, D. & Wang, J. (2009). *Towards a Bibliometric Database for the Social Sciences and Humanities. A European Scoping Project*. Arizona: School of Public Policy, Georgia University of Technology.
- Hellqvist, B. (2008). "Bibliometri och humaniora: en relationsanalys", *InfoTrend*, 63 (3), ss. 59-66.
- Hellqvist, E. (1922). *Svensk etymologisk ordbok*, Lund: Gleerups Förlag.
- Hovland, J. (2011). "Numbers: Their Relation to Power and Organization" i Saetnan, A. R., Lomell, H. M. & Hammar, S. (red) *The Mutual Construction of Statistics and Society*, ss. 21-40. New York: Routledge.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den Kvalitativa Forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kyvik, S. (2003). "Changing Trends in Publishing Behavior Among University Faculty, 1980-2000", *Scientometrics*, 58 (1), ss. 35-48.
- Kärki, R. & Kortelainen, T. (1998). *Introduktion till bibliometri*. NORDINFO: Helsingfors. URL: <http://www.abo.fak/esf/bii/Bibliometribok.pdf> [hämtad 2015-11-06].
- Lamont, M. (2012). "Toward a Comparative Sociology of Valuation and Evaluation", *Annual Review of Sociology*, 38, ss. 201-21.
- Larivière, V. & Macaluso, B. (2011). "Improving the Coverage of the Social Science and Humanities Researchers' Output: The Case of the Érudit Journal Platform", *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62, ss. 2437-2442.
- Larsson, J. (2005). "Ordalek och styrningskonst", *Historisk tidskrift*, 125(3), ss. 441-449.
- Laudel, G. & Gläser, J. (2006). "Tensions between Evaluations and Communication Practices", *Journal of Higher Education Policy and Management*, 28(3), ss. 289-95.
- Lemke, T. (2000). "Foucault, Governmentality, and Critique", paper presented at the *Rethinking Marxism Conference*, University of Amherst (MA), September 21-24, 2000. URL: <http://www.thomaslemkeweb.de/publikationen/Foucault,%20Governmentality,%20and%20Critique%20IV-2.pdf> [hämtad 2015-02-02]
- Liedman, S-E. (2013). "Sancta Æmulatio, »Den heliga tävlingslusten« Om kvantiteternas roll i ett historiskt perspektiv", i Strannegård, L. & Brülde, B. (red.) *Den Omätbara Kvaliteten*, ss. 26-40. Lund: Studentlitteratur.
- Lindgren, L. (2014). *Nya Utvärderingsmonstret : Om Kvalitetsmätning i den offentliga sektorn*, Lund: Studentlitteratur.

- Lunds universitet (2016). *Årsredovisning 2015*. Lund: Lunds universitet.
- Lunds universitet (2013). *Årsredovisning 2012*. Lund: Lunds universitet.
- MacRoberts, M. H. & MacRoberts, B. R. (1989) "Problems of Citation Analysis: A Critical Review", *Journal of the American Society for Information Science*, 40(5), ss. 342-349.
- Meyer, J. W., Ramirez, F. O., Frank, D. J. & Schofer E. (2007). "Higher education as an institution" i Gumpert, P. J. (red) *Sociology of Higher Education: Contributions and Their Contexts*, ss. 187-221. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks: Sage.
- Miller, P. (2001). "Governing by Numbers: Why Calculative Practices Matters", *Social Research*, 68(2), ss. 379-396.
- Moed, H. F. (2008). "UK Reseach Assessment Exercises: Informed Judgments on Research Quality or Quantity?", *Scientometrics*, 74(1), ss. 153-161.
- Myrdal, J. (2007). "Kampen mellan naturvetenskap och humanvetenskap" i Rider, S. & Jörnsten, A. (red.) *Reclaim the Science: Om vetenskapens avakademisering*, ss. 131-154. Stockholm: Gidlund förlag.
- Myrdal, J. (2009). *Spelets regler i vetenskapens hantverk: Om humanvetenskap och naturvetenskap*. Stockholm: Natur & kultur.
- Nederhof, A. J. (2006). "Bibliometric monitoring of research performance in the Social Sciences and the Humanities: A Review", *Scientometrics*, 66 (1), ss. 81-100.
- Nelhans, G. (2013). *Citeringens praktiker. Det vetenskapliga publicerandet som teori, metod och forskningspolitik*. Göteborg: Humanistiska fakultetens reprocentral.
- Nelhans, G. & Eklund, P. (2015). *Resursfördelningsmodeller på bibliometrisk grund vid ett urval svenska lärosäten*. (Vetenskap för profession, 30:2015). Borås: Högskolan i Borås. URL: <http://hb.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A789871&dswid=8519> [hämtad 2015-09-12]
- Nilsson, R. (2008). "Foucault, historien och historikern", *Lychnos*, ss. 121-144.
- Nilsson, R. (2012). "Granskningssamhällets forskningspolitik och humanioras värden", i Eckhardt Larsen, J & Wiklund, M. (red) *Humaniora i kunskapssamhället: En nordisk debattbok*, ss. 121-147. Malmö: NSU press.
- Nyblom, T. (2013). "Power, Knowledge, Morals: Society in the Age of Hybrid Research" i Rider, S., Hasselberg, Y. & Waluszewski, A. (red.) *Transformations in Research, Higher Education and the Academic Market. The Breakdown of Scientific Thought*, ss. 21-37. Dordrecht: Springer.
- Ossenblock, T. L., Engels T. C. & Sivertsen, G. (2012). "The representation of the social sciences and humanities in the Web of Science – a comparison of publication patterns and incentive structures in Flanderns and Norway (2005-9)", *Research Evaluation*, 21(4), ss. 280-290.
- Osuna, C., Cruz-Castro, L. & Sanz-Menendez, L. (2011). "Overturning Some Assumptions about the Effects of Evaluation Systems on Publication Performance",

- Scientometrics*, 86, ss. 575–92.
- Ozga, J. (1998). "The Entrepreneurial researcher: Re-formations of identity in the research marketplace", *International Studies in Sociology of Education*, 8(2), ss. 143-153.
- Ozga, J. (2008). "Governing Knowledge: research steering and research quality", *European Educational Research Journal*, 7(3), ss. 261-271.
- Power, M. (1997). *The Audit Society: Rituals of Verification*. Oxford: Oxford University Press.
- Proposition 2008/09: 50. *Ett lyft för forskning*.
- Rider, S. (2009). "The Future of the European University: Liberal Democracy or Authoritarian Capitalism?", *Culture Unbound*, vol. 1, ss. 83-104.
- Rider, S., Hasselberg, Y. & Waluszewski, A. (2013). "Introduction", i Rider, S., Hasselberg, Y. & Waluszewski, A. (red.) *Transformations in Research, Higher Education and the Academic Market. The Breakdown of Scientific Thought*, ss. 1-18. Dordrecht: Springer.
- Rose, N. & Miller, P. (2010). "Political Power Beyond the State: Problematics of Government", *The British Journal of Sociology*, 61, ss. 271-303.
- Rose, N., O'Malley, P. & Valverde, M. (2000). "Governmentality", *Annual Review of Law and Social Science*, 2, ss. 83-104.
- Rose, N. (1996). "Governing 'advanced' liberal democracies" i Barry, A., Osborne, T. & Rose, N. (red.) *Foucault and Political Reason: Liberalism, neo-liberalism and rationalities of government*, s. 37-64. London: UCL Press.
- Rushforth, A. & de Rijcke, S. (2015). "Accounting for Impact? The Journal Impact Factor and the Making of Biomedical Research in the Netherlands", *Minerva*, 53, ss. 117-139.
- Saetnan, A. R., Lomell, H. M. & Hammar, S. (2011). "By the Very Act of Counting: The Mutual Construction of Statistics and Society" i Saetnan, A. R., Lomell, H. M. & Hammar, S. (red) *The Mutual Construction of Statistics and Society*, ss. 1-17. New York: Routledge.
- Sá, C. M., Kretz, A., & Sigurdson, K. (2013). "Accountability, performance assessment, and evaluation: Policy pressures and responses from research councils". *Research Evaluation*, 22 (2), ss. 105-117.
- Sahlin, K. (2012). "Comments by Kerstin Sahlin" i Engwall, L. (red.) *Scholars in Action: Past–Present–Future*, ss. 114-121. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Salö, L. (2016). *Languages and Linguistic Exchanges in Swedish Academia. Practices, Processes, and Globalizing Markets*. Stockholm: Department of Swedish Language and Multilingualism, Stockholm University
- Sandström, U. & Sandström, E. (2008). *Resurser för citeringar*. Vol. 2008:18 R. Stockholm: Högskoleverket.
- Silverman, D. (2000). "Analysing talk and text" i Denzin, K. & Lincoln, Y. (Red.) *Handbook of qualitative research*, ss. 821-834. Thousand Oaks, California: Sage Publications Inc.
- SOU 2007:81.(2007). *Resurser för kvalitet: Slutbetänkande av Resursutredningen*.

- SOU 2007:81, edited by Utbildningsdepartementet. Stockholm: Fritzes.
- Thompson, J. B. (1991). "Editor's introduction" i Bourdieu, P. *Language and Symbolic Power*, ss. 1-31. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Täljedal, I-B. (2013). "Publish or Perish: A Note on a Collapsing Academic Authorship" i Rider, S., Hasselberg, Y. & Waluszewski, A. (red.) *Transformations in Research, Higher Education and the Academic Market. The Breakdown of Scientific Thought*, ss. 145-153. Dordrecht: Springer.
- Weingart, P. (2005). "Impact of bibliometrics upon the science system: Inadvertent consequences?", *Scientometrics*, 62 (1), ss. 117-131.
- Whitley, R. (2000). *The intellectual and social organization of the sciences*. Oxford: Oxford University Press.
- Whitley, R. (2007). "Changing Governance of the Public Sciences. The Consequences of establishing research evaluation systems for knowledge production in different countries and scientific fields", i Whitley, R. & Gläser, J. (red.) *The Changing Governance of the Sciences: The Advent of Research Evaluation Systems*, ss. 3-27. Dordrecht: Springer.
- Widmalm, S. (2013). "Innovation and Control: Performative Research Policy in Sweden" i Rider, S., Hasselberg, Y. & Waluszewski, A. (red.) *Transformations in Research, Higher Education and the Academic Market. The Breakdown of Scientific Thought*, ss. 39-51. Dordrecht: Springer.
- Williams, P., Stevenson, I., Nicholas, D., Watkinson, A. & Rowlands, I. (2009). "The role and the future of the monograph in arts and humanities research", *Aslib Proceedings*, 61, ss. 67-82.
- Wilsdon, J. et al. (2015). *The Metric Tide: Report of the Independent Review of the Role of Metrics in Research Assessment and Management*. Report/ Higher Education Funding Council for England (HEFCE), DOI: 10.13140/RG.2.1.4929.1363. URL: <http://www.hefce.ac.uk/pubs/rereports/Year/2015/metrictide/> [hämtad 2015-10-17]
- Wing et al. (2012). *Publish or perish? Hur upplever forskare som är aktiva i utåtriktade aktiviteter konsekvenserna av bibliometrisk styrning?* Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA): Stockholm. URL: http://www.iva.se/globalassets/rapporter/agenda-for-forskning/publish_or_perish_-_studie_av_agenda_for_forskning_-_oktober_20121.pdf [hämtad 2015-11-23].
- Åsberg, R. (2011) "Det finns inga kvalitativa metoder – och inga kvantitativa heller för den delen. Det kvalitativa-kvantitativa argumentets missvisande retorik", *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 6 (4), ss. 270-292.

10. Bilaga 1. Intervjuguide

Aktiviteter och målgrupper

- 1) Idag talas det ofta om att humaniora måste klargöra sin relevans och förklara varför humanvetenskaplig forskning är viktig. Hur tänker du kring detta? Upplever du att det finns olika uppfattningar bland dina forskarkollegor?
- 2) Som humanvetenskaplig forskare kan man ägna sig åt en mängd olika aktiviteter; vilka aktiviteter anser du vara mest centrala för dig?
- 3) Vilka olika målgrupper är viktiga för dig som forskare?
- 4) Upplever du att det finns incitament (informella eller formella) för att som forskare ägna sig åt olika aktiviteter och målgrupper?

Publiceringspraktiker

- 5) Hur går det till när du ska publicera din forskning; vad tänker du på?
- 6) Hur har du resonerat när du valt vilka/vilket språk du ska publicera din forskning på?
- 7) Vad finns det för fördelar och nackdelar med att publicera sig på exempelvis svenska eller engelska?
- 8) Jag skulle vilja återkoppla till frågan om hur du går tillväga när du ska publicera din forskning. [Presentera ENKÄT – Fråga 1]. Vad påverkar dig i val av publikationskanal och varför? Har dina prioriteringar förändrats över tid?
- 9) Om vi breddar frågan och tänker lite mer allmänt på olika publikationstyper, vilka har störst/minst relevans för dig när du ska publicera dig? [Presentera ENKÄT - Fråga 2]. Hur har du tänkt när du rankat olika publikationstyper efter relevans? Är de viktiga på olika sätt? Har din uppfattning av vikten av olika publikationstyper förändrats över tid?
- 10) Humaniora brukar karakteriseras av att (den svenskspråkiga) monografin fortfarande är en mycket viktig publikationstyp. Samtidigt övergår allt fler forskare till engelskspråkig artikelpublicering. Vad tänker du om detta? För- och nackdelar?

Utvärdering och bedömning

- 11) Hur upplever du att du blir bedömd som forskare och hur påverkar detta dig?
- 12) Bedömning handlar till viss del om vad som förväntas av dig som forskare, så; vad upplever du förväntas av dig som forskare? Hur tar sig dessa förväntningar uttryck och har de förändrats över tid?

- 13) Känner du till det prestationsbaserade fördelningssystem som infördes nationellt 2009?
- 14) Tycker du att sådana bibliometriska utvärderingsmodeller (ex. citerings- och publikationsmått) ger en rättvis bild av humanvetenskaplig forskning?
- 15) Upplever du att man som forskare påverkas av sådana prestationsbaserade utvärderingssystem? Om ja; på vilket sätt? Om nej; varför inte?
- 16) Vilka (ex. discipliner, forskningsämnen) tror du gynnas och missgynnas av att sådana här utvärderingsmodeller får allt större inflytande?
- 17) Kvantitativa mått spelar en allt större roll inom akademien (universitet rankas, tidskrifter tilldelas ett mått baserat på inflytande och forskares aktiviteter utvärderas regelbundet) - hur påverkar detta dig? Hur upplever du att det påverkar dina kollegor – finns det olika ståndpunkter/strategier?

11. Bilaga 2. Enkätfrågor

Fråga 1. Vad påverkar ditt val av publiceringskanal? Ordna alternativen efter vad som påverkar ditt beslut mest (1) och minst (10).

- Peer review
- Publikationskanalen värderas högt inom min disciplin
- Open Access
- Indexeras i internationella databaser (Web of Science, Scopus)
- Internationell räckvidd
- Kvaliteten av peer review
- Förslag från medarbetare och kollegor
- Krav från finansiär
- Räknas med i evalueringssystem
- Hastigheten för publicering

Fråga 2. Ranka följande publikationstyper utifrån dess relevans för ditt arbete som humanvetenskaplig forskare. Använd svarsalternativen:

1. Väldigt viktig, 2. Viktig, 3. Mindre viktig, 4. Inte viktig

- Monografier
- Vetenskapliga tidskriftsartiklar (Peer review)
- Bokkapitel
- Populärvetenskapliga tidskriftsartiklar
- Artiklar i dags- och veckopress
- Recensioner av vetenskapliga publikationer
- Konferenspapers